

Israel ja Palestiina – presidentti Barack Obaman ”A New Beginning” puheen analyysi:
Realismia vai liberalismia diskurssianalyysin viitekehyksessä.

Anna-Leena Häyhä

Helsingin yliopisto

Valtiotieteellinen tiedekunta

Yleinen valtio-oppi, maailmanpolitiikan tutkimus

Maisterintutkielma

10/22

Maisterintutkielmani käsittelee Israelin ja Palestiinan alueiden historiaa ja Yhdysvaltojen presidentti Barack Obaman presidenttikauden vuoden 2009 aikaista puhetta ”A New Beginning”. Presidentti Obama piti puheensa 4.6.2009 Egyptissä Kairon yliopistossa. ¹

Obama oli pian virkaanastumisensa jälkeen puhunut uutistoimisto Al-Arabyalle antamassaan ensimmäisessä virallisessa tv-haastattelussa Yhdysvaltojen ja Israelin välisestä liitosta sekä Lähi-idän rauhan prosessista. Seuraavassa ote Obaman Al-Arabialle antamasta haastattelusta:” What we want to do is listen and set aside some of the preconceptions that have existed and have built up over the last several years. And if we do that, then there is a possibility at least of achieving some breakthroughs.”² (Obama 2009, Al-Arabiya TV)

Obama painottaa puheessaan myös Yhdysvaltojen ja Israelin välistä liittoutumaa ja sitä, että Israelin turvallisuus on Yhdysvalloille tärkeää. Hän kuitenkin muistuttaa myös rauhan syntymisen tärkeydestä. Obama mainitsee israelilaisten voivan tehdä uhrauksia rauhan syntymisen eteen, mikäli palestiinalaiset pyrkivät yhteisessä linjassa rauhantoiimiin. ³

Presidentti Obama puhui vuonna 2009 huhtikuussa ja toukokuussa Lähi-idän rauhanneuvotteluista Jordanian kuninkaan Abdullahin sekä Israelin pääministerin Benyamin Netanyahuun kanssa. ⁴

Keskustelussaan Jordanian kuninkaan Abdullahin kanssa, presidentti suhtautui positiivisesti mahdollisuuteen rauhasta. Hän painotti, että rauhan aikaansaaminen vaatii vaikeita päätöksiä sekä lujuutta kaikilta asianosaisilta. Ja, että rauhan saavuttamisen eteen otetaan konkreettisia askeleita. Obama lisäsi, että Yhdysvallat tulee osallistumaan tiiviisti tähän prosessiin, jotta rauha saataisiin aikaan.

5

Tutkielmani rakentuu seuraavasti. Käyn ensimmäisen johdantoluvun jälkeen läpi teorialuvun, jossa kertaan tutkielmani kannalta tärkeimmät käsitteet, joita ovat maailmanpolitiikan tutkimuksen teoriasuuntaukset liberalismi, realismi sekä diskurssianalyysi. Seuraavassa metodijaksossa teen lyhyen

¹ The White House Office of the Press Secretary. 2009. *Remarks by the President at Cairo University, 6-04-09. Remarks by the president on a New Beginning*. Obama White House.

<https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/remarks-president-cairo-university-6-04-09>

² Barack Obama. Obama’s first formal tv-interview for Al-Arabiya in 2009.

<https://english.alarabiya.net/articles/2009%2F01%2F27%2F65096>

³ Barack Obama. Obama’s first formal tv-interview for Al-Arabiya in 2009.

<https://english.alarabiya.net/articles/2009%2F01%2F27%2F65096>

⁵ Obama Whitehouse. 2009. <https://obamawhitehouse.archives.gov/blog/2009/04/21/president-and-king-abdullah-peace-middle-east>

katsauksen tutkimusmenetelmiin ja aineistoon. Tutkimusmenetelmänä työssäni toimii diskurssianalyysi ja aineistona Obaman vuonna 2009 Kairossa pitämä puhe "A New Beginning".

Tutkielmani analyysiosiossa pyrin tarkastelemaan "A New Beginning" puhetta diskurssianalyysin sekä maailmanpolitiikan tutkimuksen realistisen ja liberalistisen teorioiden avulla. Diskurssianalyysi toimii tutkimuksessani enemmän menetelmänä, kun taas maailmanpolitiikan realistiseen ja liberalistiseen teoriasuuntauksen teorioita käsittelen maailmanpolitiikan tutkimuksen viitekehyksessä.

Yhdysvaltojen presidenttien esiintymistä julkisuudessa on usein kuvailtu maailmapolitiikan tutkimuksen teorioista joko realismiin tai liberalismiin kuuluviksi. Klassisen realistisen maailmapolitiikan teorian mukaan maailma on jakautunut kilpaileviin valtioihin, jotka tavoittelevat omaa etuaan. Valtiot toimivat anarkistisessa järjestelmässä, jossa ei ole yhtenäistä ylikansallista auktoriteettia. Klassisen realismin mukaan politiikan taustavoimana toimivat valtaintressit, jossa valtiot pyrkivät edistämään omaa kansallista etuaan kilpailutilanteessa. ⁶ Klassinen realismi voidaan erottaa muista realismin muodoista kuten neorealismista, koska se painottaa ihmisten käyttäytymisen ja valtioiden sisäpolitiikan olevan avainasemassa selitettäessä valtioiden käytöstä ja syitä valtioiden välisiin sotiin. ⁷

Liberalistisen maailmanpolitiikan teoreetikkojen mukaan maailma on useimmiten yhteisö, joka rakentuu yhteisen moraalin ja arvokäsityksen pohjalle. Valtiot pyrkivät toimimaan toistensa kanssa yhteistyössä, mikä tarkoittaa yhteisymmärrystä moraalista, laista sekä järjestä. Sotia pystytään hillitsemään kansainvälisessä yhteisössä yhteisten instituutioiden pohjalta, joissa valtiot tekevät yhteistyötä toistensa kanssa. Yhteinen hyvinvointi ja demokratian sekä demokraattisesti hallittujen instituutioiden leviäminen ovat keskeisessä asemassa liberalistisessa maailmanpolitiikan tutkimuksessa. Demokraattisen rauhan teorian mukaan, kaksi demokraattisesti hallittua valtiota ovat epätodennäköisemmin toistensa kanssa sodassa kuin demokraattisesti hallittu valtio ja ei-demokraattisesti hallittu valtio. Liberaali rauhantutkimuksen teoria liittyykin olennaisesti liberalistiseen maailmanpolitiikkaan. Teorian mukaista on demokratian leviäminen ja tämän myötä rauhan aikaansaaminen. ⁸

⁶ The Ulkopolitist: *Realismi ja realistit julkisessa keskustelussa*: <https://ulkopolitist.fi/2012/10/15/realismi-ja-realitit-julkisessa-keskustelussa/>.

⁷ Arash Heydarian Pashakhanlou. 2009. Comparing and Contrasting Classical Realism and Neorealism. <https://www.e-ir.info/2009/07/23/comparing-and-contrasting-classical-realism-and-neo-realism/>.

⁸ Jeffrey W. Meiser. 2018. Introducing Liberalism in International Relations Theory. <https://www.e-ir.info/2018/02/18/introducing-liberalism-in-international-relations-theory/>

Realistisen maailmanpolitiikan tutkimuksen teorian mukaan valtiot toimivat rationaalisesti anarkistisessa tilassa omaa etuaan ajaen. Poliitikka on valtopoliitikkaa, jossa kansallinen itsemääräämisoikeus ja voimapolitiikka ovat keskiössä. Tunnettuja realismiin vaikuttaneita ajattelijoita ovat muun muassa Hans Morgenthau, joka teoksessaan *Politics Among Nations* määrittelee kansainvälisten suhteiden politiikan perustuvan valtioiden vallantavoitteluun. Morgenthauin mukaan ymmärtääksemme kansainvälisiä suhteita, meidän täytyy ensin ymmärtää se, miten ihmiset toimivat keskenään. Tämän mukaan ihmiset ovat omaa etuaan tavoittelevia yksilöitä. Realistinen maailmankäsitys perustuu Hobbesilaiseen ajatteluun, jossa luonnontilassa toimivat ihmiset pyrkivät tavoittelemaan omaa etuaan. Luonnontilassa vallitsee sotatila, jossa ihmisen elämä on "yksinäinen, köyhä, ruokoton, eläimellinen ja lyhyt".⁹

Toinen realistiseen maailmanpolitiikan tutkimukseen vaikuttanut ajattelija on Kenneth Waltz, joka kirjassaan *Theory of International Politics* keskustelee siitä, kuinka realismi voidaan nähdä kahtena toisistaan eroavana teoriana: neorealismina ja realismina. Klassinen realismi eroaa neorealismista siinä, kuinka teorit näkevät maailman tilan. Klassisen realismi kuvailee maailmaa sellaisena kuin se on. Tämän vuoksi se onkin enimmäkseen empiirinen teoria, kun taas neorealismi pyrkii näkemään maailman sellaisena kuin se voisi olla. Molemmissa sekä klassisessa realismissa, että neorealismissa liikkeellepaneva voima on kansallisvaltio. Tämä on pääyksikkö ja poliittinen toimija, joka otetaan huomioon realistisessa ajattelussa. Klassinen realismi ja neorealismi eroavat siinä, kuinka teorit näkevät konfliktien synnyn. Klassisen realismin mukaan konfliktit maailmanjärjestelmässä johtuvat pohjimmiltaan ihmisluonteesta, joka on hobbesilaisen ajattelutavan mukaan itsekäs, kun taas neorealistit uskovat syyn konfliktien syntyyn olevan enemmän rakenteellista ja johtuvan maailmanjärjestelmän anarkistisesta rakenteesta. Klassinen realismi ja neorealismi pitävät valtiota ensisijaisena toimijana, jonka pääasiallinen tehtävä on itsenäisyyden säilyttäminen. Valtio on ensisijaisesti kiinnostunut suojelemaan itseään. Konflikti on väistämätön realistisesta näkökulmasta. Valtioiden pyrkimys itsensä suojeeluun tuottaa niin sanotun turvallisuusdilemman. Tämä tarkoittaa sitä, että kun valtiot rakentavat tai suojelevat itseään, ne tuottavat samalla niin kutsutun turvallisuusdilemman, jossa muut valtiot alkavat myös varustautua suojelemaan itseään. Tätä kutsutaan turvallisuusdilemmaksi. Hyvänä esimerkkinä turvallisuusdilemmasta nähdään muun muassa kylmä sota.

10

⁹ Pasi Toiviainen. Yhteiskuntasopimus ja Suomi – pohdintoja sivistysvaltion takamailta. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/06/05/yhteiskuntasopimus-ja-suomi-pohdintoja-sivistysvaltion-takamailta>. Viitattu 19.3.2022.

¹⁰ Shiping Tang. 2009. The Security Dilemma: A Conceptual Analysis. Security Studies.

Molemmat sekä realistit että neorealistit pitävät siis konfliktia väistämättömänä. Koulukunnat eroavat kuitenkin siinä, mikä syy tähän konfliktiin on. Klassisen realismin mukaan syy on ihmisluonteessa, joka on itsekäs, epätäydellinen ja puutteellinen. Neorealistit taas näkevät syyn enemmän liittyvän kansainvälisen järjestelmän luonteeseen, joka on anarkistinen. Neorealistien mukaan tämä vaikuttaa kansallisiin toimijoihin, jotka joutuvat toimimaan anarkistisessa järjestelmässä maailmanlaajuisen hallintojärjestelmän puuttumisen vuoksi. YK ei neorealistien mukaan toimi maailmanjärjestelmässä valtioita yhdistävänä voimana, joka määräisi ja valvoisi maailmanlaajuisia toimintaa. Edellinen selittääkin neorealistien mukaan sen, miksi valtiot ovat yleensä pitäneet omia välineitään ja puoliaan puolustaessaan itseään.¹¹

Neorealismi lainaa perinteisiä klassisen realismin piirteitä, kuitenkin neorealismi parantaa teoriasuuntauksen empiirisyyttä klassiseen realismiin verrattuna. Neorealistiset teoreetikot tulkitsevat maailmanpolitiikkaa herkkänä vallantasapainon järjestelmänä. Neorealistien mukaan kaikki kansakunnat ovat samanlaisia niiden tarpeissa. Näitä tarpeita ovat esimerkiksi energia, ruoka, sotilashuolto ja infrastruktuuri yms. Neorealistien mukaan valtiot kuitenkin eroavat kyvyissään saavuttaa nämä tarpeet. Kyseisten voimavarojen jakautumisen vuoksi alijäämät edellä mainituissa voimavaroissa vähentävät valtioiden yhteistyötä keskenään. Yhteistyön väheneminen johtuu siitä, että valtioissa pelätään toisen valtion suhteellista hyötyä voimavarojen saavuttamisen suhteen. Toisten valtioiden suhteelliset voitot vähentävät itseään kiinnostavan valtion suhteellista voimaa. Tämä on jatkuva peli, jossa on ”yksi-upping” eli yksi valtio on muiden yläpuolella. Neorealistit pyrkivät laskemaan tätä tasapainottavaa toimintaa. Edellä mainittua prosessia kutsutaan myös nimellä vallantasapaino.¹² Vallantasapainoon liittyy myös olennaisesti hegemoninen valtio, jollaisena Yhdysvaltoja on toisen maailman sodan jälkeen pidetty.

Klassisen realismin ja neorealismien perusarvot ovat samanlaisia. Neorealismia voidaan kuitenkin pitää klassisesta mallista eroavana siinä, että se on niin sanotusti kehittyneempi teoria siitä, kuinka valtiot kansainvälisessä järjestelmässä toimivat. Valtioiden ovat molemmissa teorioissa ensisijaisia toimijoita, joita ohjaa vallantasapaino, jonka myötä valtiot pyrkivät saavuttamaan suppean omavaraisuutensa.¹³

¹¹ Steven E. Lobell. 2010. Structural Realism/Offensive and Defensive Realism. <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190846626.013.304>

¹² Steven E. Lobell. 2010. Structural Realism/Offensive and Defensive Realism. <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190846626.013.304>

¹³ Stephen M. Walt. 2010. Realism and Security. <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190846626.013.286>

Pohdintaluvussa pyrin pohtimaan Obaman vuonna 2009 pitämää puhetta "A New Beginning" siinä viitekehyksessä, tuleeko puheessa enemmän esille realistisia vaiko liberalistisia maailmanpolitiikan tutkimuksen teorian piirteitä. Pohdintalukuni perustuu puheen analysointiin ja tämän toivon tuottavan uutta tietoa Obaman vuoden 2009 kannasta Israelin ja Palestiinan tilanteeseen sekä presidentin kytköksestä liberaaliin taikka realistiseen maailmanpolitiikan tutkimuksen teoriasuuntaan.

Johtopäätöksissä pyrin huomioimaan Obaman puheesta ne kohdat, joissa Obaman sananparsi puheessa liittyy joko enemmän realistiseen taikka liberalistiseen maailmanpolitiikan tutkimuksen teoriaan.

Israelin ja Palestiinan välisen konfliktin historiallisen kontekstin takia, tutkielmani sisältää historiakatsauksen. Tutkielmani historiakatsaus noudattaa pitkälti Hannu Juusolan vuonna 2005 kirjoittamaa kirjaa – Israelin historia. Pyrin kertomaan keskeisimmät asiat siitä, miten alueen tilanne on muuttunut 1800-luvulta eteenpäin, keskittyen alueella tapahtuneisiin konflikteihin ja niiden episodeihin. Historia osuuden toivon avaavan pitkittyneen konfliktin taustasyitä ja tätä kautta myös presidentti Obaman vuonna 2009 pitämää puhetta.

1.1. Johdanto

Obaman kauden päätyttyä vuonna 2016, olemme nyt päässeet siihen tilanteeseen, että kykenemme analysoimaan presidentin puhetta tietyn perspektiivin valossa. Pääsemme nyt näkemään sen, kuinka maailma on muuttunut presidentin toimikauden jälkeen.

Maisterintutkielmassani pyrin muodostamaan analyysin presidentti Obaman ”A New Beginning” puheesta. Pyrin tutkielmassani taustoittamaan puheenpitopaikkana olevaa arabimaailman keskiöön kuuluvaa Egyptiä sekä Lähi-idän rauhankeskusteluiden tilannetta Israelin alueen ja palestiinalaisten historian kertaamisella.

Yhdysvaltojen Honolulusta kotoisin oleva Barack Hussein Obama valittiin Yhdysvaltojen 44. presidentiksi 4. marraskuuta vuonna 2008 pidetyissä vaaleissa. Hänet valittiin presidentiksi demokraattipuolueen listoilta, ja hän voitti vastustajansa republikaani puoluetta edustaneen John McCainin. Obama oli Yhdysvaltojen historian ensimmäinen värillinen presidentti, joka on syntynyt Yhdysvaltojen mantereiden ulkopuolella- Havaijilla.¹⁴

Presidentti Obama puhui palestiinalaisten oikeuksista sekä Israelin ja Palestiinan kriisistä jo ennen presidentiksi valituksi tulemistaan.¹⁵

”A New Beginning” puheessaan presidentti Obama tuo selkeästi esille kahden valtion mallin Lähi-idän tilanteen ratkaisuksi. Puheessa hän myös tunnistaa Israelin siirtokuntien vaikutuksen esteenä elinkelpoisen Palestiinan valtion perustamiselle. Presidentti Obama tuomitsee puheessaan Hamasin toiminnan.

“The only resolution is for the aspirations of both sides to be met through two states, where Israelis and Palestinians each live in peace and security. --Now is the time for Palestinians to focus on what they can

¹⁴Adam Nagourney. 2008. *Obama Wins Election*. The New York Times. <https://www.nytimes.com/2008/11/05/us/politics/05campaign.html>

¹⁵ Josh Ruebner. 2016. *Obama's Legacy on Israel/Palestine*. Journal of Palestine Studies (2016) 46 (1): 50–64. <https://online.ucpress.edu/jps/article-abstract/46/1/50/55017/Obama-s-Legacy-on-Israel-Palestine?redirectedFrom=fulltext>

build. The Palestinian Authority must develop its capacity to govern, with institutions that serve the needs of its people. To play a role in fulfilling Palestinian aspirations, to unify the Palestinian people, Hamas must put an end to violence, recognize past agreements, recognize Israel's right to exist. -- At the same time, Israelis must acknowledge that just as Israel's right to exist cannot be denied, neither can Palestine's. The United States does not accept the legitimacy of continued Israeli settlements. -It is time for these settlements to stop. " (Obama. 2009." A New Beginning".)

Pyrin "A New Beginning" puheen analyysiosiossa avaaman tätä Obaman ajattelutapaa Lähi-idän kriisiin liittyen. Obaman hallinto toi kahden valtion mallin esille myös yhdessä Obaman toisen presidenttikauden viimeisimmässä puheenvuorossa.¹⁶

Lähi-idän kriisi ja alue ovat olleet pitkään maailman huomion kohteena. Kiinnostuksen kohteen synnä on muun muassa alueen sijainti raamatullisella pyhällä maalla, jolla on ollut merkitystä kaikille kolmelle Lähi-idästä tulevalle uskonnolle: kristinuskolle, juutalaisuudelle sekä islamille. Jo yli 70 vuoden ajan Lähi-idän historiaa ovat kuitenkin täyttäneet erilaiset konfliktit. Yhä edelleen Israelin itsenäistyminen 14.5.1948 ja tämän aiheuttamat ristiriitaiset tunteet ovat kriisin keskiössä. Kiistelyn taustalla vaikuttaa olevan kiistä kahdesta itsenäisestä valtiosta. Myös kulttuurinen perintö on hyvä huomioida Lähi-idän kriisiä tarkasteltaessa. Lähi-idän alue on ollut useiden suurvaltasuhteiden keskiössä. Ristiriidat alueella ulottuvat pitkälle historiaan. Eurooppalaiset valtiot ovat harjoittaneet alueella voimapolitiikkaa niin, että tämä on jättänyt alueeseen omat merkkinsä. Tämän lisäksi muisto kolonialismista on vaikuttanut osaltaan Lähi-idän tilanteeseen.¹⁷

Seuraavaksi huomioin lyhyesti yhden olennaisen aspektin Lähi-idän tutkimuksen kannalta – alueen tapahtumien uutisoinnin.

1.2. Lähi-Idän kriisi mediassa

Lähi-idän kriisiä käsittelevää uutisointia seuraamalla voimme havaita, että uutisointi käsittelee usein palestiinalaisten ääriryhmien terrori-iskuja ja Israelin valtion tekemiä vastaiskuja.¹⁸

Alueella kuitenkin asuu kaksi eloisaa kansakuntaa, ja varmasti suurin osa esimerkiksi Israelissa vierailevista ulkomaalaisista ja varsinkin turisteista muistaa maan muustakin kuin pelkästään Lähi-idän

¹⁶ Shimoni Stoil Rebecca, Raphael Ahren, Joshua David. 2016. *In final meeting with PM, Obama says two-state solution must be kept alive.* The Times of Israel. <https://www.timesofisrael.com/in-final-meeting-obama-tells-netanyahu-two-state-solution-needs-to-be-kept-alive/>

¹⁷ Sisäministeriö. 2018. *Kriisinhallintaa maailmanpolitiikan polttopisteessä.* <https://valtioneuvosto.fi/-/1410869/kriisinhallintaa-maailmanpolitiikan-polttopisteessa>

¹⁸ Henrik Suni. 2014. Pro gradututkielma. *Lähi-idän konflikti Ylen ja BBC:n verkkouutisissa tasapainon näkökulmasta.* Viestintätieteiden laitos. Jyväskylän yliopisto.

konfliktista. Lähi-idän kriisin lisäksi Israel on tunnettu hienoista rannoista, maukkaista ruuista sekä mukavista ja sydämellisistä ihmisistä.

Usein valtamedian uutisoinnissa asetutaankin joko Israelin taikka palestiinalaisten puolelle. Henrik Sunin vuonna 2014 kirjoittamasta viestintätieteiden pro gradu –tutkielmasta selviääkin, että Lähi-idän uutisointi on usein puolueellista.¹⁹

1.3. Tutkimuksen menetelmät

Tutkimuksen teoreettisena viitekehyksenä toimii diskurssianalyysi. Diskurssianalyysin teoreettinen koti on sosiaalisen konstruktionismin traditiossa. Sosiaalisen konstruktionismin mukaan emme voi kohdata tutkimaamme todellisuutta niin sanotusti täysin ”puhtaana” vaan aina jostakin näkökulmasta. (Jokinen, 2010; 252). Diskurssianalyysin menetelmällä voidaan aineistosta paikantaa hegemonisia diskursseja. Hegemonisen diskurssin voi erottaa muista aineiston diskursseista siinä, että mitä useammin ja useammassa yhteydessä diskurssin palat toistuvat, sitä hegemonisemmasta diskurssista saattaa olla kyse. (Jokinen & Juhila & Suoninen, 2016; 80) Jokisen kirjoittaman diskurssianalyysia käsittelevän kirjan mukaan kieli ei suoraan heijasta todellisuutta, mutta se ei myöskään ole täysin riippumaton ei-lingvivistisestä todellisuudesta. (Jokinen, 2018; 252)

Lähi-idän konfliktiin liittyen Obaman puheen sisällön tarkasteleminen on mielekästä maailmanpolitiikan tutkimuksen pääteorioiden realismin sekä liberalismien valossa. Pyrinkin tutkielmani analyysiosiossa löytämään vastauksen siihen, tuleeko presidentti Obama ”A New Beginning” puheessa enemmän ilmi realistiseen vai liberalistiseen maailmanpolitiikan tutkimuksen traditioon kuuluvat näkemykset. Eli kumpaa näistä maailmanpolitiikan tutkimuksen traditioista presidentti Obama mahtaa ”A New Beginning” puheen perusteella edustaa?

Liberalistisen maailmanpolitiikan tutkimuksen teorian mukaan rauhaa voidaan kansainvälisissä suhteissa saavuttaa yhteistyön, kompromissien sekä vapaiden markkinoiden ja kaupan myötä. Liberalismi uskoo, että sodan syyt johtuvat valtioiden imperialistisista teoista, vallan epätasapainosta ja ei-demokraattisista hallinnoista. Liberaaliin maailmanpolitiikan tutkimuksen traditioon liittyy voimakkaasti myös demokraattisen rauhan teoria. Tämän teorian mukaan kaksi demokraattisesti hallittua valtiota ovat epätodennäköisemmin sodassa keskenään kuin ei-demokraattisesti hallitut valtiot tai demokraattisesti hallittu valtio ja ei-demokraattisesti hallittu valtio. Lyhykäisyydessään demokraattisen rauhan teorian

¹⁹ Henrik Suni. 2014. Pro gradututkielma. *Lähi-idän konflikti Ylen ja BBC:n verkkouutisissa tasapainon näkökulmasta*. Viestintätieteiden laitos. Jyväskylän yliopisto.

mukaan kahden demokratian välillä vallitsee rauha. Liberalistiseen maailmanpolitiikan tutkimuksen teoriaan ovat vaikuttaneet esimerkiksi englantilainen valistusfilosofi Jeremy Bentham, saksalainen valistusajan filosofi Immanuel Kant sekä englantilainen liberaali poliitikko Richard Cobden. Bethamin ajatusten mukaan on luotava oikeudellinen ja institutionaalinen verkosto eri maiden välille. Hän siis peräänkuulutti kansainvälisen lain merkitystä rauhan ja kansainvälisten suhteiden edistämiseksi. Kantin mielestä taas, mikäli valtioissa asuvat ihmiset pääsisivät vaikuttamaan sodasta ja rauhasta, olisi sotia vähemmän. Kantin ajatukset ovat voimakkaasti muokanneet demokraattisen rauhan teoriaa. Cobden brittiläisenä ajattelijana painotti vapaakaupan merkitystä valtioiden välillä konfliktien vähentämisessä. Tällöin toisistaan riippuvaisempina valtiot olisivat epätodennäköisemmin kiistoissa toistensa kanssa, ja erimielisyydet pystyttäisiin ratkaisemaan diplomatian keinoin. Ensimmäisen maailman sodan kauhujen jälkeen liberalistinen maailmanpolitiikan tutkimuksen teoria myös otti omakseen ajatuksen siitä, ettei rauha välttämättä olekaan luonnollinen tila valtioiden välillä vaan sen eteen on tehtävä töitä. Kansainvälisen oikeuden ja kansainvälisten instituutioiden merkitys myös alkoi korostua toisen maailmansodan jälkeen ja liberalistiseen maailmanpolitiikan tutkimuksen traditioon liittyen useat Bretton Woods järjestelmään kuuluvat kansainväliset instituutiot perustettiin tällöin.²⁰²¹

Toisen maailmanpolitiikan tutkimuksen keskeisen teorian eli realistisen maailmanpolitiikan tutkimuksen tradition mukaan maailmanpolitiikka ja valtiot toimivat anarkistisessa järjestelmässä. Valtioiden toimivat tässä anarkistisessa olotilassa sen mukaan missä ne sijaitsevat ja minkä kokoisia ne ovat sekä valtioiden omien sisäpolitiikan ja ulkopolitiikan tarkoituksien mukaisesti. Klassisen realismin mukaan maailman valtiot toimivat maailmanpolitiikassa itsekkäästi ja omaa etuaan ajaen. Tämä johtuu klassisen realismin mukaan siitä, millainen ihmisluonne perimiltään on. Klassinen realismi määrittelee ihmisluonnon hyvin pessimistisessä näkökulmasta ja argumentoi siitä, etteivät ihmiset ole pohjimmiltaan hyväntahtoisia vaan itsekeskeisiä ja toimivat pelon tai uhkaavan aggression heitä johdattamana. Niukkojen resurssien vuoksi niin ihmiset kuin valtiotkin joutuvat kilpailemaan keskenään.²²

Realistisen maailmanpolitiikan tutkimuksen tradition alakategorian neorealismien mukaan anarkia määrittelee tämän koko maailmanpolitiikan olomuodon ja jokainen valtio pyrkii maksimoimaan omaa vaikutusvaltaansa anarkistisessa järjestyksessä. Defensiiviset realistit uskovat aggression olevan

²⁰ Maailmanpolitiikan tutkimuksen luennot Helsingin yliopistossa vuosina 2014–2019. PVK-M201, PVM-M303, PVM-M304.

²¹ Chris Brown, Kirsten Ainley. 2005. *Understanding International Relations*. Third Edition. Macmillan Publishers Limited. Palgrave, London

²² Ednah M. Peter. 2015. *Classical Realism and International Relations*. Munich. GRIN Verlag.

harvinaista kansainvälisessä järjestelmässä, koska vallantasapainon vuoksi valtiot tasapainottavat aggressiivisesti käyttäytyvän valtion valtaa. Tästä johtuen defensiivisen realismin mukaan hyökkäys ja puolustustasapaino yleensä suosii puolustusta ja tämä tekee valloituksista vaikeampaa maailmassa. Puolustavan eli defensiivisen realismin mukaan kansainvälisen järjestelmän anarkistinen luonne vaikuttaa valtioihin niin, että ne toimivat kohtuullisesti ja varautuneesti kannattaen politiikkaa, joka lisää valtion turvallisuutta.²³

Defensiiviseen realismiin kuuluu olennaisesti kansainvälisessä yhteisössä esiintyvä turvallisuusdilemma. Turvallisuusdilemman mukaan globaalien konfliktien ja maailmanlaajuisen epävarmuuden taso kasvaa, kun jokainen valtio vahvistaa omaa turvallisuuttaan. Tämä saa toisen valtion myös vahvistamaan omaa turvallisuuttaan. Näin ollen maailmanjärjestelmässä vallitsee turvallisuusdilemma, jossa jokainen valtio pyrkii vahvistamaan omaa suhteellista turvallisuuttaan.²⁴

Defensiivisten realistien mukaan yhteistyö maailmanjärjestelmässä on mahdollista eri valtioiden välillä. Tämä on kuitenkin enemmän todennäköistä ystävyysvaltioiden kesken. Defensiivisten realistien mukaan maailmanjärjestyksessä vallitseva anarkia kannustaa valtioita kannattamaan puolustavia, kohtuullisia sekä hillittyjä strategioita. Defensiiviset realistikit näkevät, että valtiot pyrkivät maksimoimaan oman turvallisuutensa sekä säilyttämään olemassa olevan vallanjaon. Defensiivisten realistien mukaan valtiot eivät ole pohjimmiltaan aggressiivisia ja toimivat maailmanjärjestelmässä oman puolustuksensa turvaamiseksi. Defensiivisen realismin kaanoniin vaikuttaneen Kenneth Waltzin mukaan: anarkiassa turvallisuus on tärkeimmässä roolissa. Vain silloin kun selviytyminen on taattua, voivat valtiot pyrkiä muihin päämääriin kuten rauhaan, liikevoittoon tai valtaan. Waltzin mukaan valtioiden ensimmäinen päämäärä ei ole vallan maksimointi vaan oman asemansa säilyttäminen järjestelmässä.²⁵

Useat realistiseen maailmanpolitiikan tutkimukseen kuuluvista ajattelijoista tulevat Yhdysvalloista. Esimerkiksi John J. Mearsheimer, joka tuli tunnetuksi vuonna 2007 Stephen M. Waltin kanssa kirjoittamastaan kirjasta *"The Israel Lobby and the U.S. Foreign Policy"* sekä offensiivisen realismin teoriastaan.²⁶

²³ Steven E. Lobell. 2010. Structural Realism/Offensive and Defensive Realism. <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190846626.013.304>

²⁴ Sten Rynning, Stefano Guzzini. 2001. Realism and Foreign Policy Analysis. Copenhagen Peace Research Institute 42 / 2001. https://www.researchgate.net/publication/237465426_Realism_and_Foreign_Policy_Analysis

²⁵ Steven E. Lobell. 2010. Structural Realism/Offensive and Defensive Realism. Oxford Research Encyclopedia of International Studies. <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190846626.013.304>

²⁶ Stephen M. Walt. 2019. How (and How Not) to Talk About the Israel Lobby. Foreign Policy. <https://foreignpolicy.com/2019/02/15/how-and-how-not-to-talk-about-the-israel-lobby/>

Offensiivisen realismin teorian mukaan suurvallat kuten Yhdysvallat haluaa maksimoida valtaansa koko ajan ja pyrkivät hegemonioiksi. Suurvaltojen hallitsijoina tunnetuiksi tulleet Kaarle V, Ludvig XIV, Napoleon ja Wilhelm 2 esimerkiksi pyrkivät jatkuvasti lisäämään valtaansa koska he hallitsivat aikanaan Euroopan voimakkainta valtiota. ²⁷

Mearsheimerin offensiivisen realismin teorian mukaan kansainvälinen järjestelmä on täynnä epävarmuustekijöitä liittyen valtioiden tarkoitusperiin, valtioiden asevoimien luonteeseen sekä muiden valtioiden avustukseen mahdollisia vihamielisiä valtioita kohtaan. ²⁸ Mearsheimerin mukaan paras tapa, jolla suurvallat pystyvät varmistamaan selviytymisensä maailmanjärjestelmässä, on vallan maksimointi sekä hegemonisen aseman tavoittelu. Mearheimerin offensiivisen realismin teorian mukaan valtioiden selviytyminen on valtioiden tärkein päämäärä. Alueellisen ja maailmanlaajuisen hegemonian tavoittelu muiden suurvaltojen kanssa, tuo maailmanjärjestelmään jatkuvan kilpailun turvallisuudesta, jossa sota on mahdollista. Edellistä Mearheimer kuvaa "tragedy of great power politics" eli turvallisuutta tavoittelevat valtiot pakotetaan osallistumaan konfliktiin oman turvallisuutensa takaamiseksi. ²⁹

1.4. Obama ja Israel

Obaman puhe "A New Beginning" on pidetty vuonna 2009 alle vuoden presidentin virkaanastumisen jälkeen Egyptissä Kairon yliopistossa. Presidentti käsittelee puheessaan laaja-alaisesti erilaisia itselleen tärkeitä aihepiirejä: kuten demokratiaa, naisten oikeuksia sekä maailman uskontojen oppeja ja merkitystä. Kuitenkin jo puheen pitopaikka voi paljastaa sen, että Obaman puheen keskiössä on myös Lähi-idän tilanne sekä rauhanprosessi.

Obaman hallintoa on kritisoitu siitä, että se on amerikkalaisten juutalaisten sekä joidenkin amerikkalaisten äärikrisittyjen puristuksessa Lähi-idän tilanteen arvioimisen suhteen. Obamaa kritisoitiin jo presidentin virkakautensa aikana siitä, ettei hän tee riittävästi Lähi-idän tilanteen ratkaisemiseksi. Lähi-idän tilannetta koskevan puheen tarkempi analysointi tarjoaa mahdollisuuden tarkastella lähemmin Obaman mielteitä Lähi-idän tilanteesta. Presidentti Obama on myös tullut tunnetuksi puhetaidoistaan ja kyvystään vetää yleisöä puoleensa. ³⁰

²⁷ John J. Mearsheimer. 2001. *The Tragedy of Great Power Politics*. W. W. Norton & Company

²⁸ John J. Mearsheimer. 2001. *The Tragedy of Great Power Politics*. W. W. Norton & Company

²⁹ John J. Mearsheimer. 2001. *The Tragedy of Great Power Politics*. W. W. Norton & Company

³⁰ Ilai Z. Saltzman. 2007. *Not So "Special Relationship"? US-Israel Relations During Barack Obama's Presidency*. Israel Studies. Vol. 22, No. 1, Special Section: Foreign Relations (Spring 2017). Indiana University Press.

Israel on Yhdysvaltojen liittolainen ja presidentti Obama kuvaa puheessaan ”A New Beginning” Israelin ja Yhdysvaltojen suhdetta rikkoutumattomana. (Obama, 2009, ”A New Beginning”)

Yhdysvaltojen ja Israelin yhteistyön tiivistymisen kannalta yhtenä merkittävänä tekijänä nähdään vuoden 1975 Israelin ja Egyptin välisen sopimuksen solmiminen. Siinai 2 – sopimuksen yhteydessä Yhdysvallat toimitti Israelille salaisen muistion, jossa valtio sitoutui Israelin taloudelliseen ja sotilaalliseen tukemiseen. Yhdysvaltojen silloisella presidentillä Henry Kissingerillä oli aktiivinen rooli Siinai 2 – sopimuksen synnyssä. (Juusola 2005, s. 165)

Yhdysvallat myös tarvitsee Israelin tukea kipeästi. Esimerkiksi Yhdysvaltojen käymät molemmat Irakin sodat ovat herättäneet paljon vastustusta kansainvälisen yhteisön parissa ja Yhdysvallat tarvitsee kipeästi oman tukipilarinsa, johon Israel on ollut sopiva vaihtoehto. Ajan saatossa Yhdysvaltojen ja Israelin suhteen nähdään myös muuttuneen, aiemmin suhteesta puhuttiin enemmän Yhdysvallat voittoisena mesenaattisuhteena, kun taas nykyisin valtioiden välinen suhde on muodostunut enemmän symbioosiksi.³¹

2.1. Tutkimuksen taustaa ja aineisto

Diskurssianalyysi sopii mielestäni tutkielmaani teoreettisena viitekehyksenä. Diskurssianalyysin teorian mukaan kielenkäyttö on käytäntö, joka ei ainoastaan kuvaa maailmaa, vaan samalla myös tuo merkityksen ja järjestää sekä rakentaa ja muuntaa sitä. (Jokinen ym. 2016, s. 26)

Mikäli presidentti Obaman ”A New Beginning” puheessa tulee esille liberalistinen taikka realistinen maailmanpolitiikan tutkimuksen traditio, niin tällöin presidentti myös diskurssianalyysin mukaan luo puheellaan sitä todellisuutta, jossa elämme. Tutkielmassani on mukana Israelin alueen hieman laajaksi muodostunut historiikki. Tämä tapahtui siksi, koska kirjoitin tutkielmaani hieman osissa.

Mielestäni on haasteellista tutkia paljon inhimillistä tuhoa sekä kärsimystä aiheuttanutta ja pitkään jatkunutta konfliktia täysin tunteettomasti. Usein empaattiselle henkilölle helposti kertyy tunteita Lähi-idän pitkittynyttä konfliktia seurattaessa. Tunteellisuuteen voi helposti liittyä ainakin jonkinlainen pyrkimys myös ratkaisukeskeisempään kannanottoon – niin, että alueelle saataisiin rauha. Uskon, että osittain Obaman ”A New Beginning” puheestakin välittyvä presidentin optimistisuus Lähi-idän tilanteen suhteen, on osa kovaa halua sekä pyrkimystä saada rauha Lähi-itään.

³¹ Ilai Z. Saltzman. 2007. *Not So “Special Relationship”? US-Israel Relations During Barack Obama's Presidency*. Israel Studies. Vol. 22, No. 1, Special Section: Foreign Relations (Spring 2017). Indiana University Press.

Tutkimukseni aineistona on Yhdysvaltojen 44. presidentin Barack Hussein Obaman Kairon yliopiston pääsalissa vuonna 2009 pitämä ”A New Beginning” niminen puhe.

Seuraavissa luvuissa käsittelen Israelin valtion historiaa.

3.1. Israelin alueen kansojen historiakatsaus

Israelin ja Palestiinan alueiden episodien tutkiminen alkaa vuodesta 1947. Jo ennen konfliktin käsittelyä YK:ssa vuonna 1947, on alueen palestiinalaisväestöllä sekä juutalaisilla ollut mielenkiintoisia vaiheita maailmanhistoriassa.³² Kertaan niitä tässä tutkielmani osiossa.

Israelin ja Palestiinan tilanne on iänikuinen, jossa on kysymys pitkäaikaisista antipatioista arabien ja juutalaisten välillä. Alun perin kysymyksessä eivät ole olleet uskonnolliset erimielisyydet, ja konflikti on ollut yhtä väkivaltainen kuin mitä julkisuudessa tulee esille.³³

YK käsitteli Israelin ja Palestiinan tilannetta yleiskokouksessa vuonna 1947 ja teki tiukan äänestyksen jälkeen ehdotuksen alueen jakamisesta juutalaisvaltioon ja arabivaltioon. Tämä muodosti YK:n yleiskokouksen päätöslauselman 181. Päätöslauselman ehdotuksen mukaan Jerusalem ja sen pyhät alueet säilyisivät kansainvälisessä hallinnassa. Juutalaisvaltio koostuisi osasta rannikkoa, Negevin aavikosta ja itäisestä Galileasta, kun taas arabivaltioon kuuluisivat eteläinen osa rannikkoa, nykyisen Jordan joen länsiranta ja loput Galileasta. (Juusola 2005, s. 61)

YK:n jakoehdotusta seurasi arviolta noin 1,3 miljoonan arabin ja 650 000 juutalaisen välinen sisällissota.

³⁴

Historiakatsauksessani otan Lähi-idän tilanteen tarkastelussa lähtökohdaksi 1800-luvun loppupuolen. Juutalaisten keskuudessa syntyi silloin sionistinen liike.

3.2.1. Sionismin synty

Sionismilla tarkoitetaan juutalaisten kansallista liikettä, jonka tärkeimpänä tavoitteena oli luoda juutalaisille oma valtio. Käsitteen pohjana on Jerusalemin raamatullinen nimi Siion, ja sitä käytti

³² Alan Downty. 2008. Israel/Palestine. Toinen painos.

³³ Alan Downty. 2008. Israel/Palestine. Toinen painos.

³⁴ Nina Huovinen. 2016. Palestiinan mandaatin viimeiset vuodet 1945–1948. Britannian parlamentin näkökulmasta. Pro Gradu-tutkielma. Historian ja etnologian laitos, Jyväskylän yliopisto.
<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/50999/1/URN%3ANBN%3Afi%3Aju-201608223843.pdf>

ensimmäisenä wieniläinen kirjailija ja varhainen sionisti Nathan Birnbaum (1864–1937) vuonna 1892 Wienissä pidetyssä julkisessa keskustelutilaisuudessa. (Juusola 2005, s. 24)

Juutalaisten historia on Euroopassa ollut jo ennen toisen maailmansodan joukkotuhoa kivikkoinen. Vastavaltistusaatteiden ja Ranskan vuoden 1789 suuren vallankumouksen liberaalien ja universalististen ihanteiden voimistuessa juutalaiset hyväksyttiin 1800-luvun kuluessa vähitellen eurooppalaisten yhteiskuntien jäseniksi. Juutalaiset saattoivat nyt toimia valtion viroissa, käydä yleisiä kouluja ja olla oikeuden edessä tasa-arvoisia muiden kansalaisten kanssa ensimmäistä kertaa. Ennen tätä niin sanottua juutalaisten “emansipaatiota”, olivat juutalaiset ensisijaisesti kokeneet muodostavansa “Pyhän yhteisön”, joka kuuliaisesti ja muista erillään odotti Messiaan saapumista. Juutalaisten “emansipaation” jälkeen ympäristö ei enää määritellyt juutalaista identiteettiä, joten se täytyi nyt luoda uudelleen. Tässä tärkeäksi kysymykseksi nousi juutalaisuuden olemus: mitä on juutalaisuus tai kuka on juutalainen.³⁵

Samoihin aikoihin 1700-luvun Euroopassa kehittyi uusi ideologia nimeltään kansallisuusaate, jonka mukaan poliittinen itsemääräämisoikeus kuuluu kansakunnille. Vastikään “emansipaation” kokeneille juutalaisille 1800-luvun kansallinen aate muodostui haasteelliseksi. Juutalaisten asema parani yleisesti huomattavasti 1800-luvun kuluessa ja juutalaiset pääsivät yhä paremmin sisälle yhteiskuntaan. Kuitenkin juutalaisten asema pysyi huonona esimerkiksi Itä-Euroopassa. Esimerkiksi Venäjän tsaarin Aleksanteri toisen vuoden 1881 murhaa seuranneet vainot Venäjällä ja Ukrainassa vaikuttivat ensimmäisen Palestiinaan suuntautuneen juutalaisen muuttoaalton syntyyn. Antisemitismiä esiintyi yhä myös Länsi-Euroopassa, esimerkiksi vuonna 1853 ranskalainen diplomaatti kreivi J.A. de Gobineau julkaisi etnisen rasmin perusteoksen *Essai sur l'inegalite des races humaines*. (Juusola 2005, s. 25)

Samalla myös kansallisuusaate alkoi saada voimakkaan antiliberaalisia ja rasistisia ilmenemismuotoja. Tilannetta kutsuttiin etniseksi antisemitismiksi. Vastauksena syntyneeseen identiteettiongelmaan sekä antisemitismin aiheuttamaan fyysiseen uhkaan, sionismi pyrki ymmärtämään juutalaisuuden uudella tavalla muuttuvissa oloissa. 1800-luvun Euroopassa olivat valloillaan lukuisat kilpailevat poliittiset ja uskonnolliset suuntaukset. Sionismin ohella huomattavia uusia suuntauksia olivat reformijuutalaisuus sekä kaikkia uudistuksia vastustanut ortodoksijuutalaisuus. Sionismissa juutalainen identiteetti määriteltiin puolestaan uudelleen nationalismin käsitteellä. Ikaikainen uskonnollinen yhteisö ymmärrettiin sionismin muodossa kansaksi sen modernissa nationalistisessä merkityksessä. Tämän

³⁵ Jussi Metsälä. 2010. Valtio niille, jotka ansaitsevat sen? -Theodor Herzlin poliittinen sionismi ja sen juutalainen vastustus. Pro gradututkielma, Tampereen yliopisto.

lisäksi myös juutalainen poliittinen yhteys tuli luoda uudelleen. Juutalaiset olivat tottuneet toimimaan elämässään yhteiskunnissa vähemmistön roolissa. (Juusola 2005, s. 26)³⁶

Mikäli juutalaiset taas muodostaisivat enemmistön jossakin, he olisivat kuin mikä hyvänsä kansa ja tulisivat muiden kansojen tavoin hyväksytyiksi. Sionismin vastaus tähän oli se, että juutalaisten tulisi korostaa omaa erityislaatua ja ratkaista antisemitismiin liittyvä syrjintä ja ongelma perustamalla oma valtio. Valtaosa perinteisistä ortodoksijuutalaisista puolestaan torjui sekä reformistien kannattaman assimilaation, että sionistien ajatukset omasta valtiosta. Sionismin lisäksi juutalaisten keskuudessa vallalla oli myös useita muita keskeisiä uskonnollisia traditioita ja lakeja. Itä-Euroopassa ortodoksijuutalaiset pitivät perinteisestä elämästä eurooppalaisten valtioiden sisällä. Kun taas internationalismia korostava sosialismi houkutteli myös monia juutalaisia, esimerkiksi Vilnassa perustettiin vuonna 1897 juutalainen ei-sionistinen marxilainen Bund-puolue. (Juusola 2005, s. 27)³⁷

Sosialistisen juutalaisen aatteen mukaan tulevaisuuden luokaton yhteiskunta hävittäisi antisemitismien sekä kansallisten ryhmien väliset jännitteet. Sionismi oli siis vain yksi lukuisista ideologisista ratkaisuista muuttuviin oloihin, ja se joutuikin tuolloin käymään kovaa taistelua juutalaisten keskuudessa muita kilpailevia aatevirtauksia vastaan. Sionismin syntyyn liittyy vaiherikas tapahtumaketju, jossa aate muotoutui kilpailevien uskonnollisten ja poliittisten näkemysten virtauksessa. Helsingin yliopiston Lähi-Idän professorin Hannu Juusolan mukaan sionismi hyväksyttiin yleisesti maailman juutalaisten keskuudessa vasta 1948 toisen maailmansodan aikana toteutetun juutalaisten kansanmurhan eli holokaustin ja Israelin valtion itsenäistymisen jälkeen. Reformijuutalaiset suhtautuivat alkujaan sionismiin negatiivisemmin mutta ovat nopeasti hyväksyneet sionismin. Israelin valtion tukemisesta on tullut yksi keskeisistä arvoista Yhdysvaltojen suurten reformi – ja konservatiivijuutalaisten yhteisöjen parissa. Valtaosa maailman juutalaisista kokee holokaustin todistaneen sionismin oikeutuksen. (Juusola 2005, s. 28)

3.2.1.1. Moderni juutalainen siirtolaisuus Palestiinan alueelle

1880-luvun alussa alkanutta modernia juutalaista siirtolaisuutta Palestiinaan kutsuttiin usein käytännölliseksi sionismiksi. Käytännölliset sionistit korostivat konkreettisen muuton ja maanhankinnan ensisijaisuutta sionismin onnistumiselle. Vähitellen käytännöllinen sionismi sulautui Herzlin

³⁶ Jussi Metsälä. 2010. Valtio niille, jotka ansaitsevat sen? -Theodor Herzlin poliittinen sionismi ja sen juutalainen vastustus. Pro gradututkielma, Tampereen yliopisto.

³⁷ Harold, Shukman. 1961. The relations between the Jewish Bund and the RSDRP, 1897–1903. Väitöskirja, Oxford University.

perustamaan sionistiseen liikkeeseen. Juutalaisten siirtolaisuus Palestiinaan ennen Israelin valtion itsenäistymistä vuonna 1948 jaetaan perinteisesti viiteen muuttoaaltoon eli aliyaan (nousuun). (Dowty 2008, s. 37)

Ensimmäinen aliya sai alkunsa vuonna 1881 tsaari Aleksanteri 2:n murhaa seuranneesta laajasta pogromiaallosta Venäjällä. Vainojen nimellisenä syynä pidettiin sitä, että yksi tsaarin murhanneista salaliittolaisista oli juutalainen. Toisen aliyan (1904–1914) liikkeellepanevana voimana oli progromiaalto Venäjällä. Kymmenen vuoden kuluessa Palestiinaan muutti noin 40 000 juutalaista siirtolaista, mutta edelleenkin huomattava määrä jatkoi matkaansa muualle tai palasi Eurooppaan. Toisen aliyan aikaan Palestiinaan perustettiin päärabbinaatti sekä ensimmäiset juutalaiset sotilaalliset järjestöt vartioimaan peltoja ja siirtokuntia. Tämän lisäksi vuonna 1909 perustettiin myös ensimmäinen moderni juutalainen kaupunki Tel Aviv. (Dowty 2008, s. 38)

Kesti kauan ennen kuin Palestiinan arabiasutus ymmärrettiin suureksi ongelmaksi sionismin tavoitteille.

3.3.1 Palestiina

Seuraavaksi kertaan lyhyesti Palestiinan valtion ja alueen historiaa sen arabiväestön olosuhteiden kannalta. Palestiinan valtio oli kuulunut osmani-imperiumin alaisuuteen 1500-luvulta lähtien.

Hallinnollisesti Palestiina ei kuitenkaan muodostanut itsenäistä kokonaisuutta vaan kuului 1800-luvulla pääosin Syyrian provinssiin. Palestiinan käsitteeseen liittyi jo tuolloin mielenkiintoisia merkityksiä, sillä Länsimaissa Palestiinan alue oli olemassa raamatullisena käsityksenä Pyhästä maasta, jonka rajat olivat epämääräiset. Juutalaisessa traditiossa Palestiinan alue taas tunnettiin Israelin maana (Erets Yisrael).

Käsitteellä tarkoitettiin juutalaisuuden Pyhää maata, jonne juutalaiset tulisivat palaamaan aikojen lopussa. Raamatullisilla mielikuvilla oli myös käytännön merkitystä, kun Ison-Britannian mandaattialueen rajoja hahmoteltiin ensimmäisen maailmansodan jälkeen. (Juusola 2005, s. 34 ja Dowry 2008; s. 53–54)

1800-luvun alussa Palestiinan alueella oli noin 300 000 asukasta, joista 90 prosenttia oli arabimuslimeja. Muslimien lisäksi Palestiinassa oli myös kristittyjä ja arviolta 7000–10 000 juutalaista. (Dowty 2008, s. 58)

1880-luvun ja samalla sionistisen muuttoaalton alkaessa väestön määrä oli noussut 450 000 asukkaaseen, joista juutalaisia oli 13 000–20 000. Sionistista siirtolaisuutta edeltävää juutalaisväestöä Palestiinassa kutsutaan vanhaksi Yisuviksi. Tämä siirtokunnaksi kutsuttu väestö koostui lähinnä konservatiivisista juutalaisista, ja he asuivat pääosin juutalaisuuden pyhissä kaupungeissa, Jerusalemissa, Hebronissa, Safedissa ja Tiberiaksessa. 1880-luvulle tultaessa Jerusalemin asukkaista jopa noin puolet oli

juutalaisia. Perinteisesti juutalaisten asema vähemmistönä oli islamilaisessa imperiumissa ollut hyvä verrattuna Eurooppaan. Islamilaisessa järjestelmässä juutalaisilla oli kristittyjen ohella niin sanottu dhimmi-asema, joka tarkoittaa eräänlaista sisäistä autonomiaa. Tähän kuului uskonnonvapaus mutta toisaalta myös muslimien ylemmyyden tunnustaminen. (Juusola 2005, s. 34–35 ja Dowty 2008, s. 61–62)

1800-luvun Palestiina oli vielä konservatiivinen ja traditionaalinen yhteiskunta. Napoleonin vuonna 1798 Egyptiin ja Lähi-itään tekemästä sotaretkestä lähtien länsimainen vaikutus alkoi kuitenkin hiljalleen tuntua myös Palestiinassa. Modernin valtion edellytykset alkoivat hitaasti kehittyä kommunikaatioyhteyksien parantuessa ja keskusvallan merkityksen kasvaessa. Pyhiinvaeltajien ympärille syntyi eräänlaista alkeellista turistiteollisuutta. (Juusola 2005, s. 35–36 ja Dowty 2008, s. 55–56)

Vastenmielisyys ei-islaminuskoisille vieraille, ei vain juutalaisille, oli syvällä palestiinalaisyhteisön sisällä. Eurooppalaiset valtiot eivät saaneet ylläpitää diplomaattisia suhteita Jerusalemissa, eivätkä kuin vain islaminuskoiset voineet asua siellä.³⁸

Termistä ”arabi”, jota oli aiemmin käytetty viittaamaan Arabian niemimaan asukkaisiin, tuli nyt yhtenäinen identiteetti kaikille arabiankielisille, paitsi juutalaisille ja armenialaisille, joilla oli omat identiteettinsä.³⁹

3.3.2. Sionistien suhde arabeihin ja konfliktin synty

Juutalaisten siirtolaisuus Palestiinan jaetaan viiteen muuttoaaltoon eli aliyaan eli nousuun. Näistä ensimmäinen aliya sai alkunsa vuonna 1881 tsaari Aleksanteri 2:n murhaa seuranneesta laajasta pogromiaallostasta Venäjällä. Vainojen nimellisenä syynä oli se, että yksi tsaarin murhanneista salaliittolaisista oli juutalainen. Vuonna 1882 ensimmäisen aliyan siirtolaiset perustivat uuden Yisuvlin vastakohtana Palestiinassa jo asuneelle vanhalle Yisuville. Tärkeimpään ensimmäiseen aliyaan osallistuneet ryhmät olivat Hoveve Tsiyyon (Siionin rakastajat) ja Bilu'im (lyhenne Jesaha 2:5:stä). Hoveve Tsiyyon perustettiin Venäjällä 1880-luvun alussa, ja sen tarkoituksena oli tukea siirtolaisuutta Palestiinaan. Valtaosa ensimmäisen aliyan parista kymmenestä tuhannesta siirtolaisesta palasi lopulta Eurooppaan. (Juusola 2005, s. 37)

³⁸ Alan Dowty. *Israel/Palestine*. 2008. Toinen painos. Polity.

³⁹ Alan Dowty. *Israel/Palestine*. 2008. Toinen painos. Polity.

Toisen aliyän (1904–1914) liikkeellepanevana voimana oli pogromiaalto Venäjällä. Kymmenen vuoden kuluessa Palestiinaan muutti noin 40 000 juutalaista siirtolaista. Mutta edelleen huomattava määrä palasi myöhemmin takaisin Eurooppaan tai jatkoi matkaa muualle. Ensimmäisen maailmansodan alkaessa vuonna 1914 Palestiinassa oli noin 60 000 juutalaista. Toisen aliyän aikana perustettiin ensimmäiset juutalaiset puolueet ha-Poel ha-Tsair (nuori työläinen, 1905) ja Poale Tsiyyon (Siinin työläiset, 1906). Nämä puolueet yhdistivät sosialistisia ideoita ja juutalaista nationalismia. Vuonna 1930 nämä puolueet olivat mukana perustamassa Israelin työväenpuoluetta, Mapaita, joka on ollut johtava puolue myös Israelin valtion historiassa. Toisen aliyän aikaan Palestiinan perustettiin päärabbinaatti sekä ensimmäiset juutalaiset sotilaalliset järjestöt vartioimaan peltoja ja siirtokuntia. Vuonna 1909 perustettiin lisäksi ensimmäinen moderni juutalainen kaupunki Tel Aviv. Myös teollisuutta alkoi vähitellen kehittyä maataloussiirtokuntien rinnalle. Vuosien 1907–1908 vaihteessa sionistinen liike oli perustanut toimiston Palestiinaan, mikä enteili liikkeen painopisteen vähittäistä siirtymistä pois Euroopasta. Toisen aliyän aikana hepreasta tuli vähitellen Palestiinan juutalaisyhteisön yhteinen kieli. Kielitaistelu jiddisin kanssa tosin jatkui 1930-luvulle saakka. (Juusola 2005, s. 38–39)

3.3.3. Sionismi, arabit sekä konfliktin synty

Varhaiset sionistit käsittelivät Palestiinan arabiasutusta sekä alueelle muuton aiheuttamia kysymyksiä varsin vähän ja pinnallisesti. Uskossa sionismin positiivisesta vaikutuksesta arabeihin kaikuivat eurooppalaisen kolonialismin käsityksen "primitiivisistä" kansoista. Sionismi oli selvästi edistyksen ajan lapsi, jonka ihanteet nousivat 1800-luvun sosialistisesta sekä nationalistisesta perinteestä. (Downty 2008, s. 68)

Sionistit väittivät ja kokivat tulevansa kotiin Israelin maahan, he toisaalta myös tunsivat olevansa eurooppalaisia ja edustavansa eurooppalaisen kulttuurin parhaimpia perinteitä. (Downty 2008, s. 68)

Kuvaavaa jo tällöin sionistien suhtautumisesta arabiväestöön oli se, että kun englantilaiset mandaattiaikana halusivat rekisteröidä juutalaiset Palestiinan "alkuperäisasukkaina", juutalaisyhteisö protestoi. Juutalaisyhteisön mielestä tällaista loukkaavaa termiä voitiin kyllä käyttää arabeista, muttei eurooppalaista sivistystä edustavista juutalaisista. Palestiina oli sionisteille "tyhjä", ja vailla "oikeaa" kansaa. Tunnetun iskulauseen mukaan se oli "kansaton maa maattomalle kansalle." (Juusola 2005, s. 41)

Vaikka sionistit olivat olleet Theodor Herzlin toisen teoksen *Altneuland*in ajoista saakka tietoisia Palestiinan arabiasutuksesta, he eivät mieltäneet arabeja kansallisena ryhmänä. Sionistijohtajat ja myöhemmin Israelin poliittiset johtajat pystyivät pitkään tekemään selvän eron Palestiinan arabien

yksilön - ja kansallisten oikeuksien välillä, mikä teki mahdolliseksi sen, että sionistijohtajat saattoivat korostaa arabien yksilöoikeuksia tulevassa valtiossa mutta samalla vaatia koko Palestiinaa juutalaisille. Tilanne tulee hyvin esille Israelin valtion toisen opetusministerin (1884–1973) sanoista, "Tänne Israelin maahan viime vuosisatojen aikana tulleilla arabeilla on kaikki oikeudet Israelin valtiossa mutta ei mitään oikeuksia Israelin maahan." (Juusola 2005, s. 41)

Theodor Herzl oli juutalaisten edustaja Länsi-Euroopassa, joka oli mukana uskomassa Euroopan valtioiden uuteen modernimpaan suuntaan 1800-luvulla. Hän, kuten monet muutkin, tuli vain yllätetyksi Euroopan uusilla nationalistisilla ja anti-semitistisillä aatteilla 1890-luvulla.⁴⁰

Herzl argumentoi juutalaisten puolesta sekä sen, että he kuuluvat kansana osaksi maailmanhistoriaa. Herzlin mukaan juutalaiset omaksuisivat normaalin olemassaolon vain, mikäli he saisivat tasa-arvoisen kohtelun muiden itsenäisten valtioiden kanssa.⁴¹ Hän siis kannatti omaa valtiota juutalaisille.

Sionismille oli ja on ollut olennaista juutalaisten pelastaminen. Koska aiemmin siirtolaiset tulivat vainon keskeltä, arabit tulkittiin helposti "pakanoiksi", jotka muiden pakanoiden tavoin halusivat tuhota juutalaiset. Pienenä vähemmistönä Palestiinan juutalaisten joukossa oli tosin myös niitä, jotka halusivat juutalaisten ja arabien yhteyttä "seemiläisen nationalismin" nimissä. Tällaista lähestymistapaa edusti esimerkiksi 1920-luvulla perustettu Brit Shalom (rauhan liitto), joka kannatti Palestiinaan juutalaisten ja arabien yhteisvaltiota. Juutalaista siirtolaisuutta oli toki tuettava, mutta siirtolaisten määrä ei saisi ylittää Palestiinassa olevien arabien määrää. Sitä mukaa kuin arabien ja juutalaisten välinen jännite lisääntyi, Brit Salomin esittämien ajatusten elintila hupeni.⁴²

Varsin pitkään useat sionistijohtajat uskoivat tai vähintäänkin toivoivat Palestiinan arabien hyväksyvän juutalaisvaltion synnyn sen tuoman aineellisen hyvinvoinnin ansiosta. Yleisesti ajateltiin, että kunhan juutalaiset saavuttaisivat enemmistön, kaikki ongelmat ratkeaisivat. (Juusola 2005, s. 41)

Tämän tutkielman kirjoitusmaahan liittyvänä esimerkkinä, Israelin ensimmäisenä pääministeri mainitsi Suomen esimerkkinä sellaisesta maasta, jossa vähemmistöllä on suojattu asema enemmistökulttuurin arabien "yhteisöstä". Hyvin pitkään sionistijohtajat korostivat myös sitä, että ainoa ratkaisematon ristiriita vallitsee sionisien ja efendien eli suurmaaomistajien välillä; arabityöläisten ja juutalaisten välillä tällaista ei ollut. Tämä näkemys ei kuitenkaan saavuttanut vastakaikua arabien joukossa. Myös alueen

⁴⁰ Jussi Metsälä. 2010. Valtio niille, jotka ansaitsevat sen? – Theodor Herzlin poliittinen sionismi ja sen juutalainen vastustus. Pro gradututkielma. Tampereen yliopisto.

⁴¹ Alan Downty. *Israel/Palestine*. 2008. Toinen painos. Polity.

⁴² Sean Durns. 2020. Brit Shalom and Peter Beinart - analyzing Jewish-Palestinian land solution. The Jerusalem Post.

arabit alkoivat vaatia yhä enemmän kansallisia oikeuksia, mikä heijastui paitsi turkkilaisten myös sionismin kasvavana vastustamisena. Aiemmin konfliktit olivat olleet puhtaasti paikallisia, mutta vuoden 1908 jälkeen arabien ja sionistien konflikti alkoi saada myös kansallisia piirteitä. (Juusola 2005, s. 42)

3.4. Mandaattiaika ennen Israelin valtion perustamista

Seuraavassa jaksossa käyn läpi Palestiinan mandaattiaikaa. Eli ajanjaksoa 1920–1948, jolloin Palestiinasta oli osa Isoa-Britanniaa.

Lähes koko Lähi-itää hallinnut turkkilainen osmani-imperiumi oli ollut pirstoutumassa koko 1800-luvun ajan. Ensimmäisen maailmansodan syttyessä myös arabinationalistit näkivät mahdollisuuden päästä irti osmanien kahleista. He tukivat Isoa-Britanniaa, joka kävi sotaa keskusvaltojen eli Saksan ja Itävalta-Unkarin kanssa liittoutunutta osmani-imperiumia vastaan. Britannian politiikan taustalla oli kuitenkin suurvaltaideologiset motiivit. Iso-Britannia sai vuonna 1917 antamansa Balfour-julistuksen avulla etsimään tukea myös sionisteilta. (Dowty 2008, s. 71)

Britannialle oli ensimmäisen maailmansodan aikana tärkeää estää Ranskan ja Venäjän nouseminen huomattavaan asemaan Lähi-idässä ja pitää samalla kiinni omista eduistaan alueella. Britit kävivät salaisia neuvotteluja Ranskan kanssa Lähi-idän alueen jakamisesta etupiireihin. Neuvottelujen tulokset otettiin vuonna 1916 niin sanotulla Sykes-Picot-sopimuksella, jonka mukaisesti nykyiset Libanon, Syyria, Israel ja palestiinalaisalueet, Jordania ja Irak jaettiin Englannin ja Ranskan kesken joko suoraan tai epäsuoraan hallintaan. Suurin osa Palestiinaa tuli sopimuksen mukaisesti olla yhteisessä Brittiläis-Ranskalaisessa hallinnassa. (Dowty 2008, s. 70–72)

Brittien mandaattiaika oli niin sanottu tyypillinen "kruunun kolonia", jossa sekä enemmistönä olevien arabien, että juutalaisvähemmistön asema oli poliittisesti ja taloudellisesti alisteinen brittihallinnolle. Lainsäädäntövalta alueella oli puhtaasti mandaattia johtavan brittiläisen komissaarin käsissä. Arabit vaativat demokraattisia vaaleja, joissa heidän asemansa Palestiinan ylivoimaisena enemmistönä olisi väistämättä tullut esille. (Juusola 2005, s. 45)

3.4.1. Arabinationalismi

Ison-Britannian mandaattialue perustettiin Palestiinaan samoihin aikoihin, kun arabinationalismi vahvistui Lähi-idässä. Ensimmäisen maailmansodan jälkeisessä tilanteessa arabien toiveena oli perustaa Sarif Husainin pojan Syyriasta karkoitettun Faisalin johdolla arabivaltio, joka kattaisi nykyiset Libanonin, Syyrian, Israelin ja Jordanian alueet. (Dowty 2008, s. 72)

Kesällä 1919 pidetty Syyrian arabien kongressi vaati itsenäistä Suur-Syyriaa ja torjui sionistien vaatimukset Palestiinassa. Maaliskuussa 1920 Faisal julistettiin Damaskoksessa Syyrian ja Palestiinan kuninkaaksi. Toiveet Palestiinasta osana Syyriaa vaikuttivat keväällä 1920 Jerusalemissa puhjenneisiin ensimmäisiin vakaviin juutalaisvastaisiin levottomuuksiin. Levottomuuksissa kuusi juutalaista sai surmansa ja useita synagogia tuhottiin. (Juusola 2005, s. 46)

Levottomuudet johtivat siihen, että britit pyrkivät tasapainottamaan aikaisempaa politiikkaansa. Vuonna 1922 Britannian hallinto julkaisikin virallisen asiakirjan, joka siirtomaista vastaavana ministerinä tuolloin toimineen Winston Churchillin mukaan tunnetaan "Churchillin valkoisena paperina". Paperissa vakuutettiin, ettei koko Palestiinan aluetta muutettaisi juutalaisten kansalliseksi kodiksi eikä ei-juutalaisille pakotettaisi juutalaista kansallisuutta. (Juusola 2005, s. 46)⁴³

Samalla pidettiin kuitenkin kiinni Balfour-julistuksesta. Vuosina 1921–1922 Iso-Britannia myös käytännössä erotti Jordanjoen itäpuolisen alueen eli Transjordanian (nykyinen Jordania) muusta mandaattialueesta, sillä tämä Abdullahin muodollisesti johtama emiraatti suljettiin juutalaiselta siirtolaisuudelta. (Juusola 2005, s. 46)

"Itä-Palestiinan" sulkeminen juutalaiselta siirtolaisuudelta aiheutti tietysti paljon vastusta sionistien keskuudessa. Ison-Britannian politiikka mandaatin haltijana olikin varsin epäjohdonmukaista. Se joutui tasapainottelemaan toisilleen täysin vastakkaisten vaatimusten välillä. (Dowty 2008, s. 72)

Tämä näkyi esimerkiksi siinä, että välillä juutalaista siirtolaisuutta tuettiin ja välillä taas rajoitettiin. Pysyvää politiikassa oli se, että Britannia ei suhtautunut suopeasti ajatukseen itsenäisestä arabivaltioista Palestiinassa. Britannian Lähi-idän politiikassa pyrkimyksenä oli nimittäin muodostaa puoli-itsenäistä arabivaltioita, joita Mekan emiiri Husainin pojat johtaisivat. Transjordanian erottaminenkin tähtäsi ennen kaikkea siihen, että arabit eivät vaatisi itsenäisyyttä Palestiinassa ja että he suostuisivat yhteistoimintaan juutalaisten kanssa. (Juusola 2005, s. 47)

3.4.2 Yisuvi ja mandaatin aika

Ison-Britannian mandaatti loi pohjan sekä sionistisen yhteisön, että Palestiinan arabiyhteisön muodostumiselle. Mandaatti esimerkiksi rajasi Palestiinan erilliseksi maantieteelliseksi yksiköksi ja tämä edisti nimenomaan palestiinalaisen arabi-identiteetin muodostumista. (Juusola 2005, s. 47)

⁴³ The Israeli-Palestinian Conflict: An Interactive Database. 1922. British White Paper of 1922 on Palestine (Churchill White Paper). <https://ecf.org.il/issues/issue/248>. Viitattu 21.06.2022.

Tähän vaikutti myös Palestiinan "kansalaisuuden" juridinen tunnustaminen, mihin kuuluivat esimerkiksi henkilökortit. Brittiläisen mandaatin ajan umpikujasta kertoo hyvin myös se, ettei Iso-Britannia pystynyt muodostamaan kansallisia instituutioita, jotka toisivat Palestiinan alueen arabiväestön ja juutalaiset yhteen. Näin ollen kumpikin yhteisö perusti omia instituutioitaan, ja näiden instituutioiden erot vain kasvoivat ajan saatossa. (Dowty 2008, s. 73)

Kummallakin yhteisöllä oli mahdollisuus varsin suureen itsehallintoon, ja 1920-luvun kuluessa erityisesti juutalainen itsehallinto kehittyi voimakkaasti. (Juusola 2005, s. 47)

Tämä tarkoittikin sitä, että maailman sionistijärjestön alaisesta vuonna 1922 perustetusta juutalaistoimistosta (ha-sokhnut ha-yehudit) ja sen toimeenpanevesta komiteasta kehittyi Yisuvin hallitus, joka edusti yhteisöä suhteessa mandaattihallintoon. (Juusola 2005, s. 47)

Vuonna 1920 juutalaisyhteisö järjesti vaalit, johon osallistui noin 70 prosenttia Palestiinan juutalaisista. Vaaleissa valittiin eräänlainen parlamentti (asefat ha-nivharim), joka valitsi toimeenpanevaksi elimekseen kansallisneuvoston (va'ad leumi). (Juusola 2005, s. 47)

Toimeenpanovalta oli jaettu juutalaistoimiston ja kansallisneuvoston kesken. Arabiyhteisöllä ei ollut tarvetta erillisen valtion muodostumiselle, sillä enemmistönä se uskoi "perivänsä" mandaatin, kun se muiden kansainliiton tunnustamien mandaattialueiden tavoin muuttuisi itsenäiseksi valtioksi. (Juusola 2005, s. 47)

Yisuvilla oli oma koulujärjestelmä ja mandaatin perimän verotuksen rinnalla oikeus myös omaan verotukseen. (Juusola 2005, s. 47)

Arabiyhteisöllä ei ollut tarvetta erillisen valtion muodostamiselle, sillä enemmistönä se uskoi "perivänsä" mandaatin, kun se muiden kansainliiton tunnustamien mandaattialueiden tavoin muuttuisi itsenäiseksi valtioksi. Yisuvilla oli oma koulujärjestelmä ja mandaatin perimän verotuksen rinnalla oikeus myös omaan verotukseen. Vuonna 1920 perustettiin ammattijärjestö, Histadrut, jolla oli myöhemmin hallitseva asema myös Israelin valtiossa. (Juusola 2005, s. 47)

Histadrut oli paljon muutakin kuin ammattijärjestö. Se huolehti esimerkiksi terveydenhuollosta, harjoitti vakuutus- ja pankkitoimintaa sekä omisti teollisuuslaitoksia. (Juusola 2005, s. 48)

Sillä oli suuri merkitys arabien vähittäisessä sulkemisessa juutalaisten työmarkkinoiden ulkopuolelle. Vuonna 1925 perustettiin Jerusalemin heprealainen yliopisto huolehtimaan hepreankielisestä korkeakouluopetuksesta. (Juusola 2005, s. 48)

Maanhankinnasta vastasi jo vuonna 1901 perustettu juutalainen kansallisrahasto (ha-geren ha-kayyemet le-Yisrael), joka siirsi kaiken hankitun maan "kansalliseen omistukseen" ja kielsi myymisen. Maa oli vuokrattavissa, mutta vain juutalaisille. (Juusola 2005, s. 48)

Sionistit alkoivatkin maakaupan myötä uskoa, että Palestiinan arabien liike olisi "ostettavissa". Juutalaiset käyttivät maan hankkimisessa hyväksi myös arabien keskinäisiä riitoja. Mandaattiajan loppuun mennessä juutalaisten omistuksessa oli kuitenkin vain alle kymmenen prosenttia maasta. (Juusola 2005, s. 48)

Äärimmäisen tärkeää juutalaisyhteisön myöhemmälle säilymiselle oli Yisuvin puolustuksesta vastanneen Haganan perustaminen vuonna 1920. Yisuvin tärkein tavoite oli luoda edellytykset laajalle juutalaiselle siirtolaisuudelle, koska vain sen avulla juutalaiset voisivat tulla enemmistöksi Palestiinassa. Viime kädessä siirtolaisuuden uskottiin luovan mahdollisuudet juutalaisvaltion perustamiselle. (Juusola 2005, s. 49).

Ison-Britannian mandaattiaikaan sijoittuvat myöhemmät siirtolaisaallot, neljäs (1924–1928) ja viides aliya (1930–1939), nämä eivät olleet toisen ja sitä jatkaneen kolmannen aliyan tavoin ensisijaisesti ideologisia. Aliyoiden mukana tuli paljon varakasta porvaristoa, joka pakeni Euroopassa nousevaa fasismia. (Juusola 2005, s. 49)

3.4.4 Vuoden 1929 levottomuudet sekä vuosina 1936–1939 tapahtunut arabikapina

1920- ja 1930-luvun kuluessa arabinationalismi voimistui Palestiinassa. Uhkaksi koettu sionismi oli yksi tärkeimmistä arabien kansallistunnetta vahvistaneista syistä. Brittihallinnon koko Palestiinan muslimiväestön johtoon nimittämän mufti Hajj Amin al-Husainin (1895–1974) johdolla Palestiinan arabien kansallisesta liikkeestä tuli sionismin väkevä vastustaja. Husainit olivat Jerusalemin valtasuku, jonka jäsen perinteisesti toimi Jerusalemin muftina eli islamilaisen lain tulkinnasta vastaavana oppineena. (Dowty 2008, s. 76)

Vuonna 1929 Palestiinassa syntyi vakavia levottomuuksia, joiden aiheuttajina olivat nyt ensi kertaa kiistat sekä juutalaisille että muslimeille pyhistä paikoista Jerusalemin vanhassa kaupungissa. (Juusola 2005, s. 51)

Syksyllä 1928 Jerusalemin temppelialueella oli syntynyt riitoja juutalaisten ja muslimien uskonnon harjoituksesta. (Juusola 2005, s. 51)

Alueella, jossa kerran oli ollut juutalainen temppeli, sijaitsevat Länsi- eli Itkumuuri sekä islamilaiselle maailmalle pyhät Kalliomoskeija ja al-Aqsan moskeija. Vuoden 1929 kuluessa ryhmien väliset levottomuudet ja mielenosoitukset kävivät yhä yleisemmiksi, kunnes 16. elokuuta arabit hyökkäsivät juutalaisiin kohteisiin ympäri maata. (Juusola 2005, s. 51)

Vuoden 1929 levottomuudet olivat ikään kuin alkusoitto huhtikuussa 1936 puhjenneelle suurelle arabikapinalle, joka kohdistui sekä juutalaisia että brittejä vastaan. Kapinaan johtivat lukuisat eri syyt. Natsien vallan nousun myötä (1933) Palestiinaan muutti huomattavasti aikaisempaa enemmän juutalaisia. Nopeasti kasvava juutalaisten määrä aiheutti arabeissa pelkoa juutalaisvaltion synnystä, ja mandaattia vaadittiin lakkautettavaksi. Toiseksi kansannousuun Palestiinassa vaikutti Lähi-idän valtioiden itsenäistyminen. (Juusola 2005, s. 51)

Kolmanneksi myös Palestiinan sosiaalisella ja taloudellisella kehityksellä oli merkitystä. Sionistien lisääntyneen maanhankinnan seurauksena kaupunkeihin tuli nimittäin paljon toimeentulonsa menettäneitä vuokratiljelijöitä, jotka lisäsivät yleistä sosiaalista jännitystä. (Juusola 2005, s. 52)

Kansannousu alkoi hyökkäyksillä juutalaisiin kohteisiin sekä yleislakolla mutta laajeni nopeasti koko brittien hallintaa uhkaavaksi kapinaksi. Arabit vaativat siirtolaisuuden lopettamista ja demokraattisesti valittua lainsäädäntöelintä. (Juusola 2005, s. 52)

Pian kapinan alun jälkeen perustettiin arabien kansallinen komitea, joka koostui tärkeimpien puolueiden johtajista. Syksyllä 1936 kapina taukosi osittain Britannian koventuneen politiikan takia ja osittain siksi, että kapina ja lakot aiheuttivat eniten vahinkoa arabeille itselleen. Myös sillä oli merkitystä, että Iso-Britannia suostui asettamaan komitean tutkimaan kapinan syitä. Iso-Britannia nimitti ”Peel Commissionin” vuonna 1937 tutkimaan vuosien 1936–1939 arabikapinaan johtaneita syitä. (Juusola 2005, s. 52 ja Dowty 2008, s. 78)

Heinäkuussa 1937 Britannian asettaman Lordi Robert Peelin (1867–1937) johtama komitea ehdotti, että ainoa keino ratkaista kahden nationalistisen liikkeen välinen konflikti oli jakaa mandaattialue juutalais- ja arabivaltioiksi. (Juusola 2005, s. 52)

Peelin komitean ehdotus oli ensimmäinen virallinen ehdotus Palestiinan jaosta. Arabivaltio asetettaisiin kokonaisuudessaan Transjordanian emiirin Abdullahin alaisuuteen, Transjordanian valtio olikin jo kuulunut Palestiinan mandaatti alueeseen. Jerusalemissa rannikolle ulottuva kaistale jäisi sen sijaan edelleen brittihallintaan. Suunnitelmaan kuului myös yli 200 000 arabin ja muutaman tuhannen juutalaisen siirtäminen. (Juusola 2005, s. 52 ja Dowty 2008, s. 79)

Syyskuussa 1937 kapina jatkui entistäkin kiivaampana. Britit määräsivät Amin al-Husainin pidätettäväksi, mutta tämän onnistui paeta Syyriaan. (Juusola 2005, s. 54)

Kapinalla oli suuri vaikutus Palestiinan arabiyhteiskunnalle. Arviolta neljästä kuuteentuhanteen arabia kuoli ja jopa 30 000 pakeni ympäröiviin maihin. Mahdollisesti jopa yli puolet uhreista sai surmansa arabien keskinäisissä taisteluissa. Kapinan seurauksena talous oli raunioina ja poliittinen johto oli joko vankilassa tai maanpaossa. (Juusola 2005, s. 54)

Kapinan alkuperäisiä tavoitteita ajatellen oli ironista, että kapinan mukanaan tuoma taloudellinen kurjuus pakotti myös monia maanomistajia myymään maata juutalaisille. (Juusola 2005, s. 55)

Arabien keskinäisellä välien selvittelyllä oli myös vaikutusta siihen, kuinka Palestiinan arabeilla oli mahdollisuuksia muodostaa oma valtio. Kun vuosia kapinan jälkeen jatkuneet klaanien väliset riidat ja kostotoimet estivät yhtenäisen kansallisen johdon syntymisen. (Juusola 2005, s. 55)

Kaikki tämä vaikutti lisäksi siihen, että Israelin synnyn yhteydessä ympäröivien arabimaiden johtajat saattoivat myös esiintyä Palestiinan arabien johtajina. Toisaalta kapinointi vaikutti voimakkaasti palestiinalaisten identiteetin syntyyn. (Juusola 2005, s. 55)

Vuosien 1936–1939 kapinassa kuoli satoja juutalaisia. Tämä jätti myös jäljen Yisuviin, vaikkei yhtäkään juutalaista siirtokuntaa onnistutakaan tuhoamaan. (Juusola 2005, s. 55)

Toisaalta arabien lakkoileminen johti siihen, että juutalaisen työn periaate pystyttiin toteuttamaan huomattavasti tehokkaammin. Juutalaisyhteisö kehittyi näin sekä taloudellisesti ja sosiaalisesti entistä omavaraisemmaksi. (Juusola 2005, s. 55)

Kapinan alussa juutalaiset olivat pyrkineet olemaan sivussa varsinaisista taisteluista, mutta sen loppupuolella toiminta muuttui selvästi aktiivisemmaksi. Hagana (vuonna 1920 perustettu juutalaistoimisto, joka puolusti juutalaisia siirtokuntia) antoi esimerkiksi briteille tärkeitä tiedustelutietoja, ja tuhansia juutalaisia toimi mandaattihallinnon poliiseina. (Juusola 2005, s. 55)

Juutalaistoimisto Hagana ja brittiviranomaiset suunnittelivat myös yhdessä iskuja kapinallisia kyliä vastaan. Yisuvim toiminnan tarkoituksena oli parantaa sen poliittista asemaa kapinan jälkeisessä tilanteessa. (Juusola 2005, s. 55)

Vuodesta 1937 eteenpäin revisionistien Igrun-järjestö alkoi harjoittaa terroria esimerkiksi räjäyttämällä pommeja busseissa ja väkijoukon keskellä. Kymmeniä arabeja sai surmansa Igrunin iskuissa, jotka

sionistisen liikkeen johto tuomitsi. Todellisuudessa juutalainen terrori vain lisäsi arabien kapinoinnin kannatusta. Kapinan aikana saatu sotilaallinen kokemus loi kuitenkin perustan Yisuvin aseelliselle voimalle Palestiinan arabyhteisöä vastaan. (Juusola 2005, s. 55)

3.5.1 Toisen maailmansodan ja holokaustin vaikutus

Vuonna 1936 alkanut arabien kapina päättyi arabien tappioon vuonna 1939. Toisen maailmansodan syttymisen aikaan juutalaisten siirtokuntien perustaminen Palestiinan alueelle jatkui edelleen vilkkaana. (Dowty 2008, s. 81)

Juutalaisyhteisö Yisuv asettui sodassa Ison-Britannian puolelle Saksaa vastaan. Yli 20 000 Palestiinan juutalaista myös taisteli sodassa brittien rinnalla. (Juusola 2005, s. 57)

Saksa yritti myös ottaa osaa tilanteeseen ja saada aikaan arabikapinan Lähi-Idässä olevia brittijoukkoja vastaan. Arabien osittainen liittoutuminen akselivaltioiden puolelle sekä Isoa-Britanniaa vastaan vaikutti kuitenkin siihen, ettei kehitys Palestiinan valtion perustamiseksi onnistunut. Ison-Britannian sodanaikainen pääministeri Winston Churchill koki, etteivät britit esimerkiksi olleet arabeille mitään velkaa sodan jälkeen. (Juusola 2005, s. 57)

Eniten Palestiinan alueen sodanjälkeiseen kehitykseen vaikutti kuitenkin kuuden miljoonan juutalaisen joukkomurha Euroopassa. Juutalaisväestöä kohdanneen holokaustin ja sen aiheuttaman laaja-alaisen tuhon paljastuminen Euroopassa sai Euroopan sekä Yhdysvaltojen yleisen mielipiteen vakuuttumaan juutalaisvaltion välttämättömyydestä. (Juusola 2005, s. 57) Holokaustin vaikutus yhdistyi myös sionismiin, kun juutalaisten joukkotuhon myötä suurin osa juutalaisista yhtyi sionismin peruseriaatteeseen siitä, että juutalaiset tarvitsevat oman valtionsa. Jo pelkästään fyysisen selviytymisensä vuoksi. (Dowty 2008, s. 81)

Israelin ensimmäisenä pääministerinäkin myöhemmin toiminut David Ben-Gurion seurasi Euroopan tragedian kehittymistä ennen muuta siitä näkökulmasta, miten se vaikuttaisi Yisuvin asemaan. Koska sionismin menestyminen ratkaisisi kaikkien juutalaisten lopullisen kohtalon, Ben-Gurion asetti sen tukemisen kaikkien muun yläpuolelle. Hän toivoikin saavansa tuoda välittömästi sodan jälkeen Palestiinaan kaksi miljoonaa juutalaista, mikä takaisi juutalaisten enemmistöaseman Palestiinassa. (Juusola 2005, s. 58)

Sionistisen liikkeen sodanjälkeinen politiikka muotoiltiin toukokuussa 1942 järjestön ylimääräisessä kokouksessa, joka pidettiin New Yorkin Biltmore-hotellissa. (Juusola 2005, s. 58)

Kokouksessa laaditun Biltmore-ohjelman hyväksymisen myötä Ben-Gurionin edustama "taisteleva sionismi" sai voiton Chaim Weizmannin korostamasta vähittäisestä diplomatiasta. (Juusola 2005, s. 58)

Ohjelmassa sionistinen liike puhui avoimesti juutalaisvaltion perustamisesta Palestiinaan. Ben-Gurion tulkitsi päätöksen vakuutukseksi perustaa valtio heti tilaisuuden tullen. Pyrkimystä sopimukseen arabien kanssa ei varsinaisesti hylätty, mutta sen syntyä ei pidetty enää valtion perustamisen edellytyksenä. (Juusola 2005, s. 58)

3.5.2 Palestiinan alueen tilanteen käsittely YK:ssa

Sionistiselle liikkeelle sodanjälkeisessä kehityksessä oli ratkaisevaa se, että sionistit saivat entistä enemmän tukea Yhdysvalloista. Vuonna 1945 presidentti Truman pyysi Churchillia poistamaan juutalaista siirtolaisuutta koskevat rajoitukset. Holokaustin tuoman sympatian ohella Amerikan juutalaisten lisääntynyt arvovalta painostusryhmänä vaikutti positiivisesti sionistisen liikkeen toimintaan. (Juusola 2005, s. 58)

Vuonna 1945 perustettiin myös arabimaiden tärkeä yhteisöelin Arabiliitto, jonka perustamisasiakirjassa Palestiinan kysymys oli tärkeässä asemassa. Arabiliitto tunnusti ja valitteli myös omalta osaltaan juutalaisten kohtelua Euroopassa. (Juusola 2005, s. 58)

Yhdysvaltojen voimistunut ja korostunut tuki juutalaisväestöä kohtaan oli tärkeässä asemassa ja vaikutti laajalti taustalla, kun Ison-Britannia harjoitti Palestiinaan kohdistuvaa politiikkaansa. Yhdysvallat eivät suhtautuneet positiivisesti juutalaisten siirtolaisuuden rajoittamiseen Palestiinaan. Erityisesti Ison-Britannian suhteilla uuteen suurvalttaan eli Yhdysvaltoihin oli erittäin suuri merkitys tilanteessa, jossa kylmä sota oli alkamassa. Tämä oli aikaa, jolloin Iso-Britannia poistui Intiasta ja jakoi Yhdysvaltojen vastuun kommunismin leviämisen estämisessä Turkissa, Kreikassa sekä muualla maailmassa. (Juusola 2005, s. 59 ja Dowty 2008, s. 82–83)

Iso-Britannia toisen maailmansodan jälkeiseen politiikkaan liittyi myös se, että se siirsi Palestiinan alueen kysymyksen YK:n käsiteltäväksi. YK:n yleiskokous teki tiukan äänestyksen jälkeen ehdotuksen Palestiinan mandaattialueen jaosta juutalaisvaltioksi sekä arabivaltioksi. Tämä kyseinen päätöslauselma tunnetaan YK:n yleiskokouksen päätöslauselmana 181. (Dowty 2008, s. 83 ja Juusola 2005, s. 59)

Äänestystä oli edeltänyt kova diplomaattinen taistelu tulevien valtioiden rajoista. Tilanteen merkityksellisyyttä korosti se, että äänestys radioitiin kaikkialle maailmaan. (Juusola 2005, s. 59)

YK:n päätöslauselman mukaan Jerusalem pyhine paikkoineen säilyisi kansainvälisessä hallinnassa. Juutalaisvaltio koostuisi osasta rannikkoa, Negevin aavikosta ja itäisestä Galileasta, kun taas arabivaltioon kuuluisivat eteläinen osa rannikkoa, nykyinen Jordanjoen länsiranta ja loput Galileasta. Valtioita yhdistäisivät kapeat käytävät. Aikaansa nähden yllättäen molemmat puolet sekä itä, että länsi tukivat alueen jakamista kahden valtion kesken. Ehdotus oli vaikea toteuttaa, mitä korostaa se, että suunnitellussa juutalaisvaltiossa olisi ollut 500 000 juutalaisen lisäksi 400 000 arabia. Sen lisäksi kansainvälisesti valvotussa Jerusalemissa oli vielä noin 100 000 juutalaista. YK:n turvallisuusneuvosta ei kuitenkaan tehnyt toimia yleiskokouksen suunnitelman toteuttamiseksi. Myös Iso-Britannia kieltäytyi implementoimasta suunnitelmaa, joka ei ollut hyväksytty kiistan molemmilla puolilla. (Juusola 2005, s. 61 ja Dowty 2008, s. 83)

Ben-Gurion ja hänen johtamansa juutalaistoimisto olivat valmiita hyväksymään ehdotuksen; tärkeintä oli saada kansainvälinen hyväksyntä juutalaisvaltiolle. Koko historialliseen Palestiinaan sitoutunut revisionistinen vähemmistö sen sijaan torjui ehdotuksen. Arabeille jakoehdotus oli katkera pettymys. He kokivat osittain olevansa holokaustin sijaiskärsijöitä. Heidän mielestään YK:lla ei myöskään ollut oikeutta antaa osaa heidän ikaikaisesta kotimaastaan juutalaisille. Alueen arabiväestön katkeruutta lisäsi myös se, että selvänä vähemmistönä olleille juutalaisille luvattiin yli puolet (55 %) Palestiinan maa-alueesta. Ennen YK:n jakoehdotusta juutalaiset omistivat nimittäin vain vajaat 10 prosenttia maasta. Palestiinan arabien korkein edustaja Arabikomitea torjui jakoehdotuksen. Samoin teki Arabiliitto, joka myös uhkaili kansainvälistä yhteisöä sodankäynnillä. Ben Gurion ennusti sodan alkamisen. (Juusola 2005, s. 61)

Seuraavassa jaksossa tulen käsittelemään Israelin ja Palestiinan kriisipesäkkeen alueen keskeisimmät episodit Israelin valtion synnystä 2000-luvun alkupuolelle. Vuosien saatossa Lähi-idän konflikti on saanut uusia piirteitä. Esimerkiksi Oslon rauhanprosessin myötä konfliktia ryhdyttiin ensimmäistä kertaa ratkaisemaan suorilla neuvotteluilla. Ennen Oslon rauhanprosessia neuvotteluiden lähtökohdat olivat Israelille lähes aina riippuneet suurvaltojen tuesta. Neuvotteluita käytiin ennen Oslon rauhanprosessia usein suurvaltojen tuella ja ympäröivien arabimaiden kanssa. Konflikti on myös muuttanut muotoaan sillä, vuodesta 1967 lähtien kyseeseen on enenevässä määrin tulleet Israelin aluevalloitukset. Painopiste on myös muuttunut Israelin ja palestiinalaisten välisestä peruskiistasta jo osittain ratkenneeseen konfliktiin Israelin ja sen naapurivaltioiden välille. Vuoden 1967 kiistassa yleisesti hyväksytyksi ratkaisuehdotukseksi on parin viime vuosikymmenen aikana vakiintunut niin sanottu kahden valtion malli. Palestiinalaisten osalta kysymys on ennen kaikkea siitä, pystyykö niin sanottu kahden valtion malli tarjoamaan heille riittävästi elinkelpoista ja maantieteellistä kokonaisuutta. (Juusola 2005, s. 278–279)

Palestiinalaisten kansallisen kamppailun perusideana on aina ollut käsitys siitä, että Israel on ulkopuolinen valloittaja. Tämän palestiinalaisten tulkinnan mukaan Israel pitää hallussaan palestiinalaisille ja arabeille kuuluvaa aluetta, ja Israel on siten karkotettava pois samalla tavoin kuin esimerkiksi Ranska aikaisemmin Algeriasta. Mikäli ajatus kahdesta valtiosta historiallisen Palestiinan alueella ei osoita toteutumisen merkkejä, on mahdollista, että palestiinalaisten taistelu ottaa lähtökohdakseen Etelä-Afrikan eikä Algeriata. Tällöin kuten Etelä-Afrikassa Apartheid-hallintoa vastaan taistelleiden mustien tavoin palestiinalaiset alkavatkin vaatia oman valtion sijaan kansalaisuutta Israelin valtiossa. (Juusola 2005, s. 278)

Poliittisen ratkaisun löytyminen Lähi-idän konfliktissa vaikuttaisi myös laajemmin Israelin asemaan maailman valtioiden yhteisössä, jossa sen rooli on aina ollut poikkeuksellinen. Huolimatta poikkeuksellisen läheisistä väleistä toisen maailman sodan jälkeen suurvalta-asemaan maailmanpolitiikassa nauttineen Yhdysvaltojen kanssa, Israel ei ole esimerkiksi Naton jäsen eikä Israel ole oikeastaan mukana missään huomattavassa liittosuhteessa. (Juusola 2005, s. 279)

Todennäköisesti Israel tulee kehittymään ajan myötä samaan suuntaan kuin muutkin läntiset valtiot. Israelin kiinteät suhteet Yhdysvaltojen kanssa sekä Israelin harjoittama vapaita markkinoita korostava liberaali talouspolitiikka tulee myös väistämättä heikentämään valtiota ja lisäämään yksilöllisyyden merkitystä. Kansalliset ideologiat sopivat tavallaan heikosti liberaaliin nykymaailmaan. (Juusola 2005, s. 280)

Jaksossa 4. kertaan Israelin valtion synnyn jälkeen alueella tapahtuneita palestiinalaisten ja Israelin valtion välisen konfliktin tapahtumia.

Israelin valtiosta on muodostunut ajan saatossa mielenkiintoinen yhdistelmä perinteitä ja juutalaista uskontoa kunnioittavaa hallintoa sekä länsimaista demokratiaa. Uskonto ja politiikka ovat voimakkaassa yhteydessä Israelissa.

4.1. Israelin valtion synty vuonna 1948

Israel valtio syntyi sodan keskellä, sillä välittämättömästi YK:n jakoehdotuksen jälkeen marraskuun lopussa 1947 alkoi Palestiinan arviolta 1,3 miljoonan arabin ja 650 000 juutalaisen välinen sisällissota. Sen alku muistutti vuonna 1936 alkanut juutalaisen ja palestiinalaisten välistä sisällissotaa. (Juusola 2005, s. 62) Viimeisimpien brittisotilaiden poistuessa Israelin ja Palestiinan alueelta, juutalaiset olivat pystyneet valloittamaan suurimman osan juutalaisille jakoehdotuksessa myönnetystä alueesta, sekä myös joitakin arabialueita kuten, esimerkiksi Jaffan kaupungin. (Dowty 2008, s. 86)

Yisuvin voitolle oli useita eri syitä, mutta tärkein niistä oli yhteisöjen väliset huomattavat erot. Palestiinan arabiyhteisö oli jakautunut uskonnollisesti ja etnisesti. Arabit olivat myös laajalti lukutaidottomia ja sotilaallisesti kouluttamattomia. Tilannetta kuvaavaa oli esimerkiksi se, että kun Hagana tuhosi druusikyliä, nämä siirtyivätkin juutalaisten puolelle. (Juusola 2005, s. 64)

Israelin itsenäisyys sodan loppuvaiheessa Israelin armeijassa taisteli jo druuseja osana "vähemmistöjen yksikköä." (Juusola 2005, s. 65)

Myös arabikapinan ajoilta periytyvät klaanierimielisyydet haittasivat yhtenäisyyttä. Palestiinan arabien muilta arabimailta saama käytännön tuki oli myös huomattavasti vaatimattomampaa kuin puheissa annettiin ymmärtää. Erityisesti merkityksellistä oli se, että Arabiliiton perustama arabien vapautusrintama ei halunnut avustaa Jerusalemin muftiin sidoksissa olevia joukkoja. Arabeihin verrattuna Yisuv oli sen sijaan yhtenäinen ja kansallisesti tietoinen kokonaisuus, joka koki taistelevansa henkensä edestä. Se oli tämän lisäksi sotilaallisesti huomattavasti kokeneempi ja kyvykkäämpi kuin arabijoukot. (Juusola 2005, s. 65)

14. toukokuuta vuonna 1948 Ison-Britannian lippu laskettiin viimeisen kerran Jerusalemissa. Sillä mandaatti päättyisi keskiyöllä. Samana päivänä Tel Avivissa pidetyssä väliaikaisen neuvoston eli parlamentin edeltäjän kokouksessa David Ben-Gurion luki Israelin valtion itsenäisyysjulistuksen. Itsenäisyysjulistuksen ajankohdan määrätti siis Ison-Britannian mandaatin päättyminen. Kummatkin uudet suurvallat Yhdysvallat sekä Neuvostoliitto tunnustivat heti juutalaisvaltion. (Juusola 2005, s. 65)

4.2.1 Israelin valtio

Israelin itsenäisyysjulistuksessa mainittiin se, että Israel avaisi ovensa juutalaisten massamuutolle. Seuraavina vuosina kuukaudessa saapui keskimäärin yhtä paljon siirtolaisia kuin mandaatin aikana oli saapunut vuodessa. Vuoteen 1951 mennessä Israeliin oli saapunut lähes 700 000 siirtolaista. Tämä kaksinkertaisti juutalaisen väestön määrän. (Juusola 2005, s. 84)

Israelin itsenäistyessä juutalaisasutus oli voimakkaasti keskittynyt Tel Aviin, Haifaan ja Jerusalemiin. Uusia siirtolaisia pyrittiin nyt sijoittamaan ennen kaikkea näiden alueiden ulkopuolelle. (Juusola 2005, s. 84)

Israelin ja arabien välinen sota, joka alkoi vuonna 1948 ilmaantui siinä muodossa, jossa konflikti on jatkunut näihin päiviin saakka. Aiemmin kahden erillisen kansan konfliktista, Israelin valtion ja palestiinalaisten väliseen konfliktiin. (Dowty 2008, s. 86)

4.2.2. Israelin matka valtioksi

Maaliskuussa 1948 - jo ennen mandaatin virallista päättymistä - juutalaistoimistosta ja kansallisneuvostosta valittu väliaikainen neuvosto aloitti toimintansa. Se otti hallinnollisen alueen niistä alueista, joilta britit vetäytyivät. Toukokuun 14. päivänä se julisti Israelin valtion itsenäiseksi ja muutti itsensä samalla väliaikaiseksi hallitukseksi. Kansallisneuvoston ja juutalaistoimiston eri osastoista tuli puolestaan uuden valtion ministeriöitä. (Juusola 2005, s. 86)

Väliaikainen hallitus perusti muun muassa korkeimman oikeuden ja loi maahan oman rahayksikön aiemmin käytössä olleen Palestiinan punnan tilalle. (Juusola 2005, s. 86)

Vaikka useimmat juutalaiset tulivat maista, joissa ei ollut vakiintuneita demokraattisia traditioita, uuden valtion onnistui luoda perusteiltaan kansanvaltainen järjestelmä. Jo tammikuussa 1949 pidettiin vaalit, joilla valittiin perustuslakia säätävä 120-jäseninen kansankokous. Ehto demokraattisista vaaleista oli ollut mukana YK:n yleiskokouksen jakeohdotuksessa marraskuulta 1947. Jo ensimmäisissä vaaleissa käytettiin suhteellista vaalijärjestelmää, joka on sittemmin vakiintunut Israeliin. (Juusola 2005, s. 86)

Perustuslakia säätävä kansankokous laati siirtymäkauden lain (ns. pieni perustuslaki), jonka pohjalta syntyivät valtion keskeiset elimet kuten parlamentti, pääministerin ja presidentin virat sekä hallitus. Hallitseva asema toimeenpanovallassa annettiin pääministerin johtamalle hallitukselle presidentin viran ollessa lähinnä edustuksellinen. (Juusola 2005, s. 86)

Israelin poliittisessa järjestelmässä parlamentti on yksikamarinen ja sen jäsenet valitaan vaaleilla, joissa äänestäjät äänestävät puolueiden listoja eivätkä yksittäisiä ehdokkaita. Listojen järjestyksen päättävät vaaleihin osallistuvien puolueiden organisaatiot. (Juusola 2005, s. 88)

Brittiläinen lainsäädäntömalli on vaikuttanut lukuisilla tavoin israelilaiseen järjestelmään, muun muassa lakiehdotuksen kolmen erillisen käsittelykerran järjestyksessä. Myös sionistijärjestöillä noudatetut käytännöt ovat vaikuttaneet israelilaisen lainsäädäntöjärjestelmän kehitykseen. (Juusola 2005, s. 88)

1950-luvun alkuvuosina Israeliin kehittyi voimakkaan valtiokeskeinen järjestelmä, joka liitetään nimenomaan David Ben-Gurioniin. Tämä statismina eli valtiojohtoisuutena (mamlakhtiyut) tunnettu valtion merkityksen voimakas korostaminen oli yhteydessä ideologiseen tarpeeseen luoda kansallinen yhtenäisyys laajan muuttoaallon keskellä. Statismi Israelissa tarkoittikin valtion etujen ensisijaisuutta yksilöiden tai eturyhmien etuihin nähden. Valtiolla tuli myös olla hallitseva rooli yhteiskunnallisten palvelujen tuottajana. (Juusola 2005, s. 88)

4.2.3. Juutalaisvaltio

Käsitys Israelista juutalaisvaltiona on aina ollut Israelin juutalaisten väestön identiteetin olennainen osa. Itsenäisyysjulistuksessaan Israel ilmoitti olevansa juutalaisvaltio Israelin maassa. Samalla itsenäisyysjulistuksessa sitouduttiin moniin demokratian keskeisiin perusteisiin. Se takasi esimerkiksi kaikkien asukkaiden yhdenvertaiset sosiaaliset ja poliittiset oikeudet uskonnosta, sukupuolesta tai rodusta riippumatta sekä julisti uskollisuutta YK:n peruskirjan ihanteille. Itsenäisyysjulistuksen periaatteet olivat myös tarkoitus kirjata perustuslaiksi, jota helmikuussa 1949 kokoontunut perustuslakia säätävä kansankokous ryhtyi säätämään. Valtion luonne jätettiin perustuslain avulla määrittelemättä. Muodollisen perustuslain puute salli uskonnollisen vähemmistön pitää periaatteessa kiinni siitä, että uskonnollinen laki on ensisijainen suhteessa Israelin valtion lakeihin. Valtion lait ovat heille "väliaikaisia" lakeja, jotka kerran korvattaisiin uskonnollisella lainsäädännöllä. Sekulaarin enemmistön ja uskonnollisen vähemmistön välillä tehtiin Israelin syntyvaiheissa myös monia muita kompromisseja. Siksi tärkeimmät uskonnolliset puolueet saattoivat olla mukana maan ensimmäisessä hallituksessa. (Juusola 2005, s. 94)

Kompromisseista huomattavimpia oli uskonnollisten ja ei-uskonnollisten puolten kesken solmittu epävirallinen valtiosopimus. Tämä tunnetaan yleisesti status quo-sopimuksena. Sopimuksen ideana oli säilyttää valtion ja uskonnon suhteissa mandaattiaikana vallinnut tilanne. Vaikka sopimuksen tulkinnasta on käyty jatkuvia kiistoja, olennaisilta osiltaan se on pysynyt voimassa vuosikymmenestä toiseen. Monet status quo-sopimuksen periaatteet on myös myöhemmin vahvistettu lainsäädännöllä. (Juusola 2005, s. 95)

Valtio takasi myös erillisen uskonnollisen koulujärjestelmän ja ylläpitää uskonnolliset palvelut. Monet status quo-sopimuksen periaatteet on myöhemmin vahvistettu myös lainsäädännöllä. (Juusola 2005, s. 95)

4.2.4. Uskonnon ja valtion suhde

Israelin itsenäistyessä tehdyt uskonnon ja valtion suhdetta koskevat päätökset toteuttivat kaksi tärkeää periaatetta. Ensiksikin valtiota ja uskontoa ei Israelissa ole erotettu toisistaan. Toiseksi järjestelyjen takia jokainen Israelin kansalainen ymmärretään aina oman uskonnollisen ryhmänsä jäsenenä. Valtio hyväksyy tietyt uskonnolliset ryhmät, joihin kaikkien kansalaisten on puolestaan pakko kuulua. Juutalaisuuden lisäksi näitä ovat esimerkiksi islam, druusilaisuus sekä erilaiset kristilliset tunnustuskunnat. (Juusola 2005, s. 95)

Islaminuskoisten on noudatettava saria-tuomioistuimen, ja juutalaisilla perhelain tuomiovalta on ortodoksijuutalaisilla uskonnollisilla tuomioistuimilla (bet din). Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että esimerkiksi avioliitto ja avioero ovat uskonnollisten tuomarien (dayyan) käsissä ja siten valtion lainsäädäntövallan ulottumattomissa. Valtio ainoastaan toimeenpanee näiden tuomioistuinten päätökset. (Juusola 2005, s. 96)

Myös merkittävää Israelin valtion sekä juutalaisuuden voimakkaan yhteyden kannalta on se, että alun perin sionismi oli kapinaa juutalaista uskonnollista traditiota kohtaan. Lisäksi valtaosa Israelilaisista oli jo itsenäistyessä elämäntavoiltaan maallistuneita. Siksi tuntuukin yllättävältä, että juutalainen uskonnollinen traditio tuli vahvasti mukaan Israelin valtion perusteisiin. Juutalainen uskonnollinen traditio kietoutuu Israelissa myös kansalaisuus ja kansallisuuskysymykseen, sillä kansallisen ja uskonnollisen identiteetin välillä ei ole tehty selvää eroa. (Juusola 2005, s. 96)

Israelin valtio edustaakin erikoista sekoitusta länsimaista poliittista traditiota ja juutalaista uskonnollista perinnettä. Vaikka länsimainen liberaali demokratia on hallitsevassa asemassa, Israelin valtiossa on myös selviä teokraattisia piirteitä. Näitä ovat nimenomaan uskonnollisen lain asema osana lakijärjestelmää sekä uskonnollisen ja kansallisen identiteetin sulautuminen toisiinsa. Israel koetaan omien kansalaistensa lisäksi maailman kaikkien juutalaisten valtioksi. (Juusola 2005, s. 97)

4.2.5. Israelin arabit

Oman ryhmänsä uudessa yhteiskunnassa muodostivat ne noin 150 000 palestiinalaista, jotka jäivät Israelin valtion alueelle vihollisuuksien lakattua vuoden 1949 alussa. Arabit, joista enemmistö asui Galileassa, muodostivat vuoden 1949 tilastojen mukaan noin 13 prosenttia väestöstä. Israel myönsi arabiväestölleen kansalaisuuden ja salli heidän osallistua ensimmäisiin parlamenttivaaleihin. Arabiasta tehtiin myös toinen virallinen kieli, jota oli mahdollista käyttää esimerkiksi knesetissä ja oikeuden istunnoissa. Tyypillistä Israelin arabiyhteisölle oli sen johtamattomuus: lähes koko poliittinen ja taloudellinen eliitti oli jäänyt Israelin rajojen ulkopuolelle, ja yhteydet myös muihin arabeihin katkesivat. (Juusola 2005, s. 100)

Israelin suhtautumista arabiväestöön ohjasi kaksi päätekijää. Ensiksikin arabit koettiin uhkaksi sisäiselle turvallisuudelle. Israelin ja arabimaiden konfliktin ideologinen syveneminen 1950-luvun kuluessa vaikutti oleellisesti pelkoon "viidennestä kolonnasta". Toiseksi lähes kaikki Yisuvn poliittisen ja sosiaaliset elimet, kuten kansallisneuvosto, poliittiset puolueet ja ammattiliitto, oli alun perin tarkoitettu ainoastaan

juutalaisille. Kun Israelin valtio itsenäistyi, sen koettiin kuuluvan nimenomaan juutalaisille, vaikka vähemmistöjen poliittiset oikeudet tunnustettiin. (Juusola 2005, s. 100)

1960-luvulle tultaessa Israelin arabit olivat menettäneet pakkolunastusten vuoksi arviolta kaksi kolmasosaa aiemmin omistamastaan maasta. Vuoteen 1962 mennessä valtio ja juutalainen kansallisrahasto (ha-geren ha qauemet le-Yisrael) omistivat yhteensä noin 93 prosenttia maasta Israelin valtion alueella - vain noin seitsemän prosenttia Israelin alueesta oli juutalaisten tai arabien yksityisessä omistuksessa. (Juusola 2005, s. 101)

Turvallisuusnäkökulma vaikutti myös siihen, että arabiväestön kansallistunne pyrittiin kitkemään pois. Tarkoituksena oli luoda erillinen Israelin arabi-identiteetti, joka eroaisi muiden palestiinalaisten kansallisesta identiteetistä. (Juusola 2005, s. 101)

4.2.6. Israelin valtion talous lähtee nousuun

Israelin alkuvuosina elintarvikkeista oli pula. Osittain siksi talouselämän tavoitteeksi asetettiin elintarvikeomavaraisuuden turvaaminen. Israelin itsenäistymisen jälkeen aluksi investointi maanviljelykseen koettiin tärkeämmäksi kuin teollisuustuotannon kehittäminen. 1950-luvun alkuvuosina aloitettiin suurisuuntainen ohjelma maatalouteen perustuvien siirtokuntien rakentamiseksi ja kastelujärjestelmien kehittämiseksi. (Juusola 2005, s. 102)

Maanviljelyn tärkeään asemaan vaikutti myös se, että vain harvoilla uusilla siirtolaisilla oli muunlaista ammattitaitoa. (Juusola 2005, s. 102)

Vuosina 1952–1953 siirtolaisuus väheni Israeliin. Syynä oli sekä Israelin omat rajoitukset sekä itäblokin maiden uusi politiikka, joka rajoitti huomattavasti näiden maiden juutalaisten mahdollisuuksia muuttaa Israeliin. Samalla Israelissa aloitettiin uusi talouspolitiikka, jonka mukaisesti muun muassa lopetettiin hintasäännöstely, devalvoitiin valuutta ja tehostettiin toimia saada maahan ulkomaista pääomaa. Vähitellen talous tasapainottui ja alkoi kasvaa. Ripeään talouskasvuun vaikuttivat lisäksi Länsi-Saksalta holokaustin vuoksi saadut runsaat korvaukset sekä Yhdysvalloista saatu yksityinen ja valtion tuki. Vuodesta 1950 eteenpäin Yhdysvaltojen hallitukselta tulleen tuen vuosittainen nettoarvo vaihteli 40 ja 60 miljoonan dollarin välillä. Tämä tuki heijastui myös yleiseen elintason, ja esimerkiksi keskimääräinen eliniän ennuste nousi Israelissa kahdeksalla prosentilla vuosina 1949–1956. Ulkomaisen tuen ansiosta Israel pystyikin tasapainottamaan liiallisesti tuontiin painottunutta talouttaan. (Juusola 2005, s. 103)

Vähitellen myös Israelin talouden painopiste siirtyi maataloudesta teollisuustuotannon kehittämiseen. Talouspolitiikan muutoksista huolimatta valtion ja keskusammattiliitto Histadrutin asema talouselämässä säilyi hyvin vahvana 1980-luvulle saakka. (Juusola 2005, s. 104)

Seuraavassa jaksossa 5. tulen kertoamaan Israelin ja sitä ympäröivän arabiväestön tapahtumasarjat, jotka ovat ajautuneet fyysiseen konfliktiin saakka. Aloitan vuoden 1956 Suezin kriisistä, joka johti sotaan Israelin ja Egyptin välillä. Sodassa oli käytännössä kysymys siitä, että ensimmäisen Palestiinan sodan jälkeen arabimaat asettivat Israelin kauppasaartoon ja sulkiivat Tiraninsalmen sekä Suezin kanavan israelilaisilta laivoilta. Tämän rajakahakan taustalla oli kaksi Israelin itsenäisyysodasta periytyvää ongelmaa: pakolaiset sekä kiista aseleposopimuksissa määriteltyjen demilitarisoitujen vyöhykkeiden asemasta. (Juusola 2005, s. 108)

Israelin ja palestiinalaisten konfliktien avaaminen päättyi Persianlahden sotaan sekä Oslon rauhanprosessin ja tämän aiheuttamien jälkimaininkien kertaamiseen ja rauhanneuvotteluihin sekä rauhansopimukseen esimerkiksi Israelin ja Jordanian välillä 26. lokakuuta vuonna 1994. (Juusola 2005, s. 230)

5. Suezin kriisistä Oslon rauhanneuvotteluihin

5.1. Israelin ulkopolitiikan lähtökohdat

Israelin valtio oli itsenäistynyt sekä Neuvostoliiton että Yhdysvaltojen myötävaikutuksella. Israelin ulkopolitiikan tavoitteeksi asetettiin puolueettomuus, joten Israel pyrki pysymään alkuvaiheissaan olevan kylmän sodan ulkopuolella. Israelin puolueettomuus pyrkimykselle oli useita syitä, joista yksi on yhteydessä ajatukseen Israelista maailman kaikkien juutalaisten valtiona. Toinen tärkeä syy puolueettomuuteen oli valtiollisen turvallisuuden tärkeys Israelin ulkopolitiikassa. (Juusola 2005, s. 104)

Israelin puolueettomuudesta luopuminen olikin varsin nopea prosessi, johon vaikutti useita myös Israelista riippumattomia syitä. Ensinnäkin kylmän sodan ilmapiirin jyrkentyessä puolueettomuuteen oli entistä vähemmän mahdollisuuksia. Toinen tekijä oli myös Neuvostoliiton asenteen nopea muutos Israel-kielteiseen suuntaan. On mahdollista, että Neuvostoliiton politiikan muutos johtui osittain Israelin asettumisesta lännen puolelle Korean sodan yhteydessä. Israel myös tarvitsi voimakkaasti Amerikan juutalaisten taloudellista ja poliittista tukea. (Juusola 2005, s. 105)

Voidaankin sanoa, että vuoteen 1956 mennessä Israelista oli tullut osa lännen leiriä. Tämä vahvistui entisestään, kun Ranska nousi Israelin tärkeimmäksi tukijaksi ja aseistajaksi vuoden 1956 Suezin kriisissä. (Juusola 2005, s. 106)

5.2.1. Vuoden 1956 Suezin kriisi

Israel pyrki siis liittoutumaan lännen leiriin. Kuitenkin asenne ympäröiviin arabimaihin oli vielä ratkaisematta. Palestiinan konfliktin ratkaisumahdollisuudet olivat vielä 1940-luvulla varsin hyvät. (Juusola 2005, s. 107)

Syyriassa ja Egyptissä valta siirtyi 1950-luvun alkuvuosina sotilaille, joiden ajattelussa radikaali arabinationalismi oli hallitsevassa asemassa. (Juusola 2005, s. 107)

1940-luvun lopusta alkaen Israelin ja sen naapureiden välillä käytiin rajakahakoita, jotka kiihtyivät vuosikymmenen puolivälin tienoilla ja olivat johtamassa vuoden 1956 sotaan Israelin ja Egyptin välillä. Ensimmäisen Palestiinan sodan jälkeen arabimaa asettivat Israelin kauppasaartoon ja sulkivat Tiraninsalmen sekä Suezin kanavan israelilaisilta laivoilta. Samoin ne uhkasivat edessä olevalla uudella sodalla. Toimenpiteet vaikuttavat Israelissa jo muutenkin vahvaan saartomielialaan. (Juusola 2005, s. 108)

Rajakahakoiden taustalla oli kaksi Israelin itsenäisyysodasta periytyvää ongelmaa: pakolaiset ja kiista aseleposopimuksissa määriteltyjen demilitarisoitujen vyöhykkeiden asemasta. (Juusola 2005, s. 108)

Eniten Israelin ja sen naapurien välejä kiristi yksittäisten palestiinalaisten henkilöiden ja ryhmien soluttautuminen Israeliin. Rajahyökkäysten yhteydessä harjoitettiin ryöstelyä ja tehtiin jopa murhia. (Juusola 2005, s. 108)

Osalla soluttautujista olikin poliittinen motivaatio tehdä vahinkoa tai kostaa Israelille. Useat poliittissotilaalliset järjestöt, kuten Egyptin Muslimiveljeskunta, järjestivät yksittäisiä iskuja Israeliin. Arabivaltioiden tukema sissi- ja terroritoiminta alkoi kuitenkin vasta vuonna 1954. Ennen 1950-luvun puoliväliä arabimaat yrittivät estää rajaloukkaukset. Soluttautuminen oli ongelma Israelille ja erityisesti sen raja-alueiden asukkaille. Rajaseuduille perustettiin lisäksi uusia siirtokuntia, joiden tarkoitus oli estää mahdollisuudet tunkeutua Israeliin. (Juusola 2005, s. 109)

Soluttautumisongelmaa estettiin myös tekemällä kostoiskuja ympäröiviin arabimaihin, joita Israel piti vastuullisena tilanteesta. Aluksi tarkoitus oli rankaista niitä, jotka olivat soluttautuneet Israelin alueelle. Koska tämä osoittautui vaikeaksi, kohteiksi alettiin ottaa pääosin siviilejä ympäröivissä arabimaissa.

Rankaisemalla kylien asukkaita pyrittiin pakottaa nämä ja arabihallitukset aktiivisiin toimiin soluttautumisen estämiseksi. (Juusola 2005, s. 110)

Israelin harjoittama politiikka sai aikaan huomattavasti kansainvälistä arvostelua. Sekä Iso-Britannia että Yhdysvallat pitivät Israelin iskuja vaikutuksiltaan kyseenalaisina ja moraalisesti paheksuttavina. Israelin johdossakin oli erimielisyyksiä harjoitettavan politiikan mielekkyydestä. (Juusola 2005, s. 111)

Israel vaihtoi uuden maltillisemman pääministerin Sharettin myötä iskujen ensisijaisiksi kohteiksi naapurimaiden sotilastukikohdat ja poliisiasemat. Se joutuikin nyt käyttämään hyökkäyksiin entistä suurempia joukkoja. Samalla miestappiot lisääntyivät. (Juusola 2005, s. 111)

Lopulta syksyllä 1956 armeijan johto tuli siihen tulokseen, että kostoiskupolitiikka kävi liian kalliiksi Israelille. Silloin tosin oltiin jo sodan kynnyksellä. (Juusola 2005, s. 112)

Israelin ja Egyptin suhteiden kiristymisen taustalla vaikutti siis edellä kuvattu soluttautumistoiminta sekä siihen kuuluneet Israelin kostoiskut arabimaihin. Kun nämä operaatiot saivat puolestaan arabimaat - erityisesti Egyptin tekemään kostoiskuja Israeliin ja tukemaan palestiinalaisten sissi-iskuja israelilaiskohteisiin, syntyi eräänlainen väkivallan kierre, joka vei maita kohti konfliktia. (Juusola 2005, s. 113)

Tämän lisäksi jo vuodesta 1953 Israelin johdossa erityisesti armeijassa ja puolustusministeriössä tuntui nimittäin joko tavoittelevan sotaan tai vähintäänkin suhtautuvan ajatukseen positiivisesti. (Juusola 2005, s. 115)

Alkuvuodesta 1956 Israel oli tullut siihen tulokseen, ettei se voisi lähteä sotaan ilman vahvaa lännen tukea. Yhdysvallat ja Iso-Britannia pyrkivät saamaan aikaan kattavan rauhansopimuksen Israelin ja sen naapureiden välille. Israel kuitenkin torjui ehdotukset, sillä ne olisivat sisältäneet alueluovutuksia Negvissä. Ranska ei asettanut tukensa ehdoksi hankalia poliittisia päätöksiä ja kesäkuussa 1956 Ranskan ja Israelin välille solmittiin Vermars'n sopimus, joka takasi suuren määrän aseita ja poliittista tukea Israelille. Vastaavasti Israel lupasi tukea Ranskaa muun muassa antamalla sille Egyptiä koskevia tiedustelutietoja. (Juusola 2005, s. 117)

Myös Iso-Britannia tuli osaksi konfliktia, kun heinäkuun 1956 lopulla Israelin pääministeri Nasser otti askeleen kansallistamalla Suezin kanavan, jota Iso-Britannia oli käytännössä hallinnut siitä saakka, kun se vuonna 1882 valloitti Egyptin. Vuonna 1954 Iso-Britannia oli suostunut allekirjoittamaan sopimuksen, jossa se lupasi vetää joukkonsa kanava-alueelta. (Juusola 2005, s. 118)

Lokakuun 28. päivä vuonna 1956 Ben-Gurion esitteli sotasuunnitelman Israelin hallitukselle, joka myös hyväksyi sen. Ben-Gurion ilmoitti Israelin tavoitteeksi vallata Siinai ja pitää se, jos suinkin mahdollista, "viimeiseen sukupolveen saakka". Seuraavana päivänä 29.10. Israel aloitti sodankäynnin pudottamalla noin 400 laskuvarjojääkäriä Suezin kanavan läheisyyteen. (Juusola 2005, s. 120)

Sodassa Ranska tarjosi Israelille äärimmäistä ilmatukea, joka teki mahdolliseksi Israelin nopean etenemisen. Kylmän sodan molemmat osapuolet suhtautuivat (omista syistään) sotaan hyvin kielteisesti. (Juusola 2005, s. 121)

Israel joutuikin kovan painostuksen kohteeksi. Eisenhower vaati Israelin ehdotonta vetäytymistä tai kaikki sen saama tuki lopetettaisiin. Lopulta vuoden 1957 maaliskuussa Israel palasi sota edeltäneisiin asemiin. Vastineeksi se sai Yhdysvalloilta lupauksen siitä, että Tiraninsalmi pysyisi auki merenkululle. (Juusola 2005, s. 122)

Suezin kriisi aloitti monin tavoin uuden ajan Lähi-idässä. Se oli viimeinen Lähi-idän sota, jossa vanhoilla siirtomaaisännillä Iso-Britannialla ja Ranskalla oli keskeinen asema. Sodan jälkeen myös Yhdysvaltojen ja Neuvostoliiton hallitseva asema Lähi-idässä oli keskiössä. Ne olivat sodan voittajia, vaikkeivat siihen osallistuneetkaan. (Juusola 2005, s. 112)

Israelin tilanne oli monisyisempi: se oli saavuttanut osan edellä mainituista sodalle asetuista tavoitteistaan mutta kuitenkin joutunut vetäytymään. Positiivisimmat seuraukset Suezin kriisistä olivat rajojen rauhoittuminen sekä Tiraninsalmen aukeaminen. Seuraavat kymmenen vuotta Israelin raja-alueet olivat melko rauhallisia. Tämä seuraava kymmenen vuoden periodi ilman sota antoikin Israelille loistavat mahdollisuudet kehittyä sekä taloudellisesti että sotilaallisesti. Tirainsalmen aukeaminen antoi esimerkiksi vihdoin mahdollisuuden Eilatin sataman kehittämiseen. Egypti oli aiemmin pitänyt Tirainsalmea suljettuna koko Israelin olemassaolon ajan. Myönteistä Israelille olivat myös konfliktin myötä syntyneet positiiviset välit Ranskaan, joka säilyi tärkeänä poliittisena liittolaisena pitkälle 1960-luvulle saakka. Yleensäkin voidaan väittää, että Suezin kriisin myötä Israelin onnistui näyttää länsimaille, että se oli tärkeä poliittinen liittolainen, jonka "palveluksilla" oli merkitystä. Tämä vähensikin Israelin ulkopoliittista "eristäytyneisyyttä". (Juusola 2005, s. 123)

Toisaalta sodalla oli Israelille myös negatiivisia vaikutuksia, sillä se vei Israelin väistämättä kohti uutta sota. Liittoutumalla eurooppalaisten suurvaltojen kanssa Israel vakuutti koko arabimaailman siitä, että se oli osa länttä. Sota siis jyrkensi Israelin ja arabimaiden välisen konfliktin ideologista vastakkaisuutta. (Juusola 2005, s. 124)

Sodan suurin voittaja oli kuitenkin Egyptin pääministeri Nasser, jonka kukistamiseen sodalla oli tähdätty. Vaikka Egypti kärsi huomattavia sotilaallisia tappioita, se voitti poliittisesti. Nasser nousikin arabimaailman sekä koko "kolmannen maailman" sankariksi vastustamalla eurooppalaisten valtioiden kolonialismia sekä niiden kätyriä Israelia. (Juusola 2005, s. 124)

5.2.2. Fatah ja PLO

Palestiinalaisten tärkein poliittinen järjestö Fatah (arab. fath, voitto) perustettiin vuonna 1959 Jasser Arafatin johdolla Kuwaitissa, joka tuolloin vielä oli Ison-Britannian suojelualue. Fatahin perustajat olivat uutta koulutettua palestiinalaissukupolvea, joka haastoi palestiinalaisyhteisön perinteisen johdon. (Juusola 2005, s. 126)

Fatahin perustamisen taustalla oli pettymys arabimaiden toimiin Palestiinan kysymyksessä. Fatah halusi elvyttää palestiinalaisen nationalismin ja vahvistaa samalla Palestiinan asemaa arabi-identiteetin ytimessä. Nasserin tulkinnan mukaan arabien yhdistyminen johtaisi lopulta Palestiinan "vapauttamiseen". Fatah ymmärsi itsensä vallankumouksen etujoukoksi, ensimmäinen Fatahin isku Israeliin tehtiin tammikuun alussa vuonna 1965. Fatahin tärkeimmäksi tukijaksi nousi Syyria, joka jo vuonna 1963 oli omaksunut Fatahin ajatuksen aktiivisesta vastarinnasta. (Juusola 2005, s. 127)

Arabimaissa Fatah hahmotettiinkin yleisesti Syyrian strategiseksi aseeksi. Egyptin ohella myös Jordania ja Libanon suhtautuivat Fatahiin kielteisesti ja pyrkivät estämään sen iskut alueellaan. Syynä oli pelko Israelin vastaiskuista. (Juusola 2005, s. 127)

Toinen tärkeä palestiinalaisjärjestö PLO (Palestine Liberation Organization) perustettiin Itä-Jerusalemossa toukokuussa 1964. Sen syntyyn oli vaikuttamassa Nasserin voimakas tuki. Jordanian johto sen sijaan vastusti PLO:n perustamista. Se pelkäsi palestiinalaisen nationalismin uhkaavan Jordanian itsenäisyyttä. (Juusola 2005, s. 127)

PLO:lle perustettiin oma aseellinen siipi PLA (Palestine Liberation Army), jonka joukot olivat kuitenkin eri arabimaiden komennossa ja valvonnassa. Siksi PLO:n "armeijalla" ei juuri ollut järjestölle käytännön merkitystä. Fatahiin verrattuna PLO oli alkuvuosinaan selkeästi enemmän panarabistinen järjestö. Huolimatta erityisesti Syyrialta saamasta tuesta Fatah pyrki alusta asti korostamaan itsenäisyyttään. (Juusola 2005, s. 127)

Fatahin hallitsevaan asemaan palestiinalaisten keskuudessa vaikutti sen ideologinen pragmaattisuus, joka takasi laajan kannatuksen. 1960-luvulla syntyi myös suuri määrä Fatahia pienempiä

palestiinalaisjärjestöjä. Huolimatta yhteisestä tavoitteesta tuhota Israel ne erosivat ideologisesti melko paljon toisistaan. Monet 1960-luvulla syntyneistä järjestöistä edustivat marxilaista ideologiaa sen eri muodoissa. (Juusola 2005, s. 127)

5.3. Kuuden päivän sota kesäkuussa 1967

Kuuden päivän sotaa kuvataan usein sotana, johon kukaan ei varsinaisesti halunnut mutta johon vähän vähä vähältä ajaututtiin. (Juusola 2005, s. 128)

Kuuden päivän sota käytiin Israelin ja sitä ympäröivien arabimaiden välillä: Egyptin, Syyrian, Jordanian ja Irakin. Kehitys kuuden päivän sotaan on ennen kaikkea yhteydessä Israelin ja Syyrian suhteiden kiristymiseen sekä toisaalta Palestiinan kysymyksen asemaan arabihallitusten keskinäisissä valtakiistoissa. Israelin ja Syyrian väleihin vaikuttivat muun muassa Fatahin tekemät iskut Israeliin talvesta 1965 alkaen. Israel myös vastasi iskuihin tekemällä kostoiskuja niihin maihin, joista iskuja tehtiin. Fatahin ohella Israelin ja Syyrian välejä kiristivät maiden väliset vesikiistat. Huhtikuussa 1967 Syyrian ja Israelin välinen konflikti laajeni eräänlaiseksi pienoissodaksi, jonka yhteydessä Israel nöyryytti Syyrian johtoa pudottamalla Syyrian neuvostovalmisteisia hävittäjiä Damaskoksen yllä. (Juusola 2005, s. 129)

Israel aloitti sodan 5. kesäkuuta 1967 tekemällä hyökkäyksen Egyptin lentokentille. (Juusola 2005, s. 134)

Yllättäekseen Egyptin ilmapuolustuksen Israelin koneet kiersivät kohteisiinsa lännestä Välimeren kautta. Yllätys olikin täydellinen: Egyptin ilmavoimat tuhoutuivat muutamassa tunnissa. Samaan aikaan Syyrian, Jordanian ja Irakin ilmavoimat liittyivät mukaan sotaan tietämättä Egyptin ilmavoimien kohtalosta. Sodan ensimmäisenä päivänä Israel tuhosi satoja arabimaiden lentokoneita saavuttaen pian täydellisen ilmaherruuden. Käytännössä sota oli siis jo ratkaistu. (Juusola 2005, s. 134)

Välittömästi ilmahyökkäyksen jälkeen Israel aloitti maahyökkäyksen Siinailla. Parissa päivässä Israelin joukot etenivät Suezin kanavalle saakka. Sodan kolmantena päivänä Israel valtasi Jerusalemin vanhan kaupungin mukaan lukien juutalaisuuden pyhimät paikat Temppeleluorella. Sodan neljäntenä päivänä 8.6. sota Länsirannalla oli jo ohi. Historioitsija Samir Mutawin mukaan "Jordaniasta oli jälleen tullut Transjordania. Israel oli valloittanut koko historiallisen Palestiinan." (Juusola 2005, s. 135)

Israelin hallituksessa osa kannatti ja osa vastusti hyökkäystä Syyriaan. Lopulta 9.6. Israel päätti hyökätä, vaikka sota näytti jo olevan ohi. Israel ehti vielä vallata Golanin kukkulat ennen kuin aselepo astui voimaan seuraavana päivänä 10.6. (Juusola 2005, s. 136)

Kuuden päivän sota kesti vain 132 tuntia, mutta sen seuraukset olivat huomattavat koko Lähi-idälle. Sodan suurin häviö oli ilman muuta Egypti, joka menetti sodassa koko Siinain niemimaan ja Gazan kaistan. Jopa 15 000 sotilasta kaatui ja armeijan kalusto kärsi suuria tappioita. Arabinationalismin nimissä suunnattomat määrät taloudellisia voimavaroja oli uhrattu aseisiin sotilaallisten ja koulutuksellisten ohjelmien kustannuksella. Pettymyksen aiheuttama arvotyhjiö oli yksi islamin kasvavaan poliittiseen rooliin johtaneista syistä arabimaissa. (Juusola 2005, s. 136)

Myös Syyrian ja Jordanian armeijat kokivat raskaita tappioita. Jordania menetti Länsirannan ja sen mukana Jerusalemin pyhät paikat, joita profeetan sukua olevan kuningashuoneen erityisesti odotettiin suojelevan. (Juusola 2005, s. 138)

Israel oli sodan suuri voittaja. Israel valloitti sodassa Golanin kukkulat, Gazan kaistan sekä Siinain niemimaan. Sen hallitsema alue kolmikertaistui kuuden päivän sodan lopputuleman myötä. (Juusola 2005, s. 138)

Sotaan liitetty ihmeenomaisuus vaikutti siihen, että Israelin politiikkaan nousi sotaa seuranneina vuosina uskonnolliseksi oikeistoksi kutsuttu suuntaus. Vuoden 1967 kokemukset - katkera tappio arabeille ja suuri voitto Israelille - vaikuttivat siihen, että konflikti sai selviä uskonnollisia ulottuvuuksia. (Juusola 2005, s. 139)

5.4. Näännytyssota

Kuuden päivän sodan jälkeen Israelissa vallinnut voittoa tunnelma ja usko rauhan mahdollisuuksiin hiipuivat varsin pian. Huomattiin, ettei voitto ollut vielä ratkaissut mitään. Kesällä 1968 Egypti aloitti "näännytyssodaksi" myöhemmin nimetyn sissisodan Siinailla. Egyptin käyttämiin keinoihin kuuluivat tykistökeskitykset Israelin linnoitusrakennelmiin sekä ajoittaiset kommando-tyyppiset iskut aseleporajojen yli. Iskujen tarkoituksena oli pakottaa Israel vetäytymään sodassa valloittamiltaan alueilta. Kuuden päivän sodan jälkeen Egypti oli myös avannut ovet Neuvostoliiton massiiviselle sotilaalliselle tuelle, minkä ansiosta Egyptin sotilaallinen iskukyky palautui hämmästyttävän nopeasti. Egyptin johto tiesi hyvin, että Israelille oli edullista käydä nopeita sotia vihollisen maaperällä. Näännytyssodassa Egyptin tavoitteena olikin pakottaa Israel pitämään yllä kalliiksi käyvää jatkuvaa sotilaallista valmiutta. (Juusola 2005, s. 145) Israeliin tuli maan ensimmäinen naispääministeri vuonna 1969 kun syöpää sairastanut pääministeri Levi Eshkol kuoli. Työväenpuolueen veteraaneihin kuulunut Meir oli selvästi haluttomampi kompromisseihin kuin hänen edeltäjänsä. (Juusola 2005, s. 145)

Maaliskuussa 1969 Egypti irtisanoutui aseleposopimuksesta ja kiihdytti sotatoimia. Israel vastasi kommandoiskulla ja Egyptin sisäosiin kohdistuneilla laajoilla pommituksilla. Ensisijaisena tarkoituksena Israelilla oli pakottaa Egypti noudattamaan aseleposopimusta ja toissijaisena ilmeisesti kaataa Nasser. (Juusola 2005, s. 145)

Jatkuvat kahakat Egyptin ja Israelin välillä johtivat Neuvostoliiton entistäkin korostuneempaan läsnäoloon Egyptissä: vuoden 1970 syyskuuhun mennessä Egyptissä oli jopa 15 000 neuvostoliittolaista sotilasneuvonantajaa. (Juusola 2005, s. 146)

Yhdysvallat tulivat myös mukaan konfliktiin yrittäen aikaansaada aselepoa maiden välille. Elokuussa 1970 Israel ja Egypti sellaiseen suostuivatkin, mikä lopetti nälännytyssodan muodollisesti. Egypti kuitenkin pian rikkoi sopimukseen kuuluneita ehtoja sijoittamalla aseita kielletylle alueelle ja tämän takia Israel kieltäytyi jatkamasta neuvotteluita. Oltiin taas konfliktin partaalla. Syyskuussa 1970 tilanne kuitenkin yllättäen muuttui Nasserin kuollessa sydänkohtaukseen. (Juusola 2005, s. 146)

Nälännytyssota ei kuitenkaan päättyessäänkään ratkaissut mitään ongelmia. Egypti oli menettänyt tuhansia sotilaita ja siviilejä mutta onnistunut kuitenkin sijoittamaan huomattavan ilmatorjuntakapasiteetin kanavan välittömään läheisyyteen, millä tuli olemaan suuri merkitys 1973 sodassa. (Juusola 2005, s. 146)

Nälännytyssota lisäsi myös Israelin riippuvuutta Yhdysvaltojen tarjoamasta aseistuksesta. Se oli lisäksi vaikuttamassa 1970-luvun alkuvuosien muutokseen Yhdysvaltojen ja Israelin strategisissa suhteissa. Yhdysvaltojen taloudellinen ja aseellinen tuki Israelille lisääntyikin tuolloin dramaattisesti. Nixonin presidenttikauden aikana (1969–1974) ensimmäisinä vuosina avun kokonaissumma oli 500–600 miljoonaa dollaria vuodessa, mikä oli enemmän kuin Yhdysvaltojen aikaisempien presidenttien Kennedyn ja Johnsonin kausien aikana yhteensä. Vuoden 1973 Jom Kipur-sodan jälkeen avun määrä kasvoi edelleen voimakkaasti. (Juusola 2005, s. 146)

Aiemmin Yhdysvallat oli pyrkinyt pitämään yllä selvää tasapainoa Israelin ja sille myötämielisten arabimaiden tukemisen välillä. Nyt tavoitteeksi tuli säilyttää Israelin strateginen etumatka. Tärkeimpänä syynä politiikan uudelleenarviointiin oli Neuvostoliiton kasvava tuki Egyptille ja Syyrialle. Yhdysvaltojen ja Israelin suhteiden suotuisa kehitys olikin yhteydessä niin sanottuun Nixonin doktriiniin, joka korosti eri puolella maailmaa sijaitsevien ystävävaltioiden strategista merkitystä Yhdysvalloille. (Juusola 2005, s. 146) Lähi-idässä Israel sai tällaisen läheisen strategisen liittolaisen aseman. (Juusola 2005, s. 147)

Näännytyssodan vaikutuksista on myös mainittava Israelin ydinaseohjelman kiihdyttäminen. Israel ei vuonna 1968 allekirjoittanut 140 maata käsittävää ydinsulkusopimusta, jossa valtiot lupasivat olla hankkimatta ydinaseita. Israel ei allekirjoittanut sopimusta mutta lupasi Yhdysvalloille, ettei se testaisi ydinasetta tai myöntäilisi virallisesti sen olemassaoloa. Nämä lupaukset riittivät Yhdysvalloille, joka näin lakkasi painostamasta Israelia liittymään sopimukseen. Yhdysvaltojen lisääntynyt tuki Israelille oli tarjonnut myös mahdollisuuden painostaa Israelia. (Juusola 2005, s. 147)

5.5. Jom Kippur-sota

Nasserin kuoltua Egyptin presidentiksi nousi Anwar Sadat (1918–1981), jonka valintaa pidettiin aluksi vain väliaikaisena ratkaisuna. Sadat osoittautui kuitenkin vahvaksi johtajaksi. (Juusola 2005, s. 151)

Vuoden 1973 lokakuun sodan eli Jom Kippur-sodan synty oli oleellisesti yhteydessä sotaa edeltäneen diplomaattisen prosessin epäonnistumiseen. Koska Saat ei ollut onnistunut saavuttamaan tavoitteitaan diplomatian avulla, hän päätti käyttää sotaa edistääkseen poliittisia tavoitteitaan diplomaattisen takalukon aukaisemiseksi. (Juusola 2005, s. 153)

Sadatin tavoitteet olivat korostetun rajoitetut. Armeijalleen hän kärjisti asian niin, että egyptiläisten joukkojen tuli ainoastaan ylittää kanava ja saada haltuunsa "kymmenen senttimetriä" Siinaista. Egyptin ja Syyrian etenemistä rajoitti väistämättömästi maiden ilmapuolustusjärjestelmien kannattavuus. (Juusola 2005, s. 153)

Käytännössä joukot pystyivät etenemään ainoastaan niin pitkälle kuin Neuvostoliiton toimittamien ilmatorjuntaohjusten kantama yletti. Egyptille tämä tarkoitti vain pientä osaa Siinaista Syyrialle Golanin aluetta. Sen ulkopuolella ne olisivat Israelin ilmavoimien armoilla. Sadatin pohjimmaisena tavoitteena oli saada rauha päätöslauselman 242:n mukaisesti. (Juusola 2005, s. 154)

Sen sijaan Syyriaa vuodesta 1970 johtaneen presidentti Hafiz al-Asadin strategisena tavoitteena oli taistelun jatkaminen ja viime kädessä Israelin tuho. Huolimatta lopullisten tavoitteiden erilaisuudesta Asad oli valmis sotilaalliseen yhteistyöhön. Huhtikuussa 1973 pidetyssä salaisessa tapaamisessa Asad ja Sadat sopivat koordinoituista hyökkäyksistä Israelia vastaan. (Juusola 2005, s. 154)

Sota alkoi 6. lokakuuta 1973 Egyptin ja Syyrian yllätyshyökkäyksellä Israeliin, joka oli huonosti valmistautunut sotaan. Ylivoimainen voitto kuuden päivän sodassa oli tuudittanut Israelin kuvittelemaan, että se pystyisi milloin tahansa kukistamaan arabijoukot. Lisävahvistusta ylivoimaisuuden tunteeseen oli Israelille tuonut se, että Egypti oli karkottanut neuvostoliittolaiset neuvonantajat.

Neuvostoliitto ei myöskään halunnut sotaa Egyptin ja Israelin välillä vaan oli kiinnostunut lähinnä suurvaltojen välisestä lievennyksestä. (Juusola 2005, s. 154)

Jom Kippur-sotaa edelsi myös Israelin tiedustelun täydellinen epäonnistuminen: kaikki tiedustelutieto tulkittiin täysin väärin, varoituksia ei uskottu ja hyökkäysaikoja ei ymmärretty. Lisäksi Sadatia ei Israelissa pidetty suurena johtajana. (Juusola 2005, s. 154)

Hyökkäyksen ajoittaminen juutalaisuuden suurimpaan juhlaan Jom Kimpuriin eli suureen sovintopäivään korosti myös Israelin valmistautumattomuutta: koko maa vietti juhlaa ja sotilaista suurin osa oli lomalla. (Juusola 2005, s. 155)

Yllätyksen turvin egyptiläiset joukot ylittivät kanavan ja onnistuivat perustamaan sillanpääasemat Siinaille. Israelin joukot kärsivät pahoja tappioita. Samanaikaisesti Syyrian joukot ylittivät rajan Golanilla. Sodan ensimmäisten päivien aikana Golanilla käytiin suurin panssarivoimien välinen yhteenotto sitten toisen maailmansodan. Helppoihin voittoihin tottunut Israelin sotilaallinen ja poliittinen johto oli poissa tolaltaan. Vähitellen Israel kuitenkin onnistui kääntää taistelujen kulku ja 10. lokakuuta Syyrian joukot oli jälleen karkotettu koko Golanilta. (Juusola 2005, s. 155)

Siinailla Egyptin joukot tekivät vielä toisen hyökkäyksen, jonka tarkoituksena oli mahdollisesti helpottaa Syyrian hankalaksi käyvää asemaa. Egyptiläisten uusi hyökkäys kuitenkin epäonnistui, sillä Israelin aseellinen ylivoima alkoi tulla esille. (Juusola 2005, s. 155)

18. lokakuuta 1973 alkaen Israel kävi massiiviseen hyökkäykseen, jonka tavoitteena oli tuhota Egyptin joukot Siinailla ja Suezin alueella. Israelin toimia varjosti tieto suurvaltojen lisääntyvistä vaatimuksista päättää vihollisuudet. (Juusola 2005, s. 156)

Yhdysvaltojen ja Neuvostoliiton yhteinen toiminta johti lopulta 22. lokakuuta YK:n turvallisuusneuvoston esittämään päätöslauselmaan 338, joka vaati taistelujen välitöntä lopettamista ja päätöslauselma 242:n toimeenpanoa. Syyria hyväksyi aselevon seuraavana päivänä, mutta Israelin ja Egyptin välisellä rintamalla taistelut jatkuivat käytännössä lokakuun 25. päivään saakka. Sodan lopussa Israel pyrki jatkamaan taistelua mahdollisimman pitkään, mutta sen oli lopulta annettava periksi suurvaltojen painostukselle. Egyptin sodan loppu tuli viime hetkellä, juuri ennen kuin sen saarroksissa olleet joukot olisivat kärsineet massiivisen lopun. (Juusola 2005, s. 156)

5.6. Egyptin ja Israelin suhteet 1970-luvulla

5.6.1. Siinai 1-sopimus, PLO ja Siinai 2-sopimus

Jom Kippur sodan jälkeisen sodan lähtölaukaus oli 18. tammikuuta vuonna 1974 allekirjoitettu Siinai 1-sopimus. (Juusola 2005, s. 163) Siinai 1-sopimuksessa, muun muassa sovittiin Israelin ja Egyptin joukkojen loitontamiseksi Siinailla. Sopimus antoi mahdollisuuden myös öljysaarron lopettamiseen. (Juusola 2005, s. 158)

Virallinen aselepo Egyptin ja Israelin välillä solmittiin kuitenkin jo marraskuussa, jolloin myös neuvottelut joukkojen vetäytymisestä aloitettiin. (Juusola 2005, s. 157)

Myös Israelin ja Syyrian välille saatiin lopulta aikaan joukkojen vetäytymistä säädellyt sopimus, jonka mukaisesti rintamalinjojen väliin Golanille asetettiin YK-joukkoja. Millään muulla tavalla Israelin ja Syyrian välit eivät kuitenkaan kehittyneet, vaan maiden välit pysyivät äärimmäisen jännittyneinä. Sen sijaan Siinai 1-sopimuksen myötä Egyptin ja Israelin välinen diplomaattinen prosessi jatkui. (Juusola 2005, s. 158)

Syyskuussa 1975 Israelin ja Egyptin välillä solmittiin Genevessä Siinai 2-sopimus, joka oli epävirallisen nimensä takia tarkoitettu väliaikaiseksi sopimukseksi. (Juusola 2005, s. 165)

Siinai 2-sopimus edusti samaa vähittäisyyden logiikkaa kuin edellinenkin sopimus. Se tarjosi Egyptille vähän "hieman lisää maata" ja Israelille "hieman lisää rauhaa". Sopimuksessa Israel sitoutui jatkamaan vetäytymistä Siinailla. Osapuolet myös sitoutuivat konfliktin rauhanomaiseen ratkaisuun ja pyrkimykseen jatkaa neuvotteluja lopullisen rauhansopimuksen saavuttamiseksi YK:n päätöslauselman 338:n pohjalta. Israelille sopimuksessa oli merkityksellistä kaikkien ei-sotilaallisten rahtivaran läpikulku uudelleen liikenteelle avatussa Suezin kanavassa. (Juusola 2005, s. 165)

Egyptin kuningas Hussein taisteli jatkuvasti palestiinalaisten vapautusjärjestö PLO:n kanssa oikeutuksesta edustaa palestiinalaisia. Husseinin neuvotteluasema heikentyi entisestään, kun Rabatissa lokakuussa 1974 pidetty huippukokous nimitti PLO:n palestiinalaisten ainoaksi legitiimiksi edustajaksi. Siten ainoastaan PLO oli oikeutettu käymään neuvotteluja palestiinalaisten nimissä. (Juusola 2005, s. 163–164)

Kuitenkin Egyptin silloisella presidentillä Anwar Sadatilla oli omat kontaktinsa Israelin kanssa, ja oikeuttaakseen tämän Sadat pitikin aktiivisesti Palestiinan kysymystä esillä korostamalla PLO:n asemaa palestiinalaisten edustajana. Sadat pyrki myös saamaan arabimaat yhteisesti hyväksymän Israelin kanssa käydyt rauhanneuvottelut. (Juusola 2005, s. 164)

Siinai 2-sopimus on hyvinkin merkityksellinen maailmanpoliittisesta näkökulmasta sillä, sopimuksen yhteydessä Yhdysvallat toimitti Israelille salaisen muistion, jossa se sitoutui Israelin taloudelliseen ja sotilaalliseen tukemiseen. Yhdysvallat myös lupasi, ettei Israelin tarvitsisi palata vuoden 1967 rajoille ja ettei maa neuvottelisi PLO:n kanssa ennen kuin järjestö hyväksyisi Israelin olemassaolon oikeutuksen ja YK:n päätöslauselma 242:n sekä tuomitsi terrorismin. (Juusola 2005, s. 165)

5.6.2. Camp Davidin huippukokous

Israelin pääministeri Begin ei voinut hyväksyä ajatusta palestiinalaisesta valtiosta Länsi-rannalla ja Gazassa, hän pyrki ratkaisemaan syvän erimielisyyden palestiinalaisten asemasta itsehallinnolla, joka korvaisi Israelin sotilashallinnon miehittyillä alueilla. Egyptin pääministeri Sadat oli taas vuonna 1977 poikkeuksellisella saapumisellaan Jerusalemiin korostanut palestiinalaiskysymyksen ratkaisua sekä vaatinut Israelia vetäytymään kaikilta vuonna 1967 miehittämiltään alueilta muukaan lukien Itä-Jerusalem. (Juusola 2005, s. 167)

Begin puolestaan piti Israelin oikeutta Israelin maahan niin itsestään selvänä, etteivät turvallisuus- ja väestökysymykset olleet hänelle ensisijaisia. (Juusola 2005, s. 169)

Vuoden 1978 kuluessa Israelin ja Egyptin väliset neuvottelut näyttivät jälleen ajautuvan umpikujaan. Monet odottivat koko prosessin jälleen kerran epäonnistuvan mutta Yhdysvaltojen presidentin Carterin hallinnon painostama Begin saatiin suostumaan hallitusten väliseen huippukokoukseen Yhdysvalloissa. Carterin toiminnan taustalla oli vahva usko ratkaista lopullisesti Israelin ja arabien välinen konflikti. (Juusola 2005, s. 169)

Kriisien ja jännitteiden sävyttämä Camp Davidin huippukokous pidettiin Yhdysvaltojen aloitteesta 5.–17. syyskuuta 1978. Molemmat osapuolet sekä Sadat, että Begin suostuivat osallistumaan kokoukseen ilman ennakkoehtoja. (Juusola 2005, s. 169)

Camp Davidin sopimukset allekirjoitettiin Washingtonissa presidentti Carterin toimiessa kummankin sopimuksen todistajana. Sopimuksella oli tarkoitus luoda perusta Israelin ja sen naapurien välisen konfliktin ratkaisemiselle YK:n päätöslauselman 242:n pohjalta sekä Israelin ja Egyptin välisen rauhan luomiseksi. Sopimus hahmotteli Länsirannalle ja Gazan kaistaleelle korkeintaan viiden vuoden siirtymäjakson, joka alkaisi välittömästi itsehallintoelimen valitsemisen jälkeen. Samalla Israelin sotilashallinto lakkaisi toimimasta. Huomioitavaa on se, että itsehallintoelimestä käytetään sopimuksessa nimitystä "hallintoneuvosto" eikä "lainsäädäntöneuvosto", joka tuli käyttöön myöhemmin Oslon sopimusten yhteydessä 1990-luvulla. Sopimuksen mukaan Egyptin, Israelin, Jordanian ja

"Palestiinan kansan edustajien" tulisi osallistua Palestiinan ongelman ratkaisemiseksi käytäviin neuvotteluihin. (Juusola 2005, s. 170)

Sisäisestä turvallisuudesta vastasivat vahvat poliisivoimat. Viimeistään kolmantena vuonna siirtymävaihetta oli tarkoitus käydä neuvottelut Gazan ja Länsirannan lopullisesta asemasta. Camp Davidin sopimukseen kuuluva itsehallintoidea pitkälti noudatti Beginin aiemmin hahmottelemaa mallia. Kuitenkin yksi keskeisimmistä sopimuksen yksityiskohdista on siihen tehty maininta "Palestiinan kansan legitiimeistä oikeuksista". Tämä olikin ensimmäinen kerta, kun Israel tunnusti virallisesti palestiinalaisten olemassaolon kansana sekä heidän oikeutensa. Sopimuksen hepreankielisessä versiossa puhuttiin "Israelin maan arabeista". Ne, jotka kutsuivat itseään "palestiinalaisiksi" olivat Beginille Palestiinassa tai pikemmin Israelin maassa asuvia arabeja. On kuitenkin syytä huomioida, että vain sopimuksen englanninkielinen versio sitoi kaikkia osapuolia. (Juusola 2005, s. 171)

Toinen Camp Davidin osasopimus (Framework for the Concusion of Peace Treaty between Israel and Palestine) loi pohjan Israelin ja Egyptin rauhansopimukselle, joka oli tarkoitus solmia kolmen kuukauden kuluessa ja panna täytäntöön viimeistään kolmen vuoden kuluttua rauhansopimuksen allekirjoittamisesta. Tärkeintä toisessa sopimuksessa oli Israelin täydellinen vetäytyminen Siinailta ja maiden suhteiden normalisointi. (Juusola 2005, s. 171)

Prosessi Camp Davidista varsinaisen rauhansopimuksen solmimiseen osoittautui varsin vaikeaksi. Erityisesti Sadar oli hankalassa asemassa, sillä Egyptiä uhattiin erottamisella Arabiliitosta. (Juusola 2005, s. 173)

Lopulta Iranin kriisi vaikutti siihen, että ongelmista huolimatta rauhansopimus allekirjoitettiin 26. päivänä vuonna 1979. Islamilainen valtio Iranissa oli selvä uhka voimatasapainolle Lähi-idässä. (Juusola 2005, s. 173)

5.6.3. Israelin ja Egyptin välinen rauhansopimus

Israelin ja Egyptin välinen rauhansopimus toteutti maiden kahdenvälisiin suhteisiin liittyneet Camp Davidin sopimuksen tavoitteet. Rauhansopimus päätti virallisesti maiden välisen sotatilan sekä sääti, että Israelin sotilainen ja siviilien tuli vetäytyä kahdessa vaiheessa kansainväliselle rajalle eli Ison-Britannian mandaatin aikaiselle Palestiinan ja Egyptin väliselle rajalle. Aikaa vetäytymiseen oli varattu kolme vuotta. Edelleen sopimus takasi täydet diplomaattiset oikeudet maiden välillä ja edellytti taloudellisten ja kulttuurisuhteiden luomista. (Juusola 2005, s. 174)

Israel aloitti toukokuussa 1979 vetäytymisen, joka saatiin päätökseen huhtikuussa 1982. Huolimatta siirtokuntalaisten vastustamisesta Siinailla olevat siirtokunnat tyhjennettiin. Rauhansopimus oli ehdottomasti tärkein diplomaattinen edistysaskel Israelin ja arabien välisessä konfliktissa Israelin olemassaolon aikana. Egyptiä kohtaan tunnettu pelko ei kadonnut Israelista heti, mutta 1980-luvun kuluessa luottamus rauhan kestävyteen ja etelärajan turvallisuuteen kuitenkin kasvoi. (Juusola 2005, s. 175)

5.7.1 Libanonin sota

Libanonin pitkä ja jopa 100 000 ihmishenkeä vaatinut sisällisota puhkesi vuonna 1975 päättyen lopullisesti vasta 1980-luvun lopussa. Sisällissodan syttyessä vastakkain olivat konservatiivinen oikeisto ja sitä vastaan taistelevat vasemmistoryhmät. Nämä ryhmät halusivat suuria muutoksia Libanonin perustuslakiin ja valtasuhteisiin. Oikeisto muodostui pääosin maroniittikristityistä, joilla oli ollut hallitseva poliittistaloudellinen asema Libanonissa maan itsenäistymisestä (1943) lähtien. (Juusola 2005, s. 181)

Maroniittien tärkein poliittinen edustaja oli jo vuonna 1936 perustettu falangistipuolue, jonka perinteinen päämäärä oli ollut säilyttää Libanonin kristillinen erityisluonne ja Syyriasta erillinen asema. Maroniittien vastustajat muodostivat löysän liiton, johon kuului sekä muslimeja että druuseja. (Juusola 2005, s. 181)

Libanonin herkkä poliittinen tilanne järkkäyi, kun PLO:n sotilaallinen toiminta muuttui mustan syyskuun jälkeen 1970-luvun alussa. PLO:n tulon merkityksellisyyttä lisäsi se, että Libanonissa oli Israelin itsenäisyssodasta lähtien ollut laaja ja muuhun väestöön huonosti integroitunut palestiinalainen pakolaisyhteisö. Etelä-Libanoniin ja Beirutin pakolaisleireille syntyi Libanonin hallituksesta pitkälle riippumaton "Fatah-land", jossa PLO vastasi verotuksesta, koulutuksesta ja turvallisuudesta. Palestiinalaississien Israeliin tekemät iskut Israel kosti vastaiskuilla Etelä-Libanonissa. (Juusola 2005, s. 181–182)

Keväällä 1975 kristittyjen ja vasemmistomuslimien yksityisarmeijoiden väliset kahakat Beirutissa laajenivat maanlaajuiseksi sisällissodaksi, johon myös ympäröivät valtiot pian sekaantuivat. Irak ja Libya tukivat sotilaallisesti vasemmistomuslimien ryhmiä ja samalla Israelin ja maroniittien yhteistyö tiivistyi. (Juusola 2005, s. 182)

Vuoden 1976 kuluessa Fatahista tuli aktiivinen osapuoli kristittyjen vastaisessa rintamassa. Tällöin näytti jo vahvasti siltä, että kristityt olivat häviämässä sodan, kunnes Syyria päätti puuttua sodan kulkuun.

Egyptin harjoittama erillispolitiikka oli ajanut Hasiz al-Assadin johtaman Syyrian vahvistamaan asemaansa lähialueella. Syyria oli pyrkinyt parantamaan suhteitaan Jordaniaan sekä alkanut jälleen korostaa Syyrian ja Libanonin "erillissuhdetta". Assadin tulkinnan mukaan sekä Libanon että Palestiina olivat erottamaton osa historiallista Suur-Syyriaa. (Juusola 2005, s. 182)

Syyrian ensisijaisena tavoitteena oli estää maroniittien tappio sisällissodassa, mutta yleisemmin tarkoitus oli vahvistaa Syyrian otetta Libanonista. Huolimatta ylivoimaisesta sotilaallisesta voimastaan Syyria ei pystynyt yksinkertaisesti sanelemaan ehtojaan sodan osapuolille. Näin sota pitkittyi edelleen. (Juusola 2005, s. 183)

Syyrian ja maroniittien välille puhkesi maroniittien provosoimia yhteenottoja keväällä 1981. Bashir Gemayyelin ilmeisenä taktiikkana oli järjestää provokaatioita, jotka johtaisivat Israelin hyökkäykseen. Israelin ilmavoimat tekivät kuitenkin ainoastaan rajoitetun hyökkäyksen syyrialaisia vastaan. Begin puhui toistuvasti halustaan estää Libanonin kristittyjen "kansanmurha", mikä heijasteli hänen sympatiaansa tätä ryhmää kohtaan. Holokaustissa vanhempansa ja veljensä menettänyt Begin koki Libanonin kristittyjen aseman jollain lailla samanlaiseksi kuin juutalaisten. (Juusola 2005, s. 183)

Samana kesänä Israelin ja PLO:n välillä syntyi uusi sotilaallinen kriisi, kun Israel pommitti palestiinalaiskohteita etelässä ja Beirutin palestiinalaisalueilla ja PLO vastasi raketti-iskuilla Pohjois-Israeliin. Pian raketti-iskujen jälkeen Ariel Sharonista tuli Israelin uusi puolustusministeri. (Juusola 2005, s. 184)

Tehtävän teki helpoksi se, että Beginin toisen hallituksen (1981–1983) keskeiset ministerit edustivat ulkopoliittista tiukkaa linjaa. (Juusola 2005, s. 184)

Nyt myös Israelin perinteinen puolustuksellinen strategia muuttui, kun ennalta ehkäisevän sodan doktriinista tuli tärkeä osa Israelin johdon sotilaallispoliittista ajattelua. Uuden sotilaallisen opin mukaan ennalta ehkäisevä sota oli mahdollinen, mikäli ympäröivissä arabimaissa tai niiden rajoissa tapahtuisi Israelia uhkaavia muutoksia. Myös minkä hyvänsä Lähi-idän valtion pyrkimys valmistaa ydinaseita olisi oikeutettu syy Israelin ennalta ehkäisevälle iskulle. (Juusola 2005, s. 184)

Iskuun oikeutettavien uhkien määrää lisättiin huomattavasti, mikä oikeutti myös aktiivisen puutumisen ympäröivien valtioiden sisäisiin asioihin. (Juusola 2005, s. 184)

Kesän 1981 iskut Galileaan saivat Beginin vakuuttumaan siitä, että PLO:n sissejä vastaan tulisi tehdä ratkaiseva isku. (Juusola 2005, s. 185)

Toisaalta hyökkäys oli Israelin aktiivinen poliittinen valinta, jolla se pyrki perusteellisesti muuttamaan omaa strategista ja poliittista asemaansa. (Juusola 2005, s. 185)

Sharonin päämäärä oli ensinnäkin tuhota PLO:n joukot ja päämaja Libanonissa. Toisena tavoitteena oli nostaa Israelille myötämielinen hallitus, joka tekisi rauhansopimuksen Israelin kanssa ja johtaisi Libanonin "osaksi vapaata maata", kuten Sharon asian ilmaisi. (Juusola 2005, s. 185)

5.7.2 Operaatio "rauha" Galileaan

Aloittaakseen sodan Israel tarvitsi kuitenkin jonkinlaisen syyn. Suunnitelmia vaikeutti se, että PLO oli kaikkea muuta kuin halukas rikkomaan yhdysvaltaisten välittämää aselepoa. On ironista, että heinäkuun 1981 aselevosta kesäkuuhun 1982 eli Israelin ja Libanonin sodan alkamiseen Israelin pohjoinen raja oli rauhallisempi kuin ehkä koskaan kuuden päivän sodan jälkeen. Muistelmissaan Sharon kuitenkin väittää, että sodan varsinaisia syitä olivat "terrori-iskut" ja rajan läheisyyteen sijoitettu tykistö. (Juusola 2005, s. 188)

4.6.1982 Israelin lentokoneet hyökkäsivät Beirutin ja PLO-odotetusti vastasivat ampumalla raketteja ja tykistötulta Galileaan. Kesäkuun viidentenä hallitus päätti rajoitetusta hyökkäyksestä ja operaatio rauha Galileaan-nimen saanut hyökkäys alkoi heti seuraavana päivänä. Israel keskitti nyt huomattavan osan armeijastaan, ilmavoimansa ja laivastonsa Libanonin-vastaiselle rintamalle. (Juusola 2005, s. 188)

Taistelut herättivät suurta kansainvälistä huomiota, sillä kysymyksessä oli uusimman länsimaisen ja neuvostovalmisteisen aseteknologian välinen yhteenotto. Saadakseen oikeutuksen uudelle operaatiolleen Sharon korosti niiden välttämättömyyttä sotilaiden henkien säästämiseksi. Tämän näkemyksen mukaan operaatioiden vastustajat saattoivat siis tietoisesti israelilaiset sotilaat hengenvaaraan. (Juusola 2005, s. 188)

Yhdysvaltojen asenne sotaan kohtaan muuttui jyrkän kielteiseksi, kun uhkana oli Israelin ja Syyrian välinen täysmittainen sota ja Neuvostoliiton puuttuminen tapahtumiin. (Juusola 2005, s. 188)

Pian Israelin armeija oli Beirutin porteilla ja kohtasi etukäteissuunnitelman mukaisesti maroniittien joukot. Viikon taistelujen jälkeen syyrialaiset oli eristetty Bekaan laaksoon ja Beirutin. (Juusola 2005, s. 188)

Yhdeksän viikkoa kestäneen Beirutin piirityksen aikana Israel vähitellen kiristi painostusta, joka huipentui elokuun 12. päivän eli "mustan torstain" ankariin pommituksiin. Israelin tarkoitus oli piirityksellä

pakottaa palestiinalaiset ja Syyrian joukot antautumaan ja poistumaan Libanonista. (Juusola 2005, s. 189)

Elokuun 23. päivänä Libanoniin valittiin uudeksi presidentiksi Gemayyel. Koska Libanon oli Israelin miehittäjä, maan vaikutusta presidentin valinnalle pidettiin yleisesti enemmän tai vähemmän ratkaisevana. Israelin ja Gemayyelin kesken alettiin heti käydä neuvotteluja maiden suhteista. Vajaa kuukausi vaalien jälkeen Bashir Gemayyel murhattiin, mikä vei toisenkin tärkeän edellytyksen Sharonin sotasuunnitelman toteutumiselta. Murhan takana oli Syyria, joka oli valinnut uuden taktiikan taistella Israelia vastaan. (Juusola 2005, s. 191)

Huolimatta Gemayyelin kuolemasta Israelin joukot siirtyivät - ilman hallituksen lupaa- Länsi-Beirutiin ja pysyivät falangisteja tekemään puhdistuksen Israelin joukkojen piirittämässä Beirutin pakolaisleirissä. (Juusola 2005, s. 191)

5.7.3 Libanonin rauhansopimus

Israelin johdon tavoitteena oli karkottaa PLO Israelin-vastaiselta rajalta, tuhota PLO ja karkottaa Syyrian joukot Libanonista. Näiden välttämättömien tavoitteiden lisäksi pyrkimyksenä oli luoda olot, joissa Länsirannan ja Gazan liittäminen Israeliin olisi ollut mahdollista. Vuoteen 1983 mennessä sota oli kuitenkin monin tavoin muuttunut painajaiseksi Israelille. Sodan tavoitteista oikeastaan vain PLO:n karkottaminen pohjoisrajalta oli toteutunut. (Juusola 2005, s. 192)

PLO:n karkotus johti Fatahissa kapinaan, jota Syyria avoimesti tuki. Vuoden 1983 lopulla Arafatin ja Syyrian joukot kävivät ankaria taisteluja Libanonin pohjoisosissa, jonne palestiinalaiset joukot olivat yrittäneet palata. Hizbullahin tavoitteena oli karkottaa Israelin joukot ja perustaa Libanoniin islamilainen valtio. (Juusola 2005, s. 192)

Toukokuussa 1983 Israelin ja Libanonin välille solmittiin lopulta rauhansopimus, jonka syntyä edisti Yhdysvaltojen voimakas diplomatia. Sopimuksella osapuolet lopettivat maiden välisen sotatilan ja ilmoittivat kunnioittavansa kansainvälistä rajaa. Kumpikin osapuoli sitoutui estämään oman alueensa käytön toista osapuolta vastaan tehdyissä iskuissa. (Juusola 2005, s. 194)

Sopimukseen kuului myös Israelin Yhdysvaltojen hallitukselle osoitettu salainen kirje, jossa Israelin vetäytymisen ehdoksi asetettiin Syyrian vetäytyminen Libanonissa. Koska Syyria ei ollut tähän valmis, rauhansopimus jäi lopulta vaille merkitystä. Israelilaisen tutkijan Efraim Inbarin sanoin sopimus oli kuin "onnistunut leikkaus, jossa potilas kuoli". Vain vajaa vuosi sopimuksen solmimisesta Syyria ja Saudi-

Arabia pakottivat Libanonin presidentin mitätöimään sopimuksen. Siten myös Israelin toive rauhansopimuksesta Libanonin kanssa jäi toiveeksi. (Juusola 2005, s. 194)

5.8. Intifadat, Hamasin synty ja äärioikeisto Israelissa

5.8.1.

Israelin ja arabien välinen konflikti muuttui dramaattisesti joulukuussa 1987 alkaneen palestiinalaisten kansannousun intifadan (arab, vavahtelu, järjestys) vuoksi. Intifada palautti valtioiden välisen konfliktin lopullisesti Israelin ja palestiinalaisten eli kahden kansallisen yhteisön väliseksi. (Juusola 2005, s. 198) Israelilla oli toki edelleen syviä ristiriitoja eri arabimaiden kanssa mutta näiden konfliktien merkitys verrattuna Israelin ja palestiinalaisten väliseen peruskonfliktiin oli oleellisesti vähenemässä. Konfliktin uudelleen "palestiinalaistuminen" oli alkanut kuuden päivän sodan jälkeen, jolloin Israel ja palestiinalaiset joutuivat jälleen läheiseen poliittiseen kanssakäymiseen osana samaa geopolitiittista yksikköä. (Juusola 2005, s. 198)

Seuraava merkityksellinen askel oli Israelin ja Egyptin vuonna 1979 solmittu rauhansopimus, joka oleellisesti vähensi valtioiden välisen konfliktin edellytyksiä. Kolmas vaihe tässä kehityksessä oli Libanonin sota, jossa Israel ja palestiinalaisten tärkein kansallinen edustaja PLO olivat ensimmäistä kertaa vastatusten sodanomaisissa oloissa. Intifada oli ensimmäinen Israelin ja arabien välinen konflikti, joka käytiin puhtaasti historiallisen Palestiinan rajojen sisällä ilman yhdenkään ympäröivän arabimaan armeijan osallistumista konfliktiin. (Juusola 2005, s. 198)

Palestiinalaisten kansannousulla oli lukuisia eri syitä, joista tärkein oli Israelin miehitys. Lisäksi Gazan alueen taloudellinen kurjuus, pettyminen arabivaltioiden ja PLO:n toimintaan sekä pattitilanne poliittisissa neuvotteluissa vaikuttivat oleellisesti kapinan kehittymiseen. Myös PLO:n heikkous Libanonin sodan jälkeisessä tilanteessa kannusti Länsirannan ja Gazan väestöä itsenäisiin ratkaisuihin. Israelin 1970-luvun lopulta voimakkaasti kiihtynyt siirtokuntien perustaminen ja koventuneet otteet (mm. yliopistojen sulkeminen ja lehtien lakkauttaminen) olivat vahvistaneet yleistä turhautuneisuutta ja luoneet paineita kapinalle. (Juusola 2005, s. 198)

Intifadan myötä syntynyt konflikti oli täysin erilainen verrattuna aikaisempiin Israelin käymiin selkkauksiin. Ensimmäistä kertaa Israelin synnyn jälkeen vihollinen tuli Israelin hallitseman alueen sisältä ja ensimmäistä kertaa vihollinen oli aseistettu ainoastaan kivin ja polttopuin. (Juusola 2005, s. 199)

Israelin hallitus ei ollut yksimielinen siitä, miten kansannousuun tulisi vastata. Hallituksen ja laajemmin koko maan oikeisto piti sitä sotilaallisena konfliktina, joka edellyttää kovia otteita ja armeijan käyttöä. (Juusola 2005, s. 200) Mikään Israelin käyttämistä keinoista ei kuitenkaan kunnolla onnistunut hillitsemään intifadaa eikä myöskään parantamaan Israelin kansainvälistä kuvaa. Jopa Yhdysvalloissa asenne Israeliin muuttui selvästi negatiivisemmaksi ja sympatiaa palestiinalaisia kohtaan puolestaan lisääntyi. Sympatiaan vaikutti paljon se, että kapinoijat käyttivät huomattavan vähän tuliaseita. (Juusola 2005, s. 201)

Intifada jatkui kiivaana pari vuotta, mutta kolmantena vuonna se osoitti jo hiipumisen merkkejä. Kansannousun loppua on vaikea määritellä yksiselitteisesti. Virallisesti se julistettiin päättyneeksi vasta ensimmäisen Oslon sopimuksen solmimisen yhteydessä syyskuussa 1993. Mutta käytännössä Intifada oli päättynyt jo Madridin rauhankonferenssin yhteydessä lokakuussa 1991. (Juusola 2005, s. 201)

5.8.2 Hamasin synty

Yksi intifadan tärkeimmistä seurauksista oli Hamasin synty. Hamas on lyhenne nimestä islamilainen vastarintaliike (arab. Hakarat al-muqawama al-islamiyya). Tämä tarkoittaa samalla kiihkoa ja innostusta. (Juusola 2005, s. 201) Islamilaisilla liikkeillä onkin pitkä perinne Palestiinassa, erityisesti Gazan alueella, jonne Egyptin vahvan Muslimiveljeskunnan vaikutus ulottui. 1980-luvun kuluessa islamilainen liikehdintä oli vahvistunut yleisestikin Lähi-idässä. Liikkeenä Hamas syntyi vähitellen intifadan alkua seuraavien kuukausien aikana. Ahmad Yasin toimi alusta lähtien liikkeen johtajana. Yasin oli haluton muuttamaan Muslimiveljeskunnan roolia uskonnolliseen julistukseen ja sosiaalityöhön keskittyvästä järjestöstä aktiiviseksi vastarintatoimijaksi. Muslimiveljeskunta muuttui lopulta varsin nopeasti tehokkaasti organisoiduksi vastarintaliikkeeksi. (Juusola 2005, s. 202)

Kesään 1988 mennessä Hamasista oli tullut huomattava liike myös Länsirannalla. Se määräsi muun muassa kilpailevat lakko- ja vastarintapäivät ja julkaisun oman peruskirjansa, joka tietoisesti kyseenalaisti PLO:n peruskirjan. Vuosina 1989–1990 Fatah kävi voimakasta ideologista sotaa Hamasia vastaan pyrkimyksensä saada se liittymään PLO:n jäsenjärjestöksi ja tulemaan samalla Fatahin kontrolliin. Hamasin asettamat ehdot olivat kuitenkin sellaiset, ettei Fatah voinut niitä hyväksyä. (Juusola 2005, s. 203)

Elokuussa 1988 julkaistussa peruskirjassaan Hamas korosti jokaisen muslimin velvollisuutta taistella ns. vääräuskoisten hallitseman Palestiinan vapauttamiseksi. Tämän mukaan Palestiina oli vapautettava ainoastaan jihadilla – diplomatia oli hyödytöntä. Israelille Hamas tarkoitti uuden ideologisen uhkan

syntyä juuri, kun PLO oli vähitellen hyväksymässä Israelin olemassaolon ja diplomatian käytön. Uhkan pelottavuutta lisäsi Hamasin julistuksen avoin antisemitismi. Esimerkiksi sen peruskirja sisältää suuren määrän perinteisen antisemitismin kliseitä, kuten että juutalaiset olivat Ranskan suuren vallankumouksen, Venäjän vallankumouksen ja ensimmäisen maailmansodan takana. Israelin vastaisen sodan ikuisuuden varmistaa se, että juutalaiset olivat jo profeetta Muhammedin vihollisia. (Juusola 2005, s. 203)

5.8.3 Äärioikeiston nousu

Radikaalin oikeiston esiintulo oli yksi 1980-luvun Israelin erityispiirteistä. Se ilmeni sekä äärioikeistolaisten puolueiden nousuna knessetiin sekä ulkoparlamentaarisisina liikkeinä. Koko Israelin oikeistoa yhdistävänä piirteenä on aina ollut vaatimus maan rajojen yhtenevyydestä raamatullisen Eretz Yisraelin rajojen kanssa. Vuoden 1967 jälkeisessä tilanteessa tämä on käytännössä tarkoittanut vaatimusta kuuden päivän sodassa valloitetujen alueiden tai vähintäänkin Gazan ja Länsirannan säilyttämisestä erottamattomana osana Israelin valtiota. Toinen hallitseva piirre oikeiston ajattelussa on ollut usko voiman käytön ensisijaisuuteen Israelin ja arabien välisen konfliktin ratkaisukeinona. (Juusola 2005, s. 211)

Israelilaisen äärioikeiston yhtenä tunnuspiirteenä on usein pidetty uskonnollisen fundamentalismin vahvaa ideologista merkitystä. Onkin selvää, että esimerkiksi Gusj emunim ja rabbi Meir Kahanen perustama Kahk (näin) ovat fundamentalistisia liikkeitä. Fundamentalistiset liikkeet ja kannattajat muodostavat kuitenkin vain osan äärioikeistosta, ja fundamentalismia hallitsevampi tekijä äärioikeistossa on ollut ultranationalismi, joka yhdistää sekä uskonnollisia ja sekulaareja kannattajia. (Juusola 2005, s. 212)

Esimerkiksi valtaosa sekulaarista äärioikeistosta ei varsinaisesti aseta Israelin vallitsevaa yhteiskuntajärjestystä kyseenalaiseksi. (Juusola 2005, s. 211)

Äärioikeiston nousun suurin merkitys olikin se, että se vaikutti välillisesti koko oikeistoon painostaen sitä kohti jyrkempää nationalismia. (Juusola 2005, s. 217) Seuraavaksi kertaan konfliktissa 1990-luvulla tapahtuneita tärkeitä vaihteita.

5.9. Israel vuoden 1990 jälkeen - rauhanprosessin synty ja kuolema, Persianlahden sota, Madridin rauhankonferenssi, työväenpuolue, Oslon prosessi, Rauhansopimus Jordanian kanssa, Toinen Oslon sopimus, Rabinin murha ja Rauhanprosessi Netanyahun kaudella vuosina 1996–1999.

5.9.1 Persianlahden sota

Elokuussa 1990 Saddam Husein miehitti Irakin johtamana Kuwaitin. Miehityksestä seuranneella Persianlahden sodalla oli huomattavia vaikutuksia koko Lähi-idän poliittiseen tilanteeseen - eikä vähiten Israelin ja sen naapurien suhteeseen. Irak uhkaili lisäksi länsimaita ja Israelia ja sota Israelia vastaan olikin Saddamin mukaan väistämätön ja se johtaisi Israelin tuhoon sekä arabien uuteen yhtenäisyyteen. Uhkausten tavoitteena oli korostaa Irakin asemaa arabimaiden johdossa ja oikeuttaa välillisesti Irakin alueen vaatimukset. (Juusola 2005, s. 219)

Kuwaitin miehityksen jälkeen Arabiliitto ja Yhdysvallat kuitenkin tuomitsivat miehityksen, ja YK vaati Irakin ehdotonta vetäytymistä sekä Kuwaitin itsenäisyyden palauttamista. (Juusola 2005, s. 219)

Arabiliiton kokouksessa 10. elokuuta ainoastaan Libya ja PLO asettuivat yksiselitteisesti tukemaan Irakia. YK:n turvallisuusneuvosto asetti Irakin myös kauppasaartoon. Saddam ehdottikin, että Irak olisi valmis vetäytymään, mikäli Israel puolestaan vetäytyisi miehittämillään alueilta. Saddamin taitava poliittinen veto oli huomattava diplomaattinen veto ja tappio Israelille ja teki Saddamista palestiinalaisten sankarin. Tapahtuma lisäsi syytöksiä, joiden mukaan Israelin miehitykseen suhtauduttiin paljon hyväksyvämmiin kuin Irakin miehitykseen Kuwaitissa. (Juusola 2005, s. 220)

Irak ei kuitenkaan onnistunut estämään presidentti George Bushia muodostamasta laajaa kansainvälistä liittoumaa, joka uhkasi Irakia voimatoimilla, mikäli sei ei vetäytyisi Kuwaitista ehdoitta. Marraskuussa vuonna 1990 YK:n turvallisuusneuvosto hyväksyi päätöslauselman 678, joka valtuutti maailmanyhteisön käyttämään kaikkia mahdollisia keinoja Kuwaitin vapauttamiseksi, mikäli Irak ei vetäytyisi 15.1.1991. Huomionarvoista Irakin-vastaisessa rintamassa oli se, että Yhdysvaltojen johtamassa liittoutumassa olivat sekä useimmat arabimaat että Israel. (Juusola 2005, s. 221)

Persianlahden sota alkoi 16.1.1991 kuusi viikkoa jatkuneilla yhtämittaisilla pommituksilla. Irak, jolla ei ollut sotilaallisia keinoja vastata liittouman ylivoimaiseen ilma-aseeseen, puolustautui ampumalla hyvin epätarkkoja Scud-ohjuksia Israeliin. Päämääränä oli ilmeisesti aiheuttaa hajaannusta liittoutumassa, jossa Yhdysvaltojen rinnalla olivat sekä Israel että tämän vanhin vihollinen Syyria. (Juusola 2005, s. 222)

Liittoutuneiden maahyökkäys alkoi 24.2.1991, ja muutamassa päivässä Irakin joukot oli ajettu Kuwaitista. Sodan päättynyt aseleposopimus allekirjoitettiin jo 28. helmikuuta. Koska Israel oli toivonut Irakin armeijan täydellistä murskaamista, sota loppui sen näkökulmasta kesken. Sota heikensi kuitenkin huomattavasti Irakin armeijaa, mikä tyydytti Israelia. Koska PLO oli sodassa tukenut Saddamoaa, Israelissa toivottiin myös PLO:n heikentyneen oleellisesti. Sota oli kuitenkin jälleen kerran korostanut

palestiinalaiskysymyksen tärkeyttä, millä oli ajan myötä enemmän merkitystä kuin PLO:n avoimella tuella Saddamille. Israelille ongelmallista oli myös se, että se oli ollut sodassa Yhdysvalloille pikemmin taakka kuin huomattava strateginen liittolainen, jollaiseksi Israel oli kylmän sodan vuosina itsensä kokenut. (Juusola 2005, s. 222)

5.9.2 Madridin rauhankonferenssi

Madridin rauhankonferenssi lokakuun 1991 lopussa oli ensimmäinen huomattava askel Palestiinan rauhanprosessissa 1990-luvulla ja samalla kansainvälisen yhteistyön siihen saakka suurin yhteinen ponnistus Israelin ja arabien välisen konfliktin ratkaisemiseksi. Madridin konferenssin historiallinen merkitys on ennen kaikkea siinä, että se kokosi saman neuvottelupöydän ääreen Israelin kanssa niin tärkeimmät arabivaltiot kuin palestiinalaisten edustajatkin. (Juusola 2005, s. 222)

Madridin kokous koostui juhlallisesta avajaisistunnosta sekä Washingtonissa käydyistä kuukausia jatkuneista kahdenkeskisistä neuvotteluista ja eri puolilla maailmaa käydyistä monenkeskisistä neuvotteluista. Israelin, Jordanian ja Syyrian välisissä kahdenkeskisissä neuvotteluissa ei kuitenkaan saavutettu tuloksia. Arabimaat edellyttivät Israelin vetäytyvän kaikilta vuonna 1967 sodassa valtaamiltaan alueilta, kun taas Shamirin hallitus tulkitsi vetäytymisen Siinailta täyttäneen päätöslauselma 242:n ehdot – nyt oli aika vastata tähän rauhalla. Varsinainen rauhanprosessi oli vielä edessä. (Juusola 2005, s. 222)

5.9.3 Oslon prosessi

Pääministerikautensa alussa uusi Israelille valittu pääministeri Rabin pani edelleen toivonsa PLO:sta ainakin muodollisesti riippumattomiin palestiinalaisiin, joiden kanssa Israel kävi neuvotteluja Washingtonissa. Osa hallituksen ministereistä kuitenkin ymmärsi, ettei PLO:ta voinut sivuuttaa. (Juusola 2005, s. 226)

Tammikuussa 1993 israelilaisten yksityishenkilöiden ja PLO:n edustajien välillä alkoi Oslossa salainen neuvotteluprosessi. Kun neuvottelut tuntuivat alkavan edetä, ne saivat vähitellen lisääntyvää tukea Israelin hallituksessa. Oslon salaisista neuvotteluista alkoi niin sanottu Oslon prosessi, jonka aikana Israel ja PLO kävivät ensimmäistä kertaa historiassa suoria kahdenvälisiä neuvotteluja. Loppukesästä 1993 israelilaisten pääministerinä toiminut Rabin totesi ensimmäisen kerran, että PLO:n tunnustaminen on välttämätöntä. Elokuun lopulla Israelin hallitus hyväksyi tulevan Oslo 1-sopimuksen huolimatta armeijan komentajan ja myöhemmin pääministerinä toimineen Ehud Barakin vastustuksesta. Oslon sopimuksen synty heijasteli tyypillistä israelilaista poliittista traditiota, jossa tärkeimmät sopimukset ja päätökset

syntyivät hyvin pienen ydinjoukon keskuudessa ja hallituksen tehtäväksi jää ainoastaan hyväksyä tai hylätä ne. (Juusola 2005, s. 227)

Oslo 1-sopimus oli sekä periaate sopimus palestiinalaisten itsehallinnosta, että aikataulu jatkoneuvotteluista, joissa sopimuksen yksityiskohdista tuli sopia. Käytännössä sopimukseen kuuluivat myös Rabinin ja Arafatin allekirjoittamat kirjeet, joissa osapuolet ensi kertaa virallisesti tunnustivat toisensa. PLO hyväksyi Israelin valtion oikeuden olemassaoloon sekä YK:n päätöslauselmat 242 ja 338. Tämä sitoutui myös konfliktin rauhanomaiseen ratkaisuun ja tuomitsi terrorin sekä muun väkivallan käytön. Arafatin allekirjoitti ja ilmoitti myös Israelin olemassaolon kieltävien PLO:n peruskirjan osien menettäneen merkityksensä. Omassa kirjeessään Rabin ilmoitti Israelin hyväksyvän PLO:n palestiinalaisten edustajaksi ja siten rauhanneuvotteluiden kumppaniksi. PLO:n tunnustaminen muutti näin vuosikymmeniä kestäneen Israelin politiikan. (Juusola 2005, s. 227)

Oslon sopimuksen solmiminen teki mahdolliseksi Israelin suhteiden lämpenemisen myös monien muiden siihen vihamielisesti suhtautuneiden valtioiden kanssa. Tärkein yksittäinen vaikutus oli esteiden poistuminen Israelin ja Jordanian rauhansopimuksen tieltä. Mailla oli vuosikymmenien kokemus salaisesta diplomatiasta, jota palestiinalaiskysymys oli kuitenkin aina rajoittanut. Esimerkiksi Israelin ja Egyptin välisen rauhansopimuksen jälkeen oli esitetty arvioita, että kuningas Hussein seurasi pian Sadatin jalanjälkiä ja allekirjoittaisi rauhansopimuksen. Jordanian oman palestiinalaisenemmistöisen väestön ja arabimaiden kriittinen suhtautuminen Camp Davidin sopimukseen oli kuitenkin estänyt tämän mahdollisuuden. (Juusola 2005, s. 230)

Neuvottelujen tuloksena Israel ja Jordania solmivat täyden rauhansopimuksen 26. lokakuuta 1994. Sopimus lopetti virallisesti maiden välisen vuosikymmeniä kestäneen sotatilan, loi täydet diplomaattisuhteet sekä sisälsi molemminpuolisen tunnustamisen ja hyökkäämättömyyssopimuksen. (Juusola 2005, s. 231)

Vuosina 1993–1995 Lähi-idän rauhanprosessi eteni pitkin harppauksin, minkä jälkeen yleinen toiveikkuus alkoi vähetä. Positiivisen kehityksen eräänlainen huipentuma oli syyskuussa 1995, jolloin Palestiinaa edustanut Arafat ja Israelia edustaneet Yitshak Rabin ja Shimon Peres allekirjoittivat Washingtonissa Oslo 2 –sopimuksen. Lähes neljäsataa sivua käsittänyt sopimus – viralliselta nimeltään israelilaispalestiinalainen väliaikainen sopimus itsehallinnosta Länsirannalla ja Gazassa-määritteli huomattavasti aikaisempia sopimuksia tarkemmin itsehallinnon sisällön ja sen alueelliset rajat. Olennaista oli itsehallinnon huomattava laajentuminen Länsirannan alueella. (Juusola 2005, s. 233)

Oslo 2–sopimus määritteli, että viimeistään toukokuussa 1996 osapuolten tuli aloittaa neuvottelut lopullisesta sopimuksesta. Sopimuksen piti olla valmista viimeistään toukokuussa 1999, jolloin itsehallinnolle määrätty ajanjakso päättyisi. Palestiinalaishallintoa johtamaan valittaisiin tietyssä määräajassa neuvosto ja puhemies. (Juusola 2005, s. 233)

Vuonna 1994 syntynyt palestiinalaishallinto sai lopullisen legitimeettinsä tammikuussa 1996, jolloin järjestettiin Oslon sopimusten kaavaileman neuvoston (parlamentti) ja puhemiehen (presidentti) vaalit. Arafatista tuli presidentti, ja hänen johtamansa Fatah nousi parlamentin voimapuolueeksi saaden 49 paikkaa 88:sta; lisäksi parlamenttiin tuli paljon muita edustajia, jotka olivat löyhemmin kytköksissä Fatahiin. Islamilainen oppositio boikotoi vaaleja, koska ne perustuivat Israelin olemassaolon hyväksyviin Oslon sopimuksiin. (Juusola 2005, s. 233)

Oslo 2-sopimus käsitteli laajasti Israelin joukkojen vetäytymistä, muita turvallisuuskysymyksiä sekä yhteistyötä palestiinalaishallinnon ja Israelin välillä. PLO sitoutui myös muuttamaan peruskirjansa Israelin-vastaiset kohdat, jotka oli jo julistettu pätemättömiksi Arafatin kirjeessä Rabinille. PLO muotoilikin nämä pykälät uudelleen keväällä 1996 yhteistyössä Israelin hallituksen edustajien kanssa. Muutettu teksti ei kuitenkaan tyydyttänyt Israelin uudeksi pääministeriksi saman vuonna tullutta Benjamin Netanyahua, ja siksi peruskirjan Israel-vastaisten pykälien muutos varmistettiin vielä Yhdysvaltojen presidentin Bill Clintonin vierailun yhteydessä vuonna 1998. Tuolloin pidetyssä PLO:n korkeimman päättävän elimen eli Palestiinan kansalliskongressin istunnossa noin kaksi kolmasosaa neuvoston jäsenistä äänesti näiden pykälien kumoamisen puolesta. Toistuva kumoaminen oli yhteydessä Israelin epävarmuuteen siitä, oliko palestiinalaishallinto todella sitoutunut rauhalliseen yhteiseloon Israelin kanssa. Oslo–sopimus jätti siten edelleen ratkaisematta kaikki suurimmat erimielisyydet esimerkiksi Jerusalemin asemasta ja siirtokunnista. (Juusola 2005, s. 234)

Israelissa rauhanprosessin vastustus huipentui koko maata järkyttäneeseen pääministeri Rabinin murhaan 4.11.1995. Rabin oli osallistunut Tel Avivissa pidettyyn poikkeuksellisen laajaan Oslon prosessia tukeneeseen rauhanmielenosoitukseen. Rabinin poistuessa tilaisuudesta murhaaja ampui häntä selkään, hän kuoli myöhemmin sairaalassa. Murhaaja oli Yigal Amir-niminen nuori uskonnollinen juutalainen, joka ilmoitti tappaneensa Rabinin jumalan käskystä. Vaikka Amir toimi yksin, murha oli osa laajaa ja vihamielistä kampanjaa, jonka kohteeksi sekä Rabin että Peres olivat joutuneet.

Kampanjaan, jossa huomattava osa oikeistosta oli ainakin jollakin tavalla mukana, oli kuulunut äärimmäistä fanatismia. (Juusola 2005, s. 236)

Rabinin kuoleman jälkeen kneset äänesti uudeksi pääministeriksi Shimon Peresin, joka hallitsi maata toukokuun 1996 vaaleihin saakka. (Juusola 2005, s. 237) Seuraavissa pääministeri vaaleissa Rabinin manttelinperijänä esiintynyt Barak sai murskavoiton. Barakin valinta herättikin samanlaista innostusta kuin Rabinin valinta vuonna 1992. (Juusola 2005, s. 242)

Vaalikampanjassaan Barak oli luvannut vetää Israelin joukot Libanonista vuoden kuluessa, minkä toivottiin johtavan edistykseen myös Syyrian kanssa käytävissä neuvotteluissa. (Juusola 2005, s.243)

5.9.4 Camp Davidista 2000-luvulle ja tähän päivään

Israel oli käynyt Syyrian kanssa neuvotteluja lähes koko Oslon prosessin ajan. Erityisesti Rabinin ja Peresin aikana näissä neuvotteluissa oli oltu ilmeisen lähellä läpimurtoa, mutta lopulta neuvottelut olivat aina epäonnistuneet. Suurimpia ongelmia neuvotteluissa olivat rajakysymys, Israelin edellyttämät vetäytymisen jälkeiset turvallisuustakeet sekä se, millaiset suhteet maiden välille muodostettaisiin rauhansopimuksen solmimisen jälkeen. Syyria lähti neuvotteluista vaatimuksella, että Israelin tuli vetäytyä rauhansopimuksen vastikkeeksi koko Golanilta. Tämä tarkoitti Syyrian tulkinnan mukaan paluuta 4.6.1967 vallinneeseen rajaan eli tilanteeseen ennen kuuden päivän sotaa. Israelin mukaan neuvottelujen lähtökohtana tuli sen sijaan olla vuonna 1923 määritelty Iso-Britannian ja Ranskan mandaattialueiden välinen niin sanottu kansainvälinen raja. Vuoden 1948 ensimmäisen Palestiinan sodan jälkeen Syyria nimittäin piti hallussaan osia alkuperäisestä Palestiinan mandaattialueesta. (Juusola 2005, s. 244)

Syyrian kanssa intensiivisesti käydyin neuvottelujakson kariuduttua Barak kiinnitti kaiken huomion palestiinalaisiin. Lopullista rauhansopimusta koskevat vakavat neuvottelut alkoivat keväällä 2000, ja tärkeimmät keskustelut käytiin Ruotsin pääministerin kesäasunnolla Harpsundissa. Täällä Israelia edusti sisäisestä turvallisuudesta vastannut ministeri Sholomo BenAmi ja palestiinalaisia Abu Ala (Ahmad Qures). Koko ajan neuvotteluissa oli kuitenkin uhkana Barakin hallituksen kaatuminen. Tilannetta hankaloittivat myös palestiinalaisneuvottelijoiden väliset erimielisyydet, joiden syynä oli ilmeisesti epävarmuus Arfatin seuraajasta. (Juusola 2005, s. 244)

Camp Davidin huippukokous alkoi 11.7.2000 huonojen enteiden vallitessa, sillä juuri kokouksen alla Barak menetti hallituksensa enemmistön knessetissä kolmen puolueen jättäessä hallituksen. Lisäksi ulkoministeri David Levy kieltäytyi lähtemästä kokoukseen ja erosi pian sen jälkeen. Itse kokouksessa Barak oli valmis luovuttamaan palestiinalaisille noin 90 prosenttia Länsirannasta ja antamaan Israelin pitämästä kymmenestä prosentista vastikkeeksi maata muualta Israelista – ei kuitenkaan yhden

suhteessa yhteen. Palestiinalaisten lähtökohtana oli taas se, että mikäli vuoden 1967 rajaan tehtäisiin muutoksia, maa-alueita tulee vaihtaa yhden suhteessa yhteen. Kenties suurin Barakin tekemistä myönnytyksistä oli se, että hän oli valmis luopumaan Jerusalemin jakamattomuuden tabusta, joka oli ollut tärkeä osa Israelin politiikkaa kuuden päivän sodasta lähtien. (Juusola 2005, s. 248)

Arafat torjui Barakin Jerusalemia koskevat ehdotukset suoraan: palestiinalaiset eivät tyytyisi vähempään kuin koko Itä-Jerusalemiin ja palestiinalaisten täyteen hallintaan Haramilla eli Temppeleluorella. Clinton taas esimerkiksi ehdotti kuningas Husseinin vanhaa ratkaisua, jonka mukaan Jerusalemin pyhä alue asetettaisiin Jumalan suvereniteetin alaisuuteen. Arafatin mukaan ehdotus oli vailla merkitystä, sillä yhtä lailla Valkoinen talo kuului Jumalan hallinnan piiriin. (Juusola 2005, s. 249)

Kaksi viikkoa kestänyt kokous päättyi umpikujaan 26.7., tästä Barak ja Clinton välittömästi syyttivät Arafatia. Arafatin väitettiin olleen passiivinen ja haluton esittämään vastaehdotuksia Clintonin välittämiin Barakin ehdotuksiin. Clintonin mukaan Arafat sanoi kahden viikon aikana ei kaikkeen. (Juusola 2005, s. 249)

Yksi kokouksen epäonnistumisen syistä oli ehdottomasti Barakin ja Arafatin välinen luottamuspula ja huono työsuhte. Barak nimittäin kieltäytyi kokonaan kahdenkeskeisistä neuvotteluista Arafatin kanssa, mitä jopa Barakin neuvottelukunnan jäsenet arvostelivat. Palestiinalaisten mielestä heitä loukkasi myös Israelin johdon puhe alueiden *luovuttamisesta*, sillä palestiinalaiskäsityksen mukaan kysymys oli niiden *palauttamisesta*. Camp Davidin epäonnistumisesta huolimatta neuvottelut osapuolten välillä jatkuivat, vaikka osapuolten näkökannat pikemminkin jyrkkenivät kuin lähestyivät toisiaan. Tilanne kääntyi vielä huomattavasti huonompaan suuntaan syyskuussa 2000 oppositiojohtaja Ariel Sharonin vieraillessa satojen poliisien suojaamana Jerusalemin Temppeleluorella. Vierailun tarkoitus oli osoittaa Israelin sitoutumista juutalaisuuden pyhimpään paikkaan, jonka hallinnasta Barakin väitettiin olleen valmis tinkimään. (Juusola 2005, s. 250)

Washingtonissa käytyjen rauhanneuvotteluiden aikaan Temppeleluorella syntyi levottomuuksia, joissa neljä palestiinalaista sai surmansa ja reilusti toistasataa loukkaantui israelilaispoliisien luodeista. Seuraavina päivinä levottomuudet levisivät räjähdysmäisesti ympäri miehitettyjä alueita ja myös Israelin palestiinalaisten keskuuteen. Näin oli alkanut toinen intifada, jota palestiinalaiset kutsuivat al-Asqa-intifadaksi. (Juusola 2005, s. 251)

Israelin ja palestiinalaisten tulkinnat kansannousun synnystä olivat ja ovat edelleen täysin vastakkaiset. Palestiinalaisen tulkinnan mukaan toinen intifada oli ensimmäisen intifadan tavoin spontaani

kansannousu, jonka sai aikaiseksi Sharonin provokatiivinen vierailu Jerusalemin pyhien moskeijoiden alueella. Lisäksi Israelin armeijan kovat otteet intifadan alussa lisäsivät palestiinalaisten suuttumusta ja vahvistivat taistelutahtoa. (Juusola 2005, s. 252)

Israelin poliisin aseettomiin mielenosoittajiin kohdistuneet kovat otteet intifadan alussa vaikuttivat huomattavasti tilanteen karkaamiseen käsitä. Vaikka tarkoituksena oli ilmeisesti soittaa Israelin päättäväisyyttä ja saada levottomuuden nopeasti taltutettua, voimankäyttö johti päinvastaiseen lopputulokseen. (Juusola 2005, s. 252)

Myös Arafat pyrki käyttämään intifadaa poliittisesti hyväkseen eikä pyrkinyt tukahduttamaan sitä aktiivisesti- päinvastaisista lupauksista huolimatta. (Juusola 2005, s. 253) Toisen intifadan alussa Israelin poliisia ja armeijaa vastassa oli lähinnä aseettomia mielenosoittajia, jotka heittivät kiviä ja osoittivat mieltään. Varsin pian intifada muuttui kuitenkin kansannoususta pikemminkin eräänlaiseksi sissisodaksi aseistautuneiden palestiinalaisten poliisien ja Israelin armeijan välillä. Vaikka Arafat ei mahdollisesti antanut palestiinalaispoliisille käskyä aloittaa tuliaseiden käyttöä, hän ei sitä myöskään yksiselitteisesti kieltänyt. Aseiden käytön salliminen oli Arafatin strateginen valinta, jota muun muassa Arafatin seuraajaksi talvella 2005 on kutsunut virheeksi. (Juusola 2005, s. 254)

Toinen intifada erosi oleellisesti ensimmäisestä intifadasta siinäkin, että levottomuudet levisivät myös Israelin palestiinalaisten keskuuteen. Useissa arabikaupungeissa syntyi väkivaltaisia mellakoita, joissa poliisi käytti tuliaseita ja toistakymmentä Israelin palestiinalaista sai surmansa. (Juusola 2005, s. 254)

Uusi palestiinalaisten kansannousu heikensi Israelin kansainvälistä mainetta ja aiheutti sille diplomaattisen tappion. Poliisin ja armeijan kovat otteet saivat aikaan näin saman kansainvälisen reaktion kuin ensimmäisenkin intifadan alku 1980-luvun lopulla. Erityisesti lukuisien palestiinalaisten lasten kuolema aiheutti voimakkaita kansainvälisiä vastareaktioita. Lokakuun seitsemäntenä vuonna 2000 myös YK:n turvallisuusneuvosto tuomitsi Israelin ylimitoitetun voimankäytön. Tapahtuman merkityksellisyyttä lisäsi se, ettei Yhdysvallat tällä kertaa estänyt päätöslauselmaa veto-oikeudellaan. (Juusola 2005, s.258)

Vuonna 2001 helmikuun alussa Israelissa järjestettiin pääministerivaalit. Vaaleja varjosti jälleen väkivalta. Helmikuun kuudennen päivän vaaleissa Ariel Sharon voitti ylivoimaisesti saaden yli 60 prosenttia äänistä. Yleisen tulkinnan mukaan Madridista vuonna 1991 alkanut rauhanprosessi oli päättynyt. Kymmenen vuotta kestäneen prosessin epäonnistumiselle oli useita eri syitä, mutta

useimpien niiden taustalla oli kuitenkin kummankin osapuolen poliittisen johdon käyttäytyminen. (Juusola 2005, s. 259)

Palestiinalaisten tärkein toive rauhanprosessiin lähdeittäessä oli puolestaan ollut Israelin miehityksestä vapautuminen. Neuvottelujen edetessä itsenäinen, elinkelpoinen valtio ei kuitenkaan tuntunut tulevan yhtään lähemmäksi. Osapuolten jääräpäisen käytöksen ja rajallisen poliittisen toimintavapauden lisäksi rauhanprosessia häiritsivät puutteet myös välittäjänä toimineen Yhdysvaltojen toiminnassa. Sovittelulle oli tyypillistä prosessin jatkumisen korostaminen varsinaisten ongelmien käsittelemisen sijaan. Ylitsepääsemättömistä ongelmista huolimatta neuvotteluja haluttiin aina vain jatkaa. (Juusola 2005, s. 259)

Neuvotteluprosessin käymisestä oli näin tullut itseisarvo, ja vähitellen neuvotteluissa vieraannuttiin Israelissa ja palestiinalaisalueilla vallinneesta todellisuudesta. Esimerkiksi Israelin pääneuvottelijan Dennis Rossin mukaan huomio oli kiinnitetty liiaksi johtajiin kansojen välisten suhteiden sijaan, jolloin tavallisten ihmisten kasvanut vastustus ja turhautuminen olivat jääneet vaille riittävää huomiota. Esimerkiksi Israelin siirtokuntien perustamiseen olisi täytynyt puuttua jatkuvasti prosessin aikana. Samoin palestiinalaishallinnon epädemokraattisuuden vaikutukset rauhanprosessin suosioon olisi pitänyt ottaa huomioon. (Juusola 2005, s. 260)

Maaliskuun seitsemäntenä 2001 Ariel Sharon aloitti virkansa Israelin historian yhdenkatoista pääministerinä. Sharonin vaalivoiton avain oli hänen maineensa niin sanottuna puskutraktorina eli äärimmäisen kovana miehenä. Helmikuussa 2003 Sharon muodosti toisen hallituksensa, johon Likudin lisäksi tulivat uskonnon suurta yhteiskunnallista roolia vastustanut keskustalainen Shinnui (muutos) ja useamman äärioikeistopuolueen muodostama Kansallinen liitto sekä uskonnollisia sionisteja edustava Mafdal. (Juusola 2005, s. 264)

Poliittisen ratkaisun löytyminen Lähi-idän konfliktissa vaikuttaisi myös laajemmin Israelin asemaan maailman valtioiden yhteisössä, jossa sen rooli on aina ollut poikkeuksellinen. Ensinnäkin rauha loisi edellytykset Israelin ja sen naapurimaiden välien huomattavalle paranemiselle. Toiseksi rauha vaikuttaisi myös Israelin kansainväliseen asemaan ja tekisi mahdolliseksi suhteiden lähentymisen esimerkiksi EU:hun. Ikuiselta tuntuvat konfliktin ohella Israelin suuri ongelma on edelleen sen sisäistä vakautta heikentävästä kulttuurisodasta. Tässä taistelussa on kysymys toisaalta eri etnisten ryhmien suhteista sekä toisaalta Israelista juutalaisena valtiona. Kysymys on ennen kaikkea Israelin vähittäisestä kehittämisestä kaikkien kansalaistensa valtioksi. Edellisen lisäksi myös Israelin harjoittama vapaita

markkinoita korostava liberaali talouspolitiikka tulee väistämättä heikentämään valtiota ja lisäämään yksilöllisyyden merkitystä. (Juusola 2004, s. 280)

2000-luvulle tultaessa Israelin IT-kupla on kiihtynyt, ja tämä on vauhdittanut voimakkaasti talouskasvua. Viime vuosikymmenien aikana Israelista on kehittynyt maailman vauraimpiin kuuluva teollisuusmaa, jonka henkeä kohti laskettu bruttokansantuote on korkeampi kuin esimerkiksi Kreikassa tai Portugalissa. Talouden vapauttaminen on kuitenkin kasvattanut tuloeroja niin paljon, että köyhien ja rikkaiden välinen kuilu on nykyisin Israelissa Yhdysvaltojen jälkeen teollisuusmaiden suurin. (Juusola 2005, s. 276)

2000-luvun alussa Israelin valtion suurimmat ongelmat ovat varsin pitkälle samoja kuin valtion itsenäistyessä vuonna 1948. Israelin ongelmallinen suhde palestiinalaisiin arabeihin on edelleen yhtä ongelmallinen kuin lähes 60 vuotta sitten. Vuosien saatossa konflikti on kuitenkin saanut hieman uusia piirteitä, edelleen sen ytimessä on kiista kahdesta valtiosta Israelista sekä palestiinalaisten oikeudesta omaan valtioon. Oslon rauhanprosessin myötä konfliktia ruvettiin kuitenkin ensimmäistä kertaa ratkaisemaan Israelin ja palestiinalaisten välisillä suorilla neuvotteluilla. Tuolloin osapuolet ensimmäistä kertaa yksiselitteisesti hyväksyivät toistensa oikeuden turvallisuuteen ja omaan valtioon. (Juusola 2005, s. 277)

Jatkan seuraavaksi tutkimuskysymyksen analysointiin eli presidentti Obaman pitämän ”A New Beginning” puheen analysointiin ja siinä esiintyvän liberalistisen tai realistisen maailmanpolitiikan koulukunnan ajattelumaailmaan avaamiseen.

Useissa kohdissa arabien ja juutalaisten välistä pitkittynyttä konfliktia molempien osapuolten voidaan nähdä olevan oikeassa. Historiallinen perspektiivi onkin mielestäni äärettömän tärkeää ymmärtää konfliktin juurisyytä tutkittaessa.

Näiden asianhaarojen olemassaolon vuoksi voidaankin selvittää sitä, miksi konfliktista nousee niin usein ristiriitainen kuva.⁴⁴

6.1 A New Beginning

Presidentti Obaman vuonna 2009 pitämä puhe ”A New Beginning” pidettiin arabimaista väkiluvultaan suurimmassa valtiossa Egyptissä ja sen pääkaupungissa Kairossa. Puheenpitopaikan voidaan valkoisen

⁴⁴ Alan Dowty.2008. *Israel/Palestine*. Polity.

talon tiedonannon⁴⁵ mukaan arvioida edustavan arabimaiden sydäntä ja tämän vuoksi olla presidentille sopiva paikka, jossa puhutella suoraan kohdeyleisöä.

Presidentti Obaman ”A New Beginning” puheen voidaan tulkita tallentavan sitä optimismia, joka Obamasta välittyi virkaanastumisen myötä. Obama puhui Kairossa pitämässään puheessaan kahden valtion mallin mahdollisuudesta Israelin ja Palestiinan kysymyksessä.⁴⁶

“America’s strong bonds with Israel are well-known. This bond is unbreakable. ... On the other hand, it is also undeniable that the Palestinian people—Muslims and Christians—have suffered in pursuit of a homeland. ... The only resolution is for the aspirations of both sides to be met through two states, where Israelis and Palestinians each live in peace and security. ... Palestinians must abandon violence. Resistance through violence and killing is wrong. ... The Palestinian Authority must develop its capacity to govern, with institutions that serve the needs of its people. ... Israelis must acknowledge that just as Israel’s right to exist cannot be denied, neither can Palestine’s. ... And finally, the Arab states must recognize that the Arab Peace initiative was an important beginning, but not the end of their responsibilities.” (Obama. 2009. A New Beginning)

”A New Beginning” puheessaan Obama mainitsee myös Israelin ja Yhdysvaltojen välillä vallitsevasta erityisestä yhteydestä. Toisen maailmansodan päättymisen jälkeen Yhdysvallat on tarjonnut enemmän taloudellista avustusta Israelille kuin millekään muulle valtiolle. Yhdysvallat tarjosi merkittävää taloudellista avustusta vuodesta 1971 alkaen päättyen vuoteen 2007. Kun Israelin voimakas talouskasvu alkoi 1990-luvun alussa, valtio saa nykyisin suureksi osaksi Yhdysvalloilta sotilaallista avustusta. Yhdysvaltojen vuoden 2022 sotilaallisesta yli puolet oli osoitettu Israelille. Vuoden 2016 muistikirjan mukaan Yhdysvallat on sitoutunut toimittamaan Israelille vuosittain yli 4 biljoonaa dollaria.⁴⁷ Seuraavassa ote presidentti Obaman puheesta ja hänen siinä mainitsemastaan tuesta Israelille.

“America’s strong bonds with Israel are well known. This bond is unbreakable. It is based upon cultural and historical ties, and the recognition that the aspiration for a Jewish homeland is rooted in a tragic history that cannot be denied. Around the world, the Jewish people were persecuted for centuries, and anti-Semitism in Europe culminated in an unprecedented Holocaust.” (Obama. 2009. A New Beginning)

⁴⁵ James S. Brady. 2009. Briefing by White House Press Secretary Robert Gibbs. <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/briefing-white-house-press-secretary-robert-gibbs-5809>. Viitattu 25.7.2022.

⁴⁶ Barack Obama. 2009. A New Beginning. <https://www.nytimes.com/2009/06/04/us/politics/04obama.text>.

⁴⁷ Kali Robinson. 2022. What Is U.S. Policy on the Israeli-Palestinian Conflict? Viitattu 26.7.2022.

Yhdysvaltojen ja Israelin välinen erityisen suhteen taustalla vaikuttavat sekä kulttuurilliset että historialliset aspektit. ”A New Beginning” puheessaan presidentti Obama tuo esille holokaustin laajakantoiset vaikutukset juutalaisväestölle.

“Around the world, the Jewish people were persecuted for centuries, and anti-Semitism in Europe culminated in an unprecedented Holocaust. Tomorrow, I will visit Buchenwald, which was part of a network of camps where Jews were enslaved, tortured, shot and gassed to death by the Third Reich. Six million Jews were killed – more than the entire Jewish population of Israel today. Denying that fact is baseless, ignorant, and hateful. Threatening Israel with destruction – or repeating vile stereotypes about Jews – is deeply wrong, and only serves to evoke in the minds of Israelis this most painful of memories while preventing the peace that the people of this region deserve.”⁴⁸

Juutalaiset ovat joutuneet jo ennen toisen maailmansodan holokaustia Euroopassa vainojen kohteeksi. Edeltävään osaan Obaman puheesta liittyykin hyvin Theodor Herzlin käsitykset juutalaisuudesta ja kansan olemassaolosta sekä luonteesta. Herzlin toteaa juutalaisuuden määrittämisen tulevan ns. negaation kautta eli juutalaisuus on olemassa ainoastaan antisemitismien kautta, tarkemmin sanottuna juutalaiset ihmisyhteisönä ovat Herzlin mukaan hyvin ulkopuolisten määrittelemiä.⁴⁹

Obama kertoo puheessaan myös islamin vaikutuksesta maailman kulttuuriperintöön ja tieteeseen.

“It was Islam – at places like Al-Azhar University – that carried the light of learning through so many centuries, paving the way for Europe's Renaissance and Enlightenment. It was innovation in Muslim communities that developed the order of algebra; our magnetic compass and tools of navigation; our mastery of pens and printing; our understanding of how disease spreads and how it can be healed. Islamic culture has given us majestic arches and soaring spires; timeless poetry and cherished music; elegant calligraphy and places of peaceful contemplation. And throughout history, Islam has demonstrated through words and deeds the possibilities of religious tolerance and racial equality.”⁵⁰

Presidentti Obama huomioi islamin uskonnon käsittävän muiden uskontojen suvaitsevaisuuden lisäksi rodullisen tasa-arvon. Presidentti kertoo puheessaan islamin ja Yhdysvaltojen yhteistä historiaa ja painottaa uskonnon ja valtion yhteispiirteitä.

“United States and Muslims around the world, one based on mutual interest and mutual respect, and one based upon the truth that America and Islam are not exclusive and need not be in competition. Instead, they overlap, and share common principles -- principles of justice and progress, tolerance and the dignity of all human beings. I do so recognize that change cannot happen overnight.”⁵¹

⁴⁸ Barack Obama. 2009. A New Beginning. <https://www.nytimes.com/2009/06/04/us/politics/04obama.text.html>

⁴⁹ Jussi Metsälä. 2010. Valtio niille, jotka sen ansaitsevat. Theodor Herzlin poliittinen sionismi ja sen juutalainen vastustus. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/81724/gradu04409.pdf?sequence=1>. Viitattu 27.7.2022.

⁵⁰ Barack Obama. 2009. A New Beginning. <https://www.nytimes.com/2009/06/04/us/politics/04obama.text.html>

⁵¹ Barack Obama. 2009. A New Beginning. <https://www.nytimes.com/2009/06/04/us/politics/04obama.text.html>. Viitattu 27.7.2022.

Puheessa presidentti esittää islamin uskontoon liittyvien virhekuvien ja negatiivisten stereotyyppien vastustamisen. Yhdysvaltojen entinen presidentti mainitsee saman periaatteen toimivan myös toisinpäin, islaminuskoisten täytyy ymmärtää Yhdysvaltoihin liittyvien mahdollisten mielikuvien virheellisyys.

“I have known Islam on three continents before coming to the region where it was first revealed. That experience guides my conviction that partnership between America and Islam must be based on what Islam is, not what it isn't. And I consider it part of my responsibility as President of the United States to fight against negative stereotypes of Islam wherever they appear. (Applause.) But that same principle must apply to Muslim perceptions of America. “⁵²

6.2. Puheen merkitys ja konteksti

Lähi-Idällä oli keskeinen rooli presidentti Obaman ensimmäisen kauden ulkopoliittisissa linjanvedoissa.⁵³ Presidentti mainitsi Lähi-Idän tilanteen useissa pitämässään puheissaan ja sen, kuinka hän toivoisi rauhanprosessin edistyvän Lähi-Idässä.

Yhdysvaltojen ja Israelin välillä vallitsevaa suhdetta voidaan hyvin kuvastaa termillä ”erityissuhde”.⁵⁴ Tähän sotilaalliseen yhteistyöhön perustuvaan erityissuhteeseen kuuluu lukuisia sopimuksia yhteistoiminnasta, kuten vuonna 1975 Israelin ja Egyptin välillä Genevessä solmittu Siinai 2-sopimus, johon Yhdysvallat toimitti Israelille salaisen muistion, jossa se sitoutui Israelin taloudelliseen ja sotilaalliseen tukemiseen.⁵⁵ Huomioitavaa onkin, ettei Israelin ja Yhdysvaltojen välillä kuitenkaan vallitse suoraa sotilasliittoa.⁵⁶

Israelin ja Yhdysvaltojen välinen ”erityissuhde” näkyy presidentti Obaman politiikassa esimerkiksi YK:n turvallisuusneuvoston äänestyksissä. Yhdysvallat oli 40 vuoden ajan käyttänyt veto-oikeuttaan Israelin toimintaa kritisoivia päätöksiä kohtaan, kunnes vuoden 2016 joulukuussa Obaman hallinto pidättäytyi veto-oikeuden käytöstä siirtokunnat tuomitsevassa YK:n turvaneuvoston päätöksessä 23.12.

Kairossa pitämässä puheessa fraasi ”A New Beginning” esiintyy moneen kertaan. Uuteen aikaan viittaamalla entisen presidentin voidaan myös tulkita tekevän viittaus Obaman vuonna 2008 presidentinvaaleissa käyttämään fraasiin ”Yes we can”. Molemmissa fraaseissa esiintyy toivo

⁵² Barack Obama. 2009. A New Beginning. <https://www.nytimes.com/2009/06/04/us/politics/04obama.text.html>. Viitattu 27.7.2022.

⁵³ Fawaz A. Gerges. The Obama approach to the Middle East:

The end of America's moment? *International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-)*

⁵⁴ Tatu Tanila. 2014. *Yhdysvaltojen ja Israelin erityissuhde realismin silmin*. Kandidaatintutkielma.

⁵⁵ Hannu Juusola. 2005. *Israelin historia*.

⁵⁶ Tatu Tanila. 2014. *Yhdysvaltojen ja Israelin erityissuhde realismin silmin*. Kandidaatintutkielma.

tulevaisuudesta ja muutoksesta, joita presidentti jo ehdokasaikanaan painotti. Sananparsien voidaan tulkita kuvastavan Obamaan liittyvää optimisia ja uskoa tulevaisuuteen. ” And that’s why, even though I can’t predict what will happen over the next 40 years, I am—and always will be—full of hope about what the future holds.” ⁵⁷

“A New Beginning” puheessaan presidentti Obama tuo esille tahtonsa Yhdysvaltojen ja islamin uskoisen maailman väliseen uuteen alkuun. Obaman mukaan yhteistyössä on hyvä painottaa Yhdysvaltojen ja islamin yhteispiirteitä ja periaatteita kuten yhteisiä ajatuksia suvaitsevaisuudesta ja jokaisen ihmisen ihmisarvosta.

” I’ve come here to Cairo to seek a new beginning between the United States and Muslims around the world, one based on mutual interest and mutual respect, and one based upon the truth that America and Islam are not exclusive and need not be in competition. Instead, they overlap, and share common principles — principles of justice and progress; tolerance and the dignity of all human beings.” ⁵⁸

Obaman oli ottanut kantaa Lähi-idän rauhanprosessiin heti presidentiksi valitsemisensa jälkeen, hän otti asian esille Al-Arabiya uutistoimiston haastattelussa Washingtonissa. Haastattelussa Obama painottaa pyrkimystä muuttaa aiempia molempien puolien välillä vallinneita ennakkoluuloja.

“And so what we want to do is to listen, set aside some of the preconceptions that have existed and -- and have built up over the last several years. And I think if we do that, then there's a possibility at least of -- of achieving some breakthroughs.” ⁵⁹

Obaman Kairossa kesäkuussa 2009 pitämä puhe symbolisoikin hyvin presidentin toiveikkuutta Lähi-idän tilanteen suhteen.

“I do so recognize that change cannot happen overnight. I know there's been a lot of publicity about this speech, but no single speech can eradicate years of mistrust, nor can I answer in the time that I have this afternoon all the complex questions that brought us to this point. But I am convinced that in order to move forward, we must say openly to each other the things we hold in our hearts and that too often are

⁵⁷ Barack Obama. 2010. *President Barack Obama: Why I'm Optimistic*. <https://www.smithsonianmag.com/travel/president-barack-obama-why-im-optimistic-524700/>. Viitattu 28.7.2022.

⁵⁸ Barack Obama. 2009. A New Beginning. <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/remarks-president-cairo-university-6-04-09>. Viitattu 29.07.2022.

⁵⁹ Barack Obama. 2009. Al-Arabiya Television Interview With Hisham Melhem. American Rhetoric: Barack Obama - Al-Arabiya Television Interview. Viitattu 29.07.2022.

said only behind closed doors. There must be a sustained effort to listen to each other; to learn from each other; to respect one another; and to seek common ground.”⁶⁰

7.1. Analyysi

”A New Beginning” puheessaan presidentti huomioi seitsemän tärkeää kohtaa. Ensimmäisenä presidentti ottaa kantaa väkivaltaisiin ääriliikkeisiin. Presidentti muun muassa mainitsee 11.9.2001 tapahtuneiden siviileihin kohdistuneiden terrori-iskujen vaikuttaneen vääristyneen mielikuvan luomisessa islamin uskonnosta. Tämä mielikuva perustuu pelkoon ja epäuskoon.

Seuraavaksi presidentti Obama huomioi Israelin sekä palestiinalaisten ja arabimaailman välisen konfliktin. Presidentti tuo esille kumpaakin konfliktin osapuolta puoltavia näkökulmia. Obama mainitsee palestiinalaisten kannalta tilanteen olevan kestämätön. Presidentti lupaa, ettei Yhdysvallat käännä selkäänsä palestiinalaisille eikä heidän pyrkimykselleen oman valtion saavuttamiseksi.

Kolmantena keskeisenä kohtana presidentti mainitsee ydinasevaltioiden kuten Iranin ja Yhdysvaltojen vastuun ja velvollisuudet. Obaman mukaan valtioilla tulisi olla mahdollisuus päästä osalliseksi rauhanomaiseen ydinaseturvaan, mikäli kyseinen valtio osallistuu ydinaseiden leviämistä estävän sopimuksen vastuulausekkeisiin. Sitoutuminen ydinaseiden leviämisen on sopimuksen keskiössä ja kaikkien valtioiden tulee sitoutua tähän. Obama ilmaisee toiveikkuutensa sen suhteen, että valtiot alueella osallistuvat tavoitteen saavuttamiseen.

Puheensa neljäntenä aiheena presidentti Obama tuo esille demokratian merkityksen. Presidentti muun muassa esittää demokraattisen rauhan teorian mukaisia ajatuksia siitä, kuinka valtiot demokraattisesti hallitut valtiot ovat vakaampia, menestyneempiä ja turvallisempia. Obaman mukaan ideoiden tai ajatusten vaimentaminen ei koskaan toimi. Obama sanoo Yhdysvaltojen kunnioittavan kaikkien rauhanomaisten ja lakeja noudattavien äänien oikeutta olla esillä, vaikka ne eivät sopsisikaan yhteen oman agendan kanssa.

Obaman mukaan demokratian periaatteiden ylläpidossa tärkeää on se, että demokratian mukaisesti kaikkien oikeudet tulevat kuulluiksi. On tärkeää, että vähemmistöjen oikeuksia kunnioitetaan. Obaman mukaan päätöksenteossa tulee huomioida suvaitsevaisuus ja kompromissien muodostamisen tarve. Obama painottaa, että on tärkeää huomioida ihmisten tarpeet, hän myös perää lakisäädösten merkitystä yli oman puolueen intressien. Kansan antamaan valtuutukseen perustuvassa demokratiassa

⁶⁰ Barack Obama. 2009. A New Beginning. <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/remarks-president-cairo-university-6-04-09>.

kyseeseen tulee tällöin esimerkiksi päämiesagentti teoria. Teorian mukaan agentin eli äänestäjän tulisi seurata päämiehensä toimintaa. Päämies-agentti ongelmalla tarkoitetaan osakeyhtiössä määräysvallan osittaista luisumista omistajalta (päämies) yritysjohdolle (agentti) tai vähemmistöomistajalta (päämies) kontrolloivalle omistajalle (agentti). Tärkeimpiä ongelman lähteistä ovat epäsymmetrinen informaatio ja intressiristiriidat. Epäsymmetrinen informaatio luo osaltaan puitteet agenttitahojen opportunistiselle käyttäytymiselle.⁶¹

Viidentenä kohtana puheessaan Obama ottaa kantaa uskonvapauteen. Presidentin mukaan islamin uskontoon kuuluu keskeisenä suvaitsevaisuus. Presidentti peräänkuuluttaa omaa kokemustaan: lapsena Indonesiassa asuessaan kristinuskoiset saivat harjoittaa uskontoaan vapaasti islaminuskoisessa valtiossa. Uskonnonvapaus kuuluu Obaman mukaan jokaiselle valtiolle, ja ihmisten tulisi pystyä valitsemaan oma uskontonsa.

Obama ottaa kantaa naisten oikeuksien puolesta. Obama painottaa koulutuksen merkitystä naisten oikeuksien edistämiseksi. Yhdysvallat tukee islaminuskoisia valtioita tyttöjen lukutaidon edistämiseksi ja myös haluaa auttaa nuoria naisia työllistymiseksi.

Viimeisenä kohtana puheessa presidentti esittelee taloudellisen hyvinvoinnin merkityksen yhteiskunnalle. Globalisaatio tuo mukanaan sekä positiivisia että negatiivisia vaikutuksia. Valtioiden välinen kauppa voi mahdollisuuksien tuomisen lisäksi lisätä pelkoa. Obama esittelee Japanin ja Etelä-Korean hyvinä esimerkkeinä siitä, kuinka talouskasvuun voidaan yhdistää myös läänit perinteet. Obama huomauttaa, että islam on ollut innovaatioiden sekä koulutuksen edelläkävijä. Kristillistä uskonpuhdistamatonta Eurooppaa vaivasi kova kirkollinen kuri, ”ora et labora”. Tänä aikana useat keksinnöt ja sivistys kukoistivatkin juuri islaminuskoisissa valtioissa – Euroopan ulkopuolella.

Presidentin puhe kattaa laaja-alaisesti useita eri kohtia. Analyysiosiossani pyrin tulkitsemaan puhetta diskurssianalyysin viitekehyksessä. Diskurssianalyysin teoreettinen koti on sosiaalisen konstruktionismin traditiossa. Sosiaalisen konstruktionismin mukaan meillä ei ole mahdollisuutta kohdata tulkitsemaamme todellisuutta ”puhtaana” vaan aina jostakin näkökulmasta merkityksellistettynä. Asiat, esineet, tuntemukset, tunteet, instituutiot yms. tulevat tutkimuksemme kohteeksi jollakin tavoin nimettyinä. (Jokinen, Juhila, Suoninen 2002, s. 39)

⁶¹ Jyrki Tähtinen. 2008. Omistus, kontrolli ja päämies-agentti -ongelmat osakeyhtiössä. Lappeenrannan teknillinen yliopisto.

Tutkimuskysymykseni työssä on se, tuleeko A New Beginning-puheessa maailmanpolitiikan tutkimuksen teorioista esille enemmän realismiin vaiko liberalismiin liittyvät ilmaukset. Klassisen realismin mukaan valtiot ovat maailmanpolitiikassa päätoimijoita, eikä mahdollisuutta ylikansalliseen kansainväliseen auktoriteettiin ole. Valtiot toimivat omien intressiensä mukaisesti, ja tarvitsevat valtaa itsesuojelua varten. Klassinen realismi voidaan erottaa muista realismin muodoista, koska se painottaa ihmisten käyttäytymisen ja sisäpolitiikan olevan avainasemassa selitettäessä valtioiden käytöstä ja syitä valtioiden välisiin sotiin. Klassinen realismi näkee ihmisluonnon pessimistisessä valossa ja argumentoi sen puolesta, etteivät ihmiset ole pohjimmiltaan hyvántahtoisia vaan itsekeskeisiä ja toimivat pelon tai aggression puitteissa. Klassinen realismi painottaa, että tämä ihmisluonne heijastuu valtioihin kansainvälisen ympäristön anarkistisen luonteen vuoksi. Klassinen realismi nousi moderniin muotoonsa maailmansotien välisenä aikana 1918–1939, tällöin kansainväliset suhteet akateemisena aineena alkoi muodostua. Klassinen realismi kehittyi vastauksena hallitseville idealisteille ja utopistisille teorioille, jotka hallitsivat kansainvälisiä suhteita tänä aikana.

Toisen maailmansodan kauheuksien jälkeen klassisesta realismista tuli suositumpi sekä akateemisessa että kansainvälisten suhteiden tai diplomatian piirissä. Kansainvälisen järjestelmän kyvyttömyys estää sodan ja konfliktin syntyminen kylmän sodan aikana vaikutti laajalti käsitykseen maailmanjärjestelmän anarkistisesta luonteesta.

Liberalistisen maailmanpolitiikan teorian mukaan ihmiset ovat päätekijöitä kansainvälisessä järjestelmässä. Yksilön oikeudet, vapaus sekä oikeus omistusoikeuteen ovat hallinnon päämääriä. Liberaalit painottavat yksilön oikeuksien rakentavan poliittisen järjestelmän ytimen. Liberaalin maailmanpolitiikan käsityksen mukaan demokraattinen valtio takaa parhaiten yksilön oikeuksien säilymisen. Liberalistit uskovat demokraattisten instituutioiden korostavan yksilön oikeuksien toteutumista. Liberalistit jakavat mielipiteensä aseellisen voimankäytön suhteen, sillä armeijan voimankäyttöä voidaan myös käyttää omia kansalaisia kohtaan. Liberalistiseen ideologiaan tukeutuvat hallinnot usein rajaavat sotilaallista voimankäyttöä. Liberalismin yksi keskeisimmistä piirteistä on se, että politiikka rakentuu sosiaalisen kontekstin yhteydessä. Valtio onkin toissijainen toimija yhteiskuntaan verrattuna, ja valtion sisäpolitiikka muokkaa valtion poliittisia päämääriä.⁶² Liberalistien mukaan yhteiskunnan rakentavana voimana toimivat yksilöt, joilla on omat autonomiset intressinsä ja identiteettinsä.

⁶² Andrew Moravesik. 1992. *Liberalism and International Relations Theory*. Numerot 92–96 / Working paper series (Harvard University. Center for International Affairs).

Instituutiot ovat keskeisessä asemassa liberalistisessä teoriassa. Instituutioiden avulla on mahdollista aikaansaada tärkeitä kannustimia sosiaalisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Liberalistien mukaan instituutiot ovat oikea väylä toteuttaa valtion ulkopoliittisia tavoitteita.

Instituutioiden tehtävä on yhdistää valtion ja yhteiskunnan välistä yhteyttä.⁶³ Liberaalin maailmanpolitiikan teorian mukaan mitä selvemmin instituutiot ovat demokraattisia ja edustavat valtion kansalaisten mielipiteitä, tätä epätodennäköisempää valtion on turvautua aggressiiviseen käytökseen muita valtiota kohtaan.⁶⁴ Instituutioiden kautta voidaan siis välittää valtiolle tärkeitä arvoja.

Sota ei ole välttämättömyys liberaalin teorian mukaan. Sota on aina paljon resursseja vievää ja kallista eikä demokraattisesti hallituilla valtioilla tarvetta sotia keskenään. Kantin ajatuksia mukailien tasavallat, joita edustavat demokraattiset instituutiot, joissa yksilön oikeuksia kunnioitetaan ja oikeusvaltioperiaate on toiminnassa alkavat epätodennäköisemmin sotiin keskenään. Yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa kasvava tieteellinen tutkimusaineisto tukee liberaalia näkemystä.⁶⁵

Demokraattisesti hallitut valtiot voivat osallistua alemmpitasoisiin konflikteihin, joihin valtioiden ei tarvitse sijoittaa suurempia resurssejaan. Demokraattisesti hallitut valtiot pyrkivät yleensä välttelemään avointa sotaa toisten yhtä vahvojen valtioiden kanssa. Mikäli demokratia leviää kansainvälisessä järjestelmässä, näkyy tämä samalla sotien vähenemisessä ja sotien intensiivisyyden taantumisessa. Valtio, joka ei ole demokraattisesti hallittu voi omalla toiminnallaan vaikuttaa kansainvälisen järjestelmän toimintaan. Mikäli aggressiivisesti käyttäytyvä ei-demokraattinen valtio uhkaa toisen valtion sisäistä turvallisuutta, voi ennaltaehkäisevä sota tai interventio toimia itsepuolustuksena. Liberaalin rauhantutkimuksen teorian mukaan tässä tilanteessa interventio on mahdollinen. Toinen näkökulma liberaalissa rauhanteoriassa on demokraattisesti toimivien valtioiden mahdollisuus toimia imperialistisesti alueilla, joissa yleinen järjestys tai markkinamekanismit eivät ole kunnolla toiminnassa.⁶⁶

⁶³ Andrew Moravesik. 1992. *Liberalism and International Relations Theory*. Numerot 92–96 / Working paper series (Harvard University. Center for International Affairs).

⁶⁴ Andrew Moravesik. 1992. *Liberalism and International Relations Theory*. Numerot 92–96 / Working paper series (Harvard University. Center for International Affairs).

⁶⁵ Andrew Moravesik. 1992. *Liberalism and International Relations Theory*. Numerot 92–96 / Working paper series (Harvard University. Center for International Affairs).

⁶⁶ Andrew Moravesik. 1992. *Liberalism and International Relations Theory*. Numerot 92–96 / Working paper series (Harvard University. Center for International Affairs).

Liberaalin rauhanteorian mukaan aseelliset hyökkäykset suurvaltojen kesken liittyvät yleensä ei-demokraattisesti hallittujen valtioiden aggressioon ja näissä valtioissa olevien yksittäisten ryhmien intresseihin. Kantiin, Humen ja Smithin kannattaman liberaalin näkemyksen mukaan despoottinen valta, joka ei ole sidoksissa lakiin eikä valtiota edustaviin instituutioihin nähdään mielivaltaisena.⁶⁷

Sosioekonominen kehitys on kansainvälisen politiikan liberaalien teoreetikkojen mukaan yhteydessä ulkopoliittikan kanssa. Vaurastuessaan valtiot pystyvät pitämään paremmin huolta omista kansalaisistaan ja tämä lisää tyytyväisyyttä valtion hallintoa kohtaan. Valtion hallintoon tyytymättömät kansalaiset järjestäytyvät välillä omiksi radikaaleiksi järjestöiksi, kuten esimerkiksi Afganistanin talibanit.

Liberaalit maailmanpolitiikan teoreetikot argumentoivat sen puolesta, että mitä suurempi insentivi yksityisillä toimijoilla on maailmanpolitiikassa muodostaa ylikansallisia yhteyksiä, tätä mahdollisempaa on hallitusten myös muodostaa tällaisia yhteyksiä.

Aion analyysiosiossani tutkia sitä, kuinka presidentti Obaman puheessa tulee esille liberaali tai realistinen maailmanpolitiikan tutkimuksen teoria. Pyrin tutkimaan tätä diskurssianalyysin viitekehityksessä.

Diskurssianalyysin mukaan asiat saavat merkityksensä yhtäältä erontekojen kautta. Esimerkiksi surullinen saa merkityksensä suhteessa iloiseen. Toisaalta merkitysten rakentuminen on pitkälti myös kontekstisidonnaista. Vasta tarkasteltaessa niin sanottua esittämiskontekstia, esimerkiksi sanaa osana lausetta, lausetta osana laajempaa tekstikokonaisuutta tai lausumaa osana vuorovaikutusepisodia, voidaan tulkita sen tarkempi kontekstiin liittyvä merkitys. Merkitysten tulkinta ei kuitenkaan ole mikään itsestään selvä ja yksinkertainen tapahtuma, vaan yhteisen ymmärryksen löytäminen on usein monivaiheisen ”neuvottelun” tulosta. (Jokinen, Juhila, Suoninen 2002, s. 39–40)

Kieli ja kielelliset merkitysajat eivät ole todellisuuden kuvia, mutta ne eivät myöskään ole riippumattomia ei-lingvistisestä todellisuudesta. Niiden voisi pikemmin sanoa olevan erottamattomia ja jatkuvassa vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Olennainen tekijä on ihmisten välinen kommunikaatio, jossa ”kamppailut” luokituksesta tehdään. Toiset asioiden käsitteellistämisen tavat saavat vahvemman ja pidempiaikaisen jalansijan kuin toiset. Vastauksia siihen, miksi näin tapahtuu, on etsittävä monista

⁶⁷ Andrew Moravcsik. 1992. *Liberalism and International Relations Theory*. Numerot 92–96 / Working paper series (Harvard University. Center for International Affairs).

suunnista. Näistä merkityksettöimpiä eivät ole erilaiset sosiaaliset prosessit: ihmisten väliset suhteet ja vallan kietoutuminen noihin suhteisiin. (Jokinen, Juhila, Suoninen 2002, s. 40)

Diskurssianalyttisessä tutkimuksessa valitaan tutkimuskohteeksi ne kielelliset prosessit ja niiden tuotokset, joissa ja joiden kautta sosiaalinen todellisuutemme ja kanssakäymisemme rakentuvat. (Jokinen, Juhila, Suoninen 2002, s. 41)

Diskurssitutkimuksen mukaan kielenkäytön ajatellaan olevan funktionaalista ainakin kolmella tavalla: ensiksi kieltä käytetään viestinnän välineenä (tekstuaalinen merkitys), toiseksi se mahdollistaa maailman kuvaamisen eli representoimisen (identionaalinen merkitys) ja kolmanneksi sen avulla luodaan sosiaalisia suhteita ja identiteettejä (interpersonaalinen merkitys).⁶⁸

Diskurssitutkimuksessa siis tarkastellaan sitä, miten kieli toimii eri tilanteissa, mitä kieli tekee käyttäjilleen ja käyttäjä kielelleen. Merkitykset syntyvät neuvottelemalla kussakin käyttötilanteessa uudelleen, ja maailmaa merkityksellistetään eri tilanteissa ja eri aikoina eri tavoin. Juuri tämä merkitysten neuvottelemisen sekä siihen liittyvät jännitteet ja käytänteet, säännöt, ehdot ja seuraukset ovat diskurssitutkijaa kiinnostavia tekijöitä. Diskurssitutkija ei ole kiinnostunut niinkään siitä, mikä on ”oikein” tai ”totta” vaan siitä, mitkä merkitykset ovat vallalla, marginaalissa tai puuttuvia ja miksi.⁶⁹

Ranskalainen filosofi Michel Foucault (1926–1984) on ollut vaikutusvaltainen diskurssitutkimuksen teoreetikko. Erityisen merkittäviä ovat olleet hänen esittämänsä ajatukset diskursseista, vallasta ja subjektista. Foucault'n ajattelussa on keskeistä se, miten kielen variaatio on järjestynyttä ja vaikuttaa sosiaaliseen todellisuuteen. Termillä ”diskurssit” voidaan foucaultilaisittain tarkoittaa kielenkäytössä ilmenevää, kunkin aikakauden ja tilanteen kiteytynyttä ymmärrystä todellisuudesta.⁷⁰

Kriittisen diskurssitutkimuksen perinteen mukaisesti diskurssin käsitteellä on kaksi eri merkitystä. Diskurssilla (discourse) yksilöllisenä ja yleisenä käsitteenä tarkoitetaan kaikkea kielellistä ja semioottista toimintaa, jolla nähdään olevan erilaisia vuorovaikutuksellisia ja sosiaalisia ehtoja ja seurauksia. Tällöin diskurssilla tarkoitetaan kielenkäyttöä sosiaalisena toimintana, jossa kieli on toiminnan resurssi. Sen sijaan käsitteellä diskurssit (a discourse, discourses) tarkoitetaan kieliyhteisön jäsenten tunnistamaa,

⁶⁸ Anu Pynnönen. 2013. *Diskurssianalyysi: Tapa tutkia, tulkita ja olla kriittinen*. Pro gradu. Viitattu 14.8.2022.

⁶⁹ Anu Pynnönen. 2013. *Diskurssianalyysi: Tapa tutkia, tulkita ja olla kriittinen*. Pro gradu. Viitattu 14.8.2022.

⁷⁰ Anu Pynnönen. 2013. *Diskurssianalyysi: Tapa tutkia, tulkita ja olla kriittinen*. Pro gradu. Viitattu 14.8.2022.

historiallisesti syntyneitä ja kiteytyneitä merkityksellistämisen tapaa. Diskurssit ovat tapoja merkityksellistää ja kuvata asioita, ilmiöitä ja tapahtumia tietyistä näkökulmista ja tietyllä tavalla.⁷¹

Diskursiivisissa lähestymistavoissa tavoitteena on diskurssin tunnistamisen jälkeen analysoida miten ja millaisena sosiaalinen todellisuus aktualisoituu. Huomio kohdistuu siis siihen, miten jokin asia sanotaan ja millaiseksi se silloin jonkun asian tai ilmiön tuottaa. Kieli tuottaa toimintaa, joten esimerkiksi hyvää johtamista koskevat merkityksenannot eivät ole merkityksettömiä.⁷²

Presidentti Obaman puheen arvioiminen diskurssianalyysin viitekehyksessä tuottaa tietoa presidentti Obaman maailmankuvasta. Puheen sisältö on valikoitu Obaman tärkeänä pitämien asioiden mukaan. Diskurssianalyysin mukaan sosiaalinen todellisuus tuotetaan ja tehdään näkyväksi diskurssien kautta. Diskursiivisesta näkökulmasta kaikki sosiaalisen todellisuuden versot ovat sosiaalisia rakennelmia, jotka syntyvät ja säilyvät diskursiivisen tuottamisen jatkuvan prosessin kautta.⁷³

Diskurssitutkimuksen keskeinen käsite on konteksti. Konteksti tarjoaa mahdollisuuden analysoida ja tulkita kielenkäyttöä. Konteksti on diskurssitutkimuksessa monikerroksinen ja laaja-alainen käsite.⁷⁴

Dominoiva, itsestään selvänä pidetty ja haastamaton diskurssi rajoittaa ymmärrystämme ja tietämystämme ja ikään kuin sanelee sen, mikä on hyväksyttävää ja legitiimiä käyttäytymistä ja toimintaa.⁷⁵

Yhdysvaltojen presidentin pitämän puheen voidaan nähdä edustavan dominoivaa diskurssia, jossa presidenttinä esiintyvän henkilön mielipiteet tulevat esille. Dominoiva diskurssi samalla sulkee pois vaihtoehtoiset tietämisen ja käyttäytymisen tavat. Diskursiivisissa lähestymistavoissa tutkijoiden tulisi antaa erilaisten ”äänten” näkyä tekstissä ja erityisesti niiden, jotka normaalisti vaiennetaan. Erityisen kiinnostavaa on se, miten ”todellisuus” ja sen kokeminen syntyy äänellistämisen ja vaientamisen prosessien ja ilmentymien kautta.⁷⁶

Samalla kun diskurssin avulla organisoidaan merkityksiä tietyllä tavalla, rakentuu myös tietty representaatio puheena olevasta aiheesta, siihen liittyvistä toimijoista ja heidän välisistä suhteistaan sekä identiteeteistä. Tietty diskurssi järjestää kielellistä ainesta tietyn, kielenkäyttötilannetta laajemman

⁷¹ Anu Pynnönen. 2013. *Diskurssianalyysi: Tapa tutkia, tulkita ja olla kriittinen*. Pro gradu. Viitattu 14.8.2022.

⁷² Anu Pynnönen. 2013. *Diskurssianalyysi: Tapa tutkia, tulkita ja olla kriittinen*. Pro gradu. Viitattu 14.8.2022.

⁷³ Anu Pynnönen. 2013. *Diskurssianalyysi: Tapa tutkia, tulkita ja olla kriittinen*. Pro gradu. Viitattu 14.8.2022.

⁷⁴ Anu Pynnönen. 2013. *Diskurssianalyysi: Tapa tutkia, tulkita ja olla kriittinen*. Pro gradu. Viitattu 14.8.2022.

⁷⁵ Anu Pynnönen. 2013. *Diskurssianalyysi: Tapa tutkia, tulkita ja olla kriittinen*. Pro gradu. Viitattu 14.8.2022.

⁷⁶ Anu Pynnönen. 2013. *Diskurssianalyysi: Tapa tutkia, tulkita ja olla kriittinen*. Pro gradu. Viitattu 14.8.2022.

yhteiskunnallisen tilanteen logiikan mukaisesti. Diskurssi luo perspektiivin käsillä olevaan hetkeen, ilmiöön ja toimijoihin sekä kuvaa miten asiat ovat.⁷⁷

Diskursseilla on kyky rakentaa identiteettejä, käsityksiä itsestä ja toisista ja ihmisten välisistä suhteista. Yksilöiden ja ryhmien identiteetit rakentuvat kielenkäytössä, ja niitä kuvataan kielellä ja muilla semioottisilla järjestelmillä. Myös identiteetit ovat keskeinen diskursiivisen merkitysvoiman paikka ja diskurssintutkimuksen muoto. Identiteetit eivät diskursiivisesti ajateltuina ole itsestäänselvyyksiä, valmiina saatuja tai muuttumattomia, vaan ne rakentuvat kielenkäytössä sen eri muodoissa ja foorumeilla.⁷⁸

Diskurssintutkimus nojautuu erilaisista kielikäsitteistä nimenomaan funktionaaliseen kielikäsitteeseen, joka korostaa kielen tilanteisuutta sekä sitä, mitä kielellä tehdään. Tämä tarkoittaa sitä, että diskurssintutkijan näkökulmasta kielelliset merkitykset ovat tilannesidonnaisia ja syntyvät sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Kieli järjestelmänä tarjoaa erilaisia valinnan mahdollisuuksia eli kielellisiä resursseja, joiden avulla merkityksiä voidaan eri tilanteissa luoda. Kielenkäytön ajatellaan olevan funktionaalista ainakin kolmella tavalla: ensiksi kieltä käytetään viestinnän välineenä (tekstuaalinen merkitys), toiseksi se mahdollistaa maailman kuvaamisen eli representoimisen (ideationaalinen merkitys) ja kolmanneksi sen avulla luodaan sosiaalisia suhteita ja identiteettejä (interpersonaalinen merkitys).⁷⁹

Kieli on samanaikaisesti lingvistinen, diskursiivinen ja sosiaalinen järjestelmä. Kielen avulla luodaan sosiaalista todellisuutta mutta myös sosiaalinen todellisuus luo kielenkäyttöä ja vaikuttaa siihen, miten kieltä käytetään. Funktionaalisen lähtökohdan mukaisesti kielenkäyttö on tavoitteellista toimintaa, joka syntyy monimuotoisen kontekstin, kielenkäyttäjien resurssien ja tavoitteiden yhdistelmänä.

Diskurssintutkija etsii kielenkäytön ja sosiaalisen toiminnan säännönmukaisuuden ja vaihtelun välistä suhdetta. Hän tarkastelee sekä kielenkäytön ja sosiaalisen toiminnan samankaltaisuutta ja järjestyneisyyttä, että tämän toiminnan muuttumista, uudistumista ja innovaatiota.⁸⁰

Diskurssi käsittää kielen sosiaalisen käytännön muotona ja diskurssianalyysi on sen tarkastelua, kuinka teksti toimii sosiokulttuurisena käytäntönä. Kriittisten diskurssien tutkijat näkevät diskurssit keskeisenä

⁷⁷ Anu Pynnönen. 2013. *Diskurssianalyysi: Tapa tutkia, tulkita ja olla kriittinen*. Pro gradu. Viitattu 14.8.2022

⁷⁸ Anu Pynnönen. 2013. *Diskurssianalyysi: Tapa tutkia, tulkita ja olla kriittinen*. Pro gradu. Viitattu 14.8.2022

⁷⁹ Anu Pynnönen. 2013. *Diskurssianalyysi: Tapa tutkia, tulkita ja olla kriittinen*. Pro gradu. Viitattu 15.8.2022

⁸⁰ Anu Pynnönen. 2013. *Diskurssianalyysi: Tapa tutkia, tulkita ja olla kriittinen*. Pro gradu. Viitattu 15.8.2022

sosiaalisena käytäntönä ja korostavat myös diskurssien vuorovaikutteisuutta, muita sosiaalisia käytäntöjä ja aineellisia olosuhteita yhteiskunnallisten diskurssien tarkastelussa.⁸¹

Ideologia on keskeinen käsite kriittisessä diskurssianalyysissä. Ideologioiden, niiden sisältämien uskomusten ja näkökulmien kautta ylläpidetään yhteiskunnallista epätasa-arvoa. Ideologiat voivat hyvinkin hienovaraisesti vaikuttaa siihen, miten tapahtumia, toimintatapoja ja suhteita pidetään legitimeinä.⁸²

Ideologian käsite on yksi tapa nähdä diskurssien keskinäiset suhteet ja järjestykset sekä suhde tiedon rakentumiseen. Ideologialla tarkoitetaan tässä nimenomaan näkemystä ja uskomuksia maailmasta ja niistä muodostuvaa ajatusjärjestelmää, joka voi myös ohjata toimintatapoja. Ideologialla tarkoitetaan tässä nimenomaan näkemystä ja uskomuksia maailmasta ja niistä muodostuvaa ajatusjärjestelmää, joka voi myös ohjata toimintatapoja. Ideologia ja diskurssit liittyvät yhteen, koska kukin diskurssi kuvaa ja organisoii aina tietynlaista näkemystä, uskomuksia ja käsitystä maailmasta ja sen tapahtumista ja ihmisistä. Diskurssit siis osaltaan rakentavat näitä käsityksiä eli ideologioita ja luovat siten aina valikoidun ja rajallisen kuvan maailmasta. Diskurssit myös nojautuvat ideologioihin: ne voivat ylläpitää tai haastaa ideologioita kielellisten resurssien käytön avulla.⁸³

Diskurssianalyysi voidaan jakaa myös traditionsa ja diskurssin käsitteellisten erojen perusteella kolmeen eri tyyppiin: brittiläiseen (englantilaiseen), ranskalaiseen ja saksalaiseen diskurssianalyysiin. Traditioilla on erilainen käsitys siitä, mitä merkitystä diskurssilla on ja miten sitä voidaan tutkia. Eri traditioissa on eroja myös käsityksissä siitä, miten ihmiset voivat vaikuttaa diskursseihin sekä siitä, mitkä diskurssit valikoituvat tai valikoidaan kussakin tilanteessa.⁸⁴

Brittiläisessä traditiossa olennaista on keskustelu, kasvokkain tapahtuvassa keskustelussa syntyvät diskurssit. Keskustelutapahtuma määrittää diskurssikäsitettä ja puhe määrittää vahvasti sen, miten diskurssi on tai voi olla olemassa. Vuorovaikutukseen nähdään sisältävän elementtejä, joilla toinen ihminen tekee itsensä ymmärretyksi jollekin toiselle. Näiden esiin identifiomisesta ja analyysistä muodostuu diskurssianalyysi. Ranskalaisessa traditiossa diskurssi sitoutuu käsitteenä vahvasti kulttuuriin: diskurssilla tarkoitetaan kulttuurin muotoutumisessa syntyneitä diskursseja. Kulttuuri pitää

⁸¹ Janne Kosonen. 2014. "Eihän tätä usko mörkökään" – Kriittinen diskurssianalyysi johtajien puheesta.

⁸² Janne Kosonen. 2014. "Eihän tätä usko mörkökään" – Kriittinen diskurssianalyysi johtajien puheesta.

⁸³ Janne Kosonen. 2014. "Eihän tätä usko mörkökään" – Kriittinen diskurssianalyysi johtajien puheesta.

⁸⁴ Janne Kosonen. 2014. "Eihän tätä usko mörkökään" – Kriittinen diskurssianalyysi johtajien puheesta.

sisällään erilaisia diskursseja, jotka ihmiset tosin sosiaalisesti luovat mutta tässä toiminnassa diskurssit ja inhimillinen toiminta ovat alistaisia kulttuurille. Saksalaisessa traditiossa huomio on todellisuuden luonteen tarkastelussa ja siihen vaikuttamisessa syntyvissä diskursseissa. Saksalaisella diskurssikäsitteellä tarkoitetaan sellaista keskustelua, jossa testataan sosiaalisten normien pätevyyttä. Diskurssi käsitteenä sisältää toimijoiden aktiivisen osallistumisen keskusteluun, jossa diskurssi määritellään. Todellinen vaikuttamiseen pyrkivä diskurssianalyysi edustaa saksalaista traditiota. Se pyrkii määrittelemään olemassa olevan, sen lainalaisuudet ja muuttamaan sitä (luomaan toivottuja diskursseja), mikäli nykyisten kautta ei tuoteta riittävän hyväksi koettua todellisuutta.⁸⁵

Koska saksalaisella diskurssikäsitteellä tarkoitetaan sellaista keskustelua, jossa testataan sosiaalisten normien pätevyyttä, on vaikuttamiseen pyrkivä diskurssianalyysi saksalaista traditiota.

Tutkimusaineistoani eli presidentti Obaman ”A New Beginning” puhetta analysoidessa onkin mielestäni hyvä käyttää saksalaista diskurssianalyysin viitekehystä. Saksalaisen diskurssianalyysin mukaan diskurssi syntyy vuorovaikutuksessa. Koska vuorovaikutuksen ainekset muodostuvat havaittavasta ihmiskehon käytöstä: katseesta, eleistä, ilmeistä, vartalon käytöstä ja artikulaatioelinten sosiaalisesta käytöstä eli puheesta, voidaan entisen presidentin Barack Obaman puhetta pitää vuorovaikutustilanteena.

Saksalaisella diskurssikäsitteellä tarkoitetaan sellaista keskustelua, jossa testataan sosiaalisten normien pätevyyttä. Vuorovaikutukseen pyrkivä diskurssianalyysi edustaa saksalaista traditiota. Saksalainen diskurssianalyysi pyrkii määrittelemään olemassa olevan, sen lainalaisuudet ja muuttamaan sitä.⁸⁶

Kriittinen diskurssianalyysi eli critical discourse analysis (CDA) on sekä teoria että menetelmä.

Kielitieteessä CDA hyödyntää erilaisia teorioita ja lingvistisiä analyysiluokkia, yhteiskuntatieteessä tulee taas ajatus diskurssista tapana hahmottaa ja jäsentää maailmaa. Vaikka CDA hyödyntääkin molempia tieteenaloja, on niiden näkökulmilla eroja: kielentutkimuksen näkökulmasta tutkitaan juuri kielenkäyttöä ja kielenpiirteitä, yhteiskuntatieteissä taas kielenkautta tutkitaan muita ilmiöitä.⁸⁷

Kriittinen diskurssianalyysi ei ainoastaan tulkitse maailmaa, vaan sen tarkoitus on myös muuttaa sitä.

CDA:n juuret ovat jäljitettävissä kriittiseen lingvistiikkaan 1970-luvulle, ja kriittisen paradigmansa mukaan sen tavoitteena on aikaansaada muutos yhteiskunnassa kohti parempaa, mikä erottaa sen

⁸⁵ Janne Kosonen. 2014. ”Eihän tätä usko mörkökään” – Kriittinen diskurssianalyysi johtajien puheesta.

⁸⁶ Henna Kallunki. 2018. Kriittinen diskurssianalyysi ja sen haasteet esitetty kritiikki Pro gradututkielmista annetuissa lausunnoissa.

⁸⁷ Henna Kallunki. 2018. Kriittinen diskurssianalyysi ja sen haasteet esitetty kritiikki Pro gradututkielmista annetuissa lausunnoissa.

muista diskurssianalyyseista.⁸⁸ Ideologia on keskeinen käsite kriittisessä diskurssianalyysissa. Ideologioiden ja niiden sisältämien uskomusten ja näkökulmien kautta ylläpidetään yhteiskunnallista epätasa-arvoa kriittisen diskurssianalyysin mukaan.⁸⁹

Diskurssien voima näkyy selkeästi niiden kyvyssä kuvata maailmaa. Kielenkäytössä tehdään valintoja, joiden kautta syntyy erilaisia merkityksiä. – Diskurssi luo siis perspektiivin käsillä olevaan hetkeen, ilmiöön ja toimijoihin sekä kuvaa miten asiat ovat. Nimetessään ja hierarkioidessaan, nostaessaan ja painaessaan alas ilmiöitä ja ihmisiä kieli representoi maailmaa. Nimeämisellä tarkoitetaan tässä yhteydessä sitä, millaisia nimityksiä, substantiiveja, substantiivilausekkeita, erisnimiä valitaan, kun viitataan eri ilmiöihin.⁹⁰

Tulen huomioimaan diskurssianalyysin mukaisesti Obaman puheesta puheen sanastollisia valintoja, modaliteettia, yhtenäisyyttä, yhteenkuuluvuutta ja johdonmukaisuutta sekä tekstin yleistä rakennetta.⁹¹

Presidentti Obaman ”A New Beginning” puheessa on runsaasti islamin kielestä johdettua sanoja ja islamin kulttuuriin liittyviä ilmaisuja. Esimerkiksi puheesta löytyvät sanat islam, pyhä koraani, ”the azaan”, assalamualikum ja zakat. Sana muslimi esiintyy tekstissä 46 kertaa ja islamilainen esiintyy tekstissä 23 kertaa. Obama mainitsee sanan pyhä koraani puheessa viisi kertaa ja neljässä näissä hän lainaa koraanin sanoja. Obama lainaa puheessaan koraania ja mainitsee, että ”As the Holy Koran tells us: Be conscious of God and speak always the truth.”

Nimeäminen ja luokittelut voi nähdä kiteytyneinä käytänteinä, joiden merkitystä avaamalla ja alkuperään paneutumalla voi päästä käsiksi niihin diskursseihin, joiden osana ne kielenkäytössä ovat.⁹²

Islamin kielestä johdettujen sanojen valinnassa presidentti Obama pyrkii huomioimaan kuulijakuntansa. Tiettyjen sanojen käytöllä voidaan toisaalta rakentaa eri tavoin painottuneita esityksiä käsiteltävistä asioista. Niiden avulla voidaan myös pyrkiä ohjaamaan lukijoita jäsentämään maailmaa ja toimimaan siinä tietyllä tavoin.⁹³

⁸⁸ Henna Kallunki. 2018. Kriittinen diskurssianalyysi ja sen haasteet esitetty kritiikki Pro gradututkielmista annetuissa lausunnoissa

⁸⁹ Henna Kallunki. 2018. Kriittinen diskurssianalyysi ja sen haasteet esitetty kritiikki Pro gradututkielmista annetuissa lausunnoissa

⁹⁰ Anu Pynnönen. 2013. Diskurssianalyysi: Tapa tutkia, tulkita ja olla kriittinen. Pro gradu. Viitattu 16.8.2022

⁹² Anu Pynnönen. 2013. Diskurssianalyysi: Tapa tutkia, tulkita ja olla kriittinen. Pro gradu. Viitattu 16.8.2022

⁹³ Anu Pynnönen. 2013. Diskurssianalyysi: Tapa tutkia, tulkita ja olla kriittinen. Pro gradu. Viitattu 16.8.2022

Vuoden 2001 tapahtumien myötä maailmanpolitiikkaan ja maailmanpolitiikan tutkimukseen ovat juurtuneet sanat terrorismi ja terroristi. Uskonnollinen radikalismi, islam ja terrorismi liitetään valitettavan usein uutisoinnissa toisiinsa. Dogmatiikan dosentin Jyri Komulaisen mukaan olisi ymmärrettävä, että niin kutsutut maailmanuskonnot, kuten kristinusko, islam, buddhalaisuus ja hindulaisuus, ovat niin laajoja ilmiöitä, että kaikkiin niistä liittyy sekä rauhan että väkivallan elementtejä. Esimerkiksi islamin mieltäminen muutaman marginaalisuuntauksen tekojen tähden väkivaltaiseksi terroriuskonnoksi kertoo enemmän ennakkoluuloistamme kuin islamista itsestään.⁹⁴

Puheessa "A New Beginning" Obama ei käytä sanaa "terrorismi", vaan valitsee tähän yhteyteen käytettäväksi muita sanoja, joilla on positiivisempi konnotaatio kuin sanalla "terrorismi" tai "terroristi".

Terroristin asemasta puheessa käytetään sanaa "extrimisti" neljä kertaa ja "väkivaltainen ekstrimisti" kaksi kertaa.

Obama puhuu puheessaan Irakin sodasta "a war of choice":na. Tällä sananvalinnalla Obama pyrkii välttämään entisen presidentin George W. Bushin hallinon kokeman syyllistämisen sodan aloittamisesta.

Entinen presidentti huomioi puheessaan tärkeän uskonnonvapauden liittyvän kohdan, joka muodostuu negaation kautta.

" Among some Muslims, there's a disturbing tendency to measure one's own faith by the rejection of somebody else's faith. The richness of religious diversity must be upheld -- whether it is for Maronites in Lebanon or the Copts in Egypt. (Applause.) And if we are being honest, fault lines must be closed among Muslims, as well, as the divisions between Sunni and Shia have led to tragic violence, particularly in Iraq."

Uskonnonvapaudesta puhuttaessa Obama mainitsee sen, kuinka islaminuskoisten joukossa on voimakas suuntaus määritellä oma uskonto kieltämällä jonkun toisen henkilön uskonto. Obama käyttää ilmaisua "somebody else's faith" eikä esimerkiksi alleviivaa suoraan kysymyksessä olevan juutalaisten tai kristittyjen uskonto. Tällainen sananvalinta muokkaa ilmaisua hienovaraisemmaksi. Tässä presidentti ei suoraan nimeä tai erittele asian eri osapuolia vaan antaa kriittisen kuuntelijan tehdä omat johtopäätöksensä mainitusta lausahduksesta.

Modaliverbien suhteen Obama käyttää puheessaan sanoja "will", "can" ja "must" paljon. Tämä on merkittävää sillä, "will", "can" ja "must" tulevat puheessa esille enemmän kuin esimerkiksi sanat "may",

⁹⁴ Otto Snellman. 2019. Uskonnollinen radikalismi, islam ja terrorismi – miten vastustaa median toiston voimaa? Uskonnollinen radikalismi, islam ja terrorismi – miten vastustaa median toiston voimaa? | tieteenpaivat.fi. Viitattu 18.08.2022.

”might” ja ”should”. Puheessa on yhteensä 40 kertaa ”will”-sana, 39 kertaa ”can”-sana ja 29 kertaa ”must”-sana.

Will esiintyy 40 kertaa tekstissä. Kielioppikirjojen mukaan will-sanalla on paljon eri merkityksiä, sitä voidaan käyttää ilmaisemaan aikomusta, varmuutta taikka lupaus. Presidentti Obama käyttää sanaa ”will” esimerkiksi lauseessa: ”that is what I will try to do today – to speak the truth as best as I can. Tämä lause on esimerkki ”will”:stä, joka luo mielikuvan tarkoituksesta tai halukkuudesta. Edellinen esimerkkilause tarkoittaa sitä, että puhuja lupaa puhua totta niin hyvin kuin vain mahdollista. Seuraavat ovatkin hyviä esimerkkilauseita ”will”-sanan esiintymisestä presidentti Obaman puheessa.

”In Ankara, I made clear that America is not -- and never will be -- at war with Islam. --There's so much fear, so much mistrust that has built up over the years. But if we choose to be bound by the past, we will never move forward. --And that's why we're partnering with a coalition of 46 countries. And despite the costs involved, America's commitment will not weaken. --On education, we will expand exchange programs, and increase scholarships, like the one that brought my father to America. At the same time, we will encourage more Americans to study in Muslim communities. And we will match promising Muslim students with internships in America. “

Kaikki edelliset ovat esimerkkejä lupauksesta. Ensimmäisessä virkkeessä presidentti lupaa, ettei Amerikka tule koskaan olemaan sodassa islamin kanssa. Muidenkin virkkeiden osalta sana ”will” viittaa siihen, että jotakin joko tulee tapahtumaan tai sitten ei. Tekstin 40:sta ”will”-sanasta suurinta osaa määrittää lupaus jostakin. Tämän voikin tulkita tarkoittavan sitä, että puhuja yrittää vakuuttaa kuulijansa lupaamalla jotakin. Tässä tapauksessa kuulijakuntana toimii islaminuskoinen yhteisö. Mikäli sana ”will” vaihdettaisiin lauseessa toiseen modaliverbiin, kuten esimerkiksi ”may”-sanaan, tulisi lauseen merkityksestä hyvin erilainen. Esimerkkinä lauseen ”will”-sanan vaihdosta ”may”-sanaan:” For example, In Ankara, I made clear that America is not -- and may not be -- at war with Islam” tai ”In Ankara, I made clear that America may not be -- at war with Islam.” ”May”-sanan käyttö muuttaa heti lauseen merkitystä epävarmempaan suuntaan kuin sanan ”will”-käyttö. Nämä lauseet tuovatkin sen esille, että on mahdollisuus, että Amerikka olisi sodassa islamin kanssa.

Siirrymme seuraavaan modaaliverbiin: sana ”can” esiintyy tekstissä 39 kertaa. Tämä tarkoittaa sitä, että ”can” on ”will”-sanan jälkeen eniten tekstissä esiintyvä modaaliverbi. Aivan kuten sanalle ”will” myös sanalle ”can” löytyy useita eri merkityksiä. ”Can”-sanan merkitys voidaan kuitenkin tiivistää siihen, että sen avulla voidaan tuoda esille kykyä tai kyvyttömyyttä sekä kapasiteettia. Esimerkiksi ”I can speak Arabic”: osaan tai pystyn puhumaan arabiaa. Seuraavat ovat esimerkkejä ”can”-sanan esiintymisestä presidentti Obaman puheessa.

“That is what I will try to do today -- to speak the truth as best I can. --This same story can be told by people from South Africa to South Asia; from Eastern Europe to Indonesia -- And finally, just as America can never tolerate violence by extremists, -- I am convinced that our daughters can contribute just as much to society as our sons. -- The Internet and television can bring knowledge and information”.

Kaikissa edeltävissä esimerkeissä sanalla “can” ilmaistaan kykyä, paitsi lauseessa “And finally, just as America can never tolerate violence by extremists”, jossa “can”-sanaa seuraa sana never. Muissa lauseissa “can”-sana merkkää kykyä tai kyvyttömyyttä, ei “can” sanan toista merkitystä lupaa tai pyyntöä.

Lupaan tai pyyntöön viitaten puhuja käyttää sanaa “let”, sana “let” esiintyy seitsemän kertaa tekstissä. Esimerkiksi Obama sanoo puheessaan:” let me speak as clearly and as plainly as I can about some specific issues that I believe we must finally confront together”.

Seuraavana modaaliverbinä tekstistä löytyy sana “must”. “Must” löytyy tekstistä 29 kertaa. Tämä tarkoittaa sitä, että se on “will” ja “can” sanojen jälkeen eniten esiintyvä modaaliverbi. “Must” merkkää velvollisuutta taikka tarvetta. Obaman puheesta löytyy esimerkiksi seuraavat” must”-sanoja sisältävät lauseet.

“We *must* say openly to each other the things we hold in our hearts and that too often are said only behind closed doors. -- Now, that does not mean we should ignore sources of tension. Indeed, it suggests the opposite: We *must* face these tensions squarely. -- Palestinians *must* abandon violence.”

Kaikissa edellisissä lauseissa on “*must*”-sanalla on samanlainen merkitys eli se merkkää pakkoa tai välttämättömyyttä. Puhuja yrittääkin puhua mahdollisimman objektiivisesti ja indikoi sitä, että kyseessä olisi yleinen mielipide taikka looginen näkemys, ei oletamus. Obama pyrkii modaaliverbi “*must*”:n avulla selkeästi välttämään mielikuvaa asian subjektiivisesta tulkinnasta.

Puheen yhteenkuuluvuuden ja johdonmukaisuuden suhteen puhe on hyvin järjestelty. Obama on jakanut puheensa eri asiaryhmien mukaan kuuteen eri ryhmään. Vaikkakin Obama vielä seitsemäntenä mainitsee taloudellisen kehityksen ja mahdollisuuden. Seuraavassa esimerkki presidentin johdonmukaisuudesta puheensa rakenteen suhteen.

“The first issue that we have to confront is violent extremism in all of its forms. -- The second major source of tension that we need to discuss is the situation between Israelis, Palestinians and the Arab world. --The third source of tension is our shared interest in the rights and responsibilities of nations on nuclear weapons. --The fourth issue that I will address is democracy. --The fifth issue that we must

address together is religious freedom. --The sixth issue that I want to address is women's rights. --Finally, I want to discuss economic development and opportunity.”

Obaman käyttämät the first issue, the second issue, the third source, the fourth issue, the fifth issue, the sixth issue and finally ovat kaikki merkkejä siitä, että presidentti haluaa puheessaan painottaa asiaa, johon the first, the second, the third viittaavat. Puheen rakenteeseen liittyen, the first, the second, the third auttavat myös jäsentämään kuulijalle puheen etenemistä ja rakennetta.

Ilmaisut ”the first, the second, the third” toimivat puheessa hyvin eri transition kohdissa, eli kun puheessa siirrytään seuraavaan aiheeseen. Tekstin koheesioon liittyen ”A New Beginning” puheessa käytetään ilmaisua ”that is why” 14 kertaa.

Esimerkiksi:

“These are not just American ideas; they are human rights. And that is why we will support them everywhere.”

”That is why” on selkeästi formaalimpi valinta kuin samaa asiaa tarkoittavat ilmaisut kuten ”therefore” tai ”so”. ”That is why”:n käytön vuoksi voikin olla, että presidentti Obama pyrkii antamaan yleisölleen puheestaan mahdollisimman asiallista kuvaa. Sekä painottamaan tekstin tärkeitä kohtia ilmaisulla ”that is why”. Koska puhe on 55 minuuttia pitkä, voi puhuja ylläpitää kuulijan mielenkiintoa ja painottaa tärkeinä pitämiään kohtia ”that is why”-ilmaisua käyttäen.

Teksti on rakennettu jaksoittain, puhe kestää melkein tunnin. Teksti on jakautunut yhteensä kuuteen eri jaksoon, joissa presidentti tuo esille tärkeänä pitämiään kohtia. Ensimmäisessä jaksossa presidentti Obama ottaa kantaa väkivaltaisen ekstrimismien kasvuun ja leviämiseen, toisena tärkeänä kohta presidentti nostaa esille Israelin ja Palestiinalaisten välillä jatkuneen pitkittyneen konfliktin, kolmannessa jaksossa hän luo katsauksen ydinasevaltioiden oikeuksiin ja velvollisuuksiin, neljännessä jaksossa presidentti käsittelee kattavasti demokratian merkitystä, viidentenä asiana presidentti nostaa esille uskonnonvapauden tärkeyden maailman eri kansojen yhteistoiminnan kannalta, kuudentena asiana Obama puhuu naisten oikeuksien ja tasa-arvon merkityksestä.

Puheen keskeisenä fraasina toimii ilmaisu ”A New Beginning”. Fraasin koostuu sanoista ”new” ja ”beginning”. New sana tarkoittaa uutta ja beginning voidaan nähdä tarkoittavan alkua ja paikkaa, josta jokin alkaa. Puheen konteksti huomioiden, presidentin voidaan nähdä tarkoittavan tässä uuden yhteisen tien ja luottamuksen alkua sekä vanhojen erimielisyyksien ja väärinymmärrysten purkamista. ”New

beginning” eli uusi alku tarkoittanee tässä yhteydessä sekä eteenpäin menemistä, että menneiden taakse jättämistä.

” For over a thousand years, Al-Azhar has stood as a beacon of Islamic learning, and for over a century, Cairo University has been a source of Egypt's advancement. Together, you represent the harmony between tradition and progress. I am grateful for your hospitality, and the hospitality of the people of Egypt. I am also proud to carry with me the goodwill of the American people, and a greeting of peace from Muslim communities in my country: assalaamu alaykum.” ⁹⁵

Presidentti Obama luo pohjaa uudelle alulle painottamalla arabimaailman sekä Yhdysvaltojen samankaltaisuuksia. Näiden yhtäläisyyksien huomioiminen tulee puheessa esille koko puheen ajan. Obama käyttää puheessaan paljon lainauksia. Useassa kohdassa puhetta Obama alleviivaa islamin maailmalle antamaa kulttuuriperintöä taiteen ja tieteen alalla.

Puheen pitäjänä Obama tuo paljon omaa persoonaansa esille ja omaa mielenkiintoista elämänselityksensä. Henkilökohtaisten viittausten avulla presidentin voidaan nähdä pyrkivän myös emotionaalisella tasolla yhdistävän kuulijakuntaansa. Maailman johtajien omaan elämään liittyvät viittaukset paljastavat ulkopuolisille jotain valtaa käyttävän henkilön persoonasta.

“Part of this conviction is rooted in my own experience. I am a Christian, but my father came from a Kenyan family that includes generations of Muslims. As a boy, I spent several years in Indonesia and heard the call of the azaan at the break of dawn and at the fall of dusk. As a young man, I worked in Chicago communities where many found dignity and peace in their Muslim faith.” ⁹⁶

Obama kertoo Yhdysvaltojen historiasta ja Yhdysvaltojen kulttuurin pohjautumisesta ja rakentumisesta muiden valtioiden siirtolaisten mukanaan tuomiin omiin kulttuureihin. Obama mainitsee esimerkissään Yhdysvaltojen perustuslain, jonka pohjalle Yhdysvaltain liittovaltio perustui vuonna 1783.

Yhdysvallat ovat siirtolaisten perustama valtio, jossa eri kulttuuriperimät ovat sulautuneet yhteen. Presidentti tuo puheessaan esille kulttuurien monimuotoisuuden ja eri kulttuureista muotoutuvan rikkauten merkityksen Yhdysvaltojen vaurastumisen ja menestymisen taustalla.

“And since our founding, American Muslims have enriched the United States. They have fought in our wars, served in government, they have stood for civil rights, they have started businesses, they have taught at our universities, they have excelled in our sports arenas, and they have won Nobel Prizes, built

⁹⁵ Barack Obama. 2009. A New Beginning. <https://www.nytimes.com/2009/06/04/us/politics/04obama.text>.

⁹⁶ Barack Obama. 2009. A New Beginning. <https://www.nytimes.com/2009/06/04/us/politics/04obama.text>.

our tallest building, and lit the Olympic torch. And when the first Muslim-American was recently elected to Congress, he took the oath to defend our Constitution using the same Holy Koran that one of our Founding Fathers - Thomas Jefferson - kept in his personal library.”⁹⁷

Islamin uskonnon synnystä lähtien 600-luvulta, islamilainen kulttuuri on tuottanut ympärillemme monipuolisesti merkittäviä tieteilijöitä, astronomeja, matemaatikkoja sekä luonut investointeja taloudelliseen kehitykseen. Islamilainen kulttuuri pitää tiedettä ja tieteentekijöitä erityisessä arvossa. Tieteen ja uskonnon erillään pitäminen on vaikuttanut merkittävästi esimerkiksi siihen, että useat keksinnöt ennen kristittyjen valistusaikaa ja uskonpuhdistusta ovat meille periytyneet islamilaisesta kulttuurista. Keskiajalla eli 500–1500-luvuilla suuri osa tieteestä, taiteesta ja kulttuurista kehittyi islamin uskoisissa valtioissa katolisen kirkon hallitessa tieteen ja taiteen suuntauksia Euroopassa. Muun muassa kahvi, algebra ja yliopistot ovat keskiajalla syntyneet islaminuskoisissa valtioissa.

Presidentti Obama kiittää useassa kohdassa ”A New Beginning” puhettaan islamin kulttuurin ja perimän merkitystä sekä maailman että Yhdysvaltojen rikastuttamisesta. Islamin uskonto perustuu rauhaan, ja tämän Obama haluaa puheessaan myös esittää vasta-argumenttina islamin uskontoon liitetyille radikaaleille ääriliikkeille.

” The enduring faith of over a billion people is so much bigger than the narrow hatred of a few. Islam is not part of the problem in combating violent extremism -- it is an important part of promoting peace.”⁹⁸

“The attacks of 11 September 2001 and the continued efforts of these extremists to engage in violence against civilians has led some in my country to view Islam as inevitably hostile not only to America and Western countries, but also to human rights.”⁹⁹

Presidentti Obaman 4.6.2009 pitämän puheen muutaman osion voidaan tulkita painottavan yhteenkuuluvuutta arabiyhteisön sekä Yhdysvaltojen välillä. Puheen edetessä myös presidentin sananparsi käy kovemaksi. Mielestäni Obama haluaa puheellaan avata molempien puolien ennakkoluuloja. Hän esimerkiksi tuo sen esille, että 7 miljoonaa islaminuskoista nauttii Yhdysvalloissa keskitasoa korkeammasta elintasosta. Tällaisten esimerkkien valossa presidentti selvästi haluaa purkaa

⁹⁷Barack Obama. 2009. A New Beginning. <https://www.nytimes.com/2009/06/04/us/politics/04obama.text>.

⁹⁸ Barack Obama. 2009. A New Beginning. <https://www.nytimes.com/2009/06/04/us/politics/04obama.text>.

⁹⁹ Barack Obama. 2009. A New Beginning. <https://www.nytimes.com/2009/06/04/us/politics/04obama.text>.

ennakkoluuloja kummaltakin puolelta. Obama kertoo oman tarinansa presidentiksi valituksi tulemisesta, johon hän lisää viitteitä omasta kulttuuriperimästään.

“Much has been made of the fact that an African American ekwith the name Barack Hussein Obama could be elected president. But my personal story is not so unique. The dream of opportunity for all people has not come true for everyone in America, but its promise exists for all who come to our shores - and that includes nearly seven million American Muslims in our country today who, by the way, enjoy incomes and education that are higher than average.”¹⁰⁰

Tämän kevyemmän ja yhteisymmärrystä lisäävän alun jälkeen Obama ottaa puheessaan kovemman aseman. Hän muun muassa tekee selvän pesäeron rikolliseen ääri-islamismiin sekä tuomitsee jyrkästi uskonnon nimissä tehdyt terroriteot ja islamistiset terroristijärjestöt kuten al-Qaidan.

“I am aware that there are still some who would question or justify the events of 9/11. But let us be clear: al-Qaeda killed nearly 3,000 people on that day. The victims were innocent men, women and children from America and many other nations who had done nothing to harm anybody. And yet al-Qaeda chose to ruthlessly murder these people, claimed credit for the attack, and even now states their determination to kill on a massive scale”¹⁰¹

Obama toimii myös toisen puolen lähettiläänä ja kehottaa ääriliikkeisiin uskovia luopumaan virheellisistä islamin tulkinnoistaan. Hän muistuttaa kuulijoita islamin uskon rauhanomaisesta luonteesta.

“The Holy Koran teaches that whoever kills an innocent, it is as if he has killed all mankind. And whoever saves a person, it is as if he has saved all mankind. The enduring faith of over a billion people is so much bigger than the narrow hatred of a few. Islam is not part of the problem in combating violent extremism - it is an important part of promoting peace.”

Obaman puheen viesti muslimimaailmalle onkin selvä: ekstrimistejä ei saisi ottaa osaksi islaminuskaisia maita.

Israelin ja Palestiinan tilanteeseen palatessaan presidentti Obama muistuttaa kuulijoitaan rauhanneuvotteluista. Hän on tehnyt selvän eron Israelin siirtomaapolitiikkaan ja pyytänyt tämän päättämistä. Presidentti kuitenkin vahvistaa puheessaan Yhdysvaltojen tukea Israelille. Hän ei halua

¹⁰⁰ Barack Obama. 2009. A New Beginning. <https://www.nytimes.com/2009/06/04/us/politics/04obama.text>.

¹⁰¹ Barack Obama. 2009. A New Beginning. <https://www.nytimes.com/2009/06/04/us/politics/04obama.text>.

odotusten tai erimielisyyksien lähteä elämään omaa elämäänsä: Israelin ja Yhdysvaltojen välinen side on Obaman sanojen mukaan ”unbreakable” eli särkymätön.

Juutalaisten vainojen sekä holokaustin uhrien muistamiseen liittyen, Obama ottaa nämä myös esille puheessaan. Tämä on selkeästi suunnattu holokaustin vähättelijöille, joita islamilaisessa maailmassa voidaan heidän oman kulttuuriperimänsä vuoksi havaittavan olevan. Obama tuo esille holokaustin kauhuja. Obama kuitenkin myös tasapainottaa julkisanomaansa tukea Israelille. Hän alleviivaa sen, kuinka palestiinalaiset ovat myös kärsineet omaa valtiota tavoitellessaan. Obama huomioi palestiinalaisten kärsimykset ja takaa ettei Yhdysvallat käännä selkänsä palestiinalaisille.

“For decades then, there has been a stalemate: two people with legitimate aspirations, each with a painful history that makes compromise elusive. It is easy to point fingers - for Palestinians to point to the displacement brought about by Israel's founding, and for Israelis to point to the constant hostility and attacks throughout its history from within its borders as well as beyond. But if we see this conflict only from one side or the other, then we will be blind to the truth: the only resolution is for the aspirations of both sides to be met through two states, where Israelis and Palestinians each live in peace and security.”¹⁰²

Seuraavaksi presidentti Obama kertoo siitä, kuinka kahden valtion malli olisi mahdollista muodostaa alueelle. Tämä ei ole Lähi-idän rauhanprosessille uutta. Presidentti kuitenkin pyrkii vahvistamaan kahden valtion mallia alueella. Obama myös hieman sivaltaa niitä, jotka tätä mallia vastustaisivat. Tähän presidentti lisää, että molemmilla puolilla on velvollisuuksia. Palestiinalaisten on lopetettava väkivalta ja israelilaisten on tunnustettava Palestiinan valtio. Presidentti Obama kuvailee yksityiskohdin sitä, kuinka tällainen ratkaisu voidaan saada aikaiseksi. Hän vaatii puheessaan suoraan Israelia lopettamaan siirtokuntien ylläpidon. Presidentti lopettaa tämän pitkän osion puheessaan niin, että hän vaatii arabivaltioita auttamaan ja tekee vaatimuksen Yhdysvaltojen presidentin asemassa: hän kutsuu rauhaa kaikille Abrahamin lapsille.

“America will align our policies with those who pursue peace, and we will say in public what we say in private to Israelis and Palestinians and Arabs. (Applause.) We cannot impose peace. But privately, many Muslims recognize that Israel will not go away. Likewise, many Israelis recognise the need for a Palestinian state. It is time for us to act on what everyone knows to be true.”¹⁰³

¹⁰² Barack Obama. 2009. A New Beginning. <https://www.nytimes.com/2009/06/04/us/politics/04obama.text>

¹⁰³ Barack Obama. 2009. A New Beginning. <https://www.nytimes.com/2009/06/04/us/politics/04obama.text>

Viimeisessä osiossa "A New Beginning" puheestaan presidentti Obama muistuttaa siitä, kuinka vaikeudet on hyvä jättää taakse ja yhteistyötä tekemällä sekä molempien puolien hyvyyteen uskomalla, on myös mahdollista päästä eteenpäin. Presidentti Obama alleviivaakin puheensa päätteeksi sitä, kuinka menneet on hyvä jättää taakse, keskittyä hyvän rakentamiseen ja mennä eteenpäin. Presidentti vetoaa puheensa lopussa myös nuorisoon: "te voitte muuttaa maailmaa".

"-- Many more are simply sceptical that real change can occur. --But if we choose to be bound by the past, we will never move forward. And I want to particularly say this to young people of every faith, in every country - you, more than anyone, have the ability to reimagine the world, to remake this world."¹⁰⁴

Presidentti Obaman puheen lopussa korostuvat universaalit ihmisoikeudet. Presidentti muistuttaa kuulijoita yhteistyön merkityksestä sekä keskittymisestä lasten tulevaisuuteen. Hän kehottaa puheessaan muistamaan sen, että kaikilla ihmisillä on ihmisarvo ja täten oikeus ihmisarvoiseen kohteluun.

" All of us share this world together but a brief moment in time. The question is whether we spend that time focused on what pushes us apart, or whether we commit ourselves to an effort - a sustained effort - to find common ground, to focus on the future we seek for our children, and to respect the dignity of all human beings. "¹⁰⁵

Puheensa loppuun Obama toteaa:" We have the power to make the world we seek, but only if we have the courage to make a new beginning, keeping in mind what has been written." (Obama, 2009)

7.2. Diskurssianalyysi

Diskurssianalyysia ei ole mielekästä luonnehtia selkeärajaiseksi tutkimusmenetelmäksi, vaan pikemmin väljäksi teoreettiseksi viitekehyyksi, joka sallii erilaisia tarkastelun painopisteitä ja menetelmällisiä sovelluksia. Tämä viitekehys tulee esille seuraavista teoreettisista lähtökohtaoletuksista:

1. Oletus kielenkäytön sosiaalista todellisuutta rakentavasta luonteesta
2. Oletus useiden rinnakkaisten ja keskenään kilpailevien merkityssystemien olemassaolosta
3. Oletus merkityksellisen toiminnan kontekstisidonnaisuudesta

¹⁰⁴ Barack Obama. 2009. A New Beginning. <https://www.nytimes.com/2009/06/04/us/politics/04obama.text>

¹⁰⁵ Barack Obama. 2009. A New Beginning. <https://www.nytimes.com/2009/06/04/us/politics/04obama.text>

4. Oletus toimijoiden kiinnittymisestä merkityssysteemeihin
5. Oletus kielen käytön seurauksia tuottavasta luonteesta.

Näillä painotusvalinnoilla on seurauksensa, jotka on hyvä tuntea. (Jokinen, Juhila ja Suonila 1993, s. 18)

Diskurssianalyysin teoreettisen viitekehyksen mukaan kielen käyttö on käytäntö, joka ei ainoastaan kuvaa maailmaa vaan samalla myös jäsentää, järjestää ja muuntaa sitä sosiaalista todellisuutta, jossa elämme. Käyttämällä kieltä me toisin sanoen ”*konstruoimme*” eli merkityksellistämme ”kohteet”, joista puhumme tai kirjoitamme. Kielen konstruktivisuuden idea tulee ymmärrettäväksi, jos ajatellaan, että sijoitettaisiin käytettävät sanat lainausmerkkeihin. Tällöin emme voisi ottaa mitään käsitettä itsestään selvänä. (Jokinen, Juhila ja Suonila 1993, s. 18)

Konstruktivisuuden idea liittyy kiinteästi kielen jäsentämiseen sosiaalisesti jaettuina merkityssysteeminä. Merkitysten ajatellaan muodostuvan suhteessa ja erotuksena toisiinsa. (Jokinen, Juhila ja Suonila 1993, s. 19)

Diskurssianalyysi siis olettaa, että on mahdotonta irrottaa diskurssi laajemmasta kontekstistaan. Diskursiivisesta näkökulmasta kaikki sosiaalisen todellisuuden versiot ovat sosiaalisia rakennelmia, jotka syntyvät ja säilyvät diskursiivisessa tuottamisessa jatkuvan prosessin kautta siitä, millaisena ja miten sosiaalinen todellisuus aktualisoituu. Diskurssianalyysissa huomio kohdistuu siis siihen, miten jokinn asia sanotaan ja millaiseksi se silloin jonkin asian tai ilmiön tuottaa. Anu Pynnösen kirjoittaman pro gradutyön mukaan kieli tuottaa toimintaa, joten esimerkiksi hyvää johtamista koskevat merkityksenannot eivät ole merkityksettömiä. Diskurssianalyysin mukaan sosiaalinen todellisuus tuotetaan ja tehdään näkyväksi diskurssien kautta.¹⁰⁶

Ajatus konstruktivisista merkityssysteemeistä sisältää loogisesti ei-heijastavuuden idean, jonka mukaan kieltä tai kielen käyttöä ei oleteta todellisuuden kuvaksi. (Jokinen, Juhila ja Suonila 1993, s. 19)

Merkityssysteemit eivät kumpua sattumanvaraisesti yksittäisten ihmisten päiden sisältä, vaan *rakentuvat osana erilaisia sosiaalisia käytäntöjä*. (Jokinen, Juhila ja Suonila 1993, s. 21)

Edellisen pohjalta onkin loogista, ettei myöskään tutkijan raportissaan käyttämä kieli ole yksiselitteistä todellisuuden kuvausta, vaan muun kielen käytön tapaan konstruktivista. Sosiaalinen todellisuus on sekä analyysin kohde, että tuote. (Jokinen, Juhila ja Suonila 1993, s. 23)

¹⁰⁶ Anu Pynnönen. 2013. Diskurssianalyysi: Tapa tutkia, tulkita ja olla kriittinen. Pro gradu. Viitattu 21.10.2022

Diskurssintutkimuksen keskeinen käsite onkin konteksti. Konteksti tarjoaa mahdollisuuden analysoida ja tulkita kielenkäyttöä. Konteksti on diskurssintutkimuksessa monikerroksinen ja laaja-alainen käsite. Dominoiva, itsestään selvänä pidetty ja haastamaton diskurssi rajoittaa ymmärrystämme ja tietämystämme ja ikään kuin sanelee sen, mikä on hyväksyttävää ja legitiimiä käyttäytymistä ja toimintaa.¹⁰⁷

Dominoiva diskurssi samalla sulkee pois vaihtoehtoiset tietämisen ja käyttäytymisen tavat. Diskursiivisissa lähestymistavoissa tutkijoiden tulisi antaa erilaisten ”äänten” näkyä tekstissä ja erityisesti niiden, jotka normaalisti vaiennetaan. Erityisen kiinnostavaa on se, miten ”todellisuus” ja sen kokeminen syntyy äänellistämisen ja vaiennamisen prosessien ja ilmentymien kautta.¹⁰⁸

Presidentti Obaman ”A New Beginning” puheessa presidentti Obama muun muassa kuvaa Yhdysvaltojen demokratiaa niin, että se pohjautuu taloudellisen vakauteen, kannustamiseen uudistuksiin sekä kilpailullisen markkina-alueen yhdistämiseen maailman talouteen. Hänen suhtautumisensa demokratiaan liitettyjä teemoja kohtaan on myös positiivista sekä optimistista. Käytännöllisten mittareiden mukaan hän lupaa lämpimästi tukea ja edistää kaikkia demokraattisia talouksia. Obama käyttää ”A New Beginning” puheessaan paljon omaan elämäänsä keskittyviä elementtejä ja kertaa omaa historiaansa ja matkaansa Yhdysvaltojen presidentiksi joidenkin puheessa esille tulevien teemojen rinnalla. Hyvänä esimerkkinä tästä on esimerkiksi puheen otsikko ja fraasi ”A New Beginning”, jonka Obama puheessaan selkeästi yhdistää omaan ensimmäiseen presidentin vaalikampanjan aikaiseen ”Yes, we can”. Obama on tunnettu naisten oikeuksien tukija. Hän rohkaiseekin naisia kouluttautumaan, varsinkin kehittyvissä maissa. Obama myös yhdistää naisten kouluttautumisen tason valtioiden varallisuuteen, niin, että ne valtiot, joissa naiset ovat kouluttautuneita ovat rikkaampia.

Obama myös lupaa puheessaan kannustaa naisten kouluttautumista arabimaissa. Hän uskoo, että tähän auttaa yhteistyö sekä yhteisymmärryksen lisääminen. Obaman suhtautuminen demokratiaan, tasa-arvoon sekä naisten kouluttautumiseen selkeästi osoittaa sen, että Yhdysvaltojen politiikka kannattaa näitä arvoja. Samalla Obama haluaa puheessaan arvoja esiintuodessaan tuoda optimismia käsiteltävänä olevien asioiden ympärille arabimaailmassa. Keskustelun tarkoituksena on se, että naiset voisivat johtaa itseään ja luoda itselleen mahdollisuuksia kouluttautumalla.

Ote: ”A New Beginning” puheesta:

¹⁰⁷ Anu Pynnönen. 2013. Diskurssianalyysi: Tapa tutkia, tulkita ja olla kriittinen. Pro gradu. Viitattu 21.10.2022

¹⁰⁸ Anu Pynnönen. 2013. Diskurssianalyysi: Tapa tutkia, tulkita ja olla kriittinen. Pro gradu. Viitattu 21.10.2022

“And that is why the United States will partner with any Muslim-majority country to support expanded literacy for girls, and to help young women pursue employment through micro-financing that helps people live their dreams “(Obama, 2009: A New Beginning)

Presidentti Obaman puheita tarkasteltaessa, voidaan huomata se, kuinka kieli esiintyy poliittisen vallankäytön instrumentalistisena välineenä ja Yhdysvaltojen tapauksessa jopa hegemonistenkin agendojen edistämässä. Hegemoninen agenda voikin määrittää esimerkiksi sen, kuinka presidentti Obama käsittelee terrorismia, ydinaseita tai ääriliikkeitä.

Samalla kun diskurssin avulla organisoidaan merkityksiä tietyllä tavalla, rakentuu myös tietty representaatio puheena olevasta aiheesta, siihen liittyvistä toimijoista ja heidän välisistä suhteistaan sekä identiteeteistä. Tietty diskurssi järjestää kielellistä ainesta tietyn, kielenkäyttötilannetta laajemman yhteiskunnallisen tilanteen logiikan mukaisesti. Diskurssi siis luo perspektiivin käsillä olevaan hetkeen, ilmiöön tai toimijoihin sekä kuvaa sitä, miten asiat ovat.¹⁰⁹

Obama myös painottaa puheessaan nuorten osallistumista poliittiseen päätöksentekoon äänestämällä. Näin nuoret pääsevät vaikuttamaan itseään koskeviin asioihin ja osallistumaan demokratian kehitykseen.

Obama on tunnettu erinomaisista puhelahoistaan. Obaman pitämässä puheessa esille nousee naisten oikeudet, uskontoihin liittyvät diasporat, demokratian ja kansainvälisen yhteistyön suojeleminen sekä ihmisoikeudet. Puheen aihepiireiksi on selkeästi määryntyneet presidentti Obaman oma tulkinta ja mielikuvat arabimaailmasta sekä siitä, kuinka länsi voisi toimia paremmassa yhteistyössä arabimaiden kanssa.

Obaman ”A New Beginning” puheesta välittyy optimistinen näkökanta maailmanpolitiikkaa sekä Lähi-idän tilannetta kohtaan. Obamaa henkilötasolla tuntematta, luulenkin, että positiivinen elämänasenne ja optimismi tulevat esille myös Barackin vapaa-ajalla Michellen, Malian ja Natashan kanssa.

Pitkittyneen tutkimustyöni vuoksi olen päässyt tutustumaan Obamaan monesta eri näkökulmasta. Uskonkin, että Obaman omaa optimistista maailmannäkemyttä sekä positiivista elämänasennetta löytyy useista Obaman hallintokauden 2008–2016 päätöksissä. Obaman harjoittaman politiikan taustapremissejä olisi mielenkiintoista tarkemmin avata, koen kuitenkin, että jo tämän pituinen maisterintutkielma asettaa tietyt reunaehdot tutkimuksen tekemiselle. Palaankin seuraavaksi diskurssianalyysiin sekä maailmanpolitiikan realistisen ja liberalistisen teorian pohdiskeluun.

¹⁰⁹ Anu Pynnönen. 2013. Diskurssianalyysi: Tapa tutkia, tulkita ja olla kriittinen. Pro gradu. Viitattu 21.10.2022

Diskurssianalyysi ei viittaa yhteen yhtenäiseen tai rajattuun lähestymistapaan ja analyysimenetelmään vaan se on eräänlainen sateenvarjotermi. Diskurssianalyysia voidaan käyttää metodologiana esimerkiksi konstruktivistisesta lähtökohdasta tai näytänäkökulmana.¹¹⁰ Diskursseilla on kyky rakentaa identiteettejä: käsityksiä itsestä, toisista ja ihmisten välisistä suhteista. Yksilöiden ja ryhmien identiteetit rakentuvat kielenkäytössä, ja niitä kuvataan kielellä ja muilla semioottisilla järjestelmillä. Myös identiteetit ovat keskeinen diskursiivisen merkitysvoiman paikka ja diskurssitutkimuksen muoto. Identiteetit eivät diskursiivisesti ajateltuina ole itsestäänselvyksiä, valmiina saatuja tai muuttumattomia, vaan ne rakentuvat kielenkäytössä sen eri muodoissa ja foorumeilla.¹¹¹

Diskurssit myös nojautuvat ideologioihin: ne voivat ylläpitää tai haastaa ideologioita kielellisten resurssien käytön avulla.¹¹²

Diskurssianalyysiin liittyvät toistot tulevat Obaman puheessa esille. Uskonnosta puhuessaan Obama huomioi hyvin kohdeyleisönsä ja käyttääkin arabiankielisiä tervehdyksiä puheessaan. Tämän voidaan ajatella pyrkivän muodostamaan läheisempiä välejä Yhdysvaltojen ja arabivaltioiden välille.

Seuraavassa ote presidentin pitämästä puheesta:

“And I’m also proud to carry with the goodwill of the American people, and a greeting of peace from Muslim communities in my country, assalaamu alaykum. “(Obama, 2009)

Assalaamu alaykum on arabiankielinen rauhantoivotus, mikä ilmentää lämmintä ja ystävällistä tulokulmaa Obaman hallinnon ja arabimaiden välille. Presidentti osoittaa puheessaan paljon kunnioitusta eri uskontoja kohtaan. Hän käyttää puheessaan arabiankielisiä ilmaisuja ”assalaamu alaykum” ja ”shalom”. Koraanista puhuessaan, Obama käyttää puheessaan termiä ”Holy Koran”.

Presidentti Obama käsittelee puheessaan 6 eri aihepiiriä. Aihepiirit ovat väkivaltainen ekstrimismi, Israelin ja Palestiinan alueiden välinen tilanne, ydinasevaltioiden toiminta, demokratia, uskonnonvapaus sekä naisten oikeudet. Presidentti pyrkii tuomaan esille omaa elämäkokemustaan jokaisen puheen aihepiirin kohdalla. Tämä muodostaakin yhteiskuntatieteelliselle tutkimukselle tyypillisen

¹¹⁰ Pynnönen, A. 2013. Diskurssianalyysi: Tapa tutkia, tulkita ja olla kriittinen. Jyväskylän yliopisto. Diskurssianalyysi.ppt (live.com). Viitattu 12.10.2022.

¹¹¹ Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero 1999: Diskurssianalyysi liikkeessä. Vastapaino, Tampere

¹¹² Kõnkkõlä, Leena. 2017. Tampereen yliopiston sisäisten toimijoiden sijoittuminen koulutuspoliittiseen keskusteluun koulutusviennistä – Valta- ja vastadiskursseja etsimässä. Tampereen yliopisto, Kasvatustieteiden tiedekunta. Viitattu 21.10.2022.

problematiikan sen suhteen, että yhteiskuntatieteellistä tutkimusta tehtäessä tutkimusentekijän on haastavaa olla täysin irrallinen tutkimuskohteestaan. Luonnontieteellisessä tutkimuksessa taas tutkimuskohteet ovat kvantifioitavissa, jolloin tällaista problematiikkaa ei esiinny. Obaman oma persoona tulee siinäkin esille, että Obama on valinnut puheeseensa juuri naisten oikeudet ja ihmisoikeudet. Tämän voidaan nähdä kuvastavan niitä arvoja, joihin Obama itse haluaa edistää.

”A New Beginning” puheen perusteella Obama haluaa esittää sen hyvän tahdon, joka amerikkalaisilla on Lähi-itää kohtaan sekä painottaa Lähi-idän antamasta valtavasta kulttuurihistoriallisesta perinnöstä koko maailmalle. Obaman tarkoitus on lisätä ymmärrystä Lähi-idän tilannetta kohtaan.

Puheensa loppupuolella Obama muistuttaa meitä universaaleista ihmisoikeuksista. Obama osoittaa puheessaan päämäärätietoisuuttaan esittelemällä kahden valtion mallin ratkaisua Lähi-idän kriisin selvittämiseksi. Obaman pyrkii puheessaan ”A New Beginning” tarkastelemaan Lähi-idän tilannetta mahdollisimman puolueettomalta kannalta. Hän vaatii Israelia lopettamaan siirtomaa-alueiden hallinnan ja palestiinalaisia lopettamaan terroriteot. Hän osoittaa myös empatiaa pitkittynyttä ja paljon tuhoa aiheuttanutta kriisiä kohtaan useissa eri kohdissa puhetta. Obama mainitsee puheessaan muun muassa juutalaisten holokaustin ja sen tunnustamisen yhtä lailla kuin naisten oikeuksien ja tasa-arvon toteutumisen. Obama on hyvin selkeä sen suhteen, että terroritekoja ei tule missään tapauksessa hyväksyä. Hän peräänkuuluttaa kansainvälisen lain ja yhteisön merkitystä terrorismin kytkemisessä. Hän antaa tukensa niille, joita on kohdeltu väärin sekä muistuttaa oikeuden ja kansainvälisten lakien olemassaolosta.

7.3.” A New Beginning” - realismia vai liberalismia?

Maailmanpolitiikan tutkimuksen teorioista Obaman arvomaailman on arveltu liikkuvan liberalismiin sekä realismiin välillä.¹¹³ Esimerkiksi The New York Times sekä Foreign Policy kirjoittivat vuonna 2016 julkaistuissa artikkeleissaan, ettei Obama olisi ollut realistiseen traditioon kuuluva presidentti.¹¹⁴¹¹⁵

¹¹³ Benjamin E. Goldsmith. 2014. *A Liberal Defense of Barack Obama's Foreign Policy*. <https://www.e-ir.info/2014/10/06/a-liberal-defense-of-barack-obamas-foreign-policy/>

¹¹⁴ Roger Cohen. 2016. *Obama's Flawed Realism*. The New York Times. <https://www.nytimes.com/2016/03/19/opinion/obamas-flawed-realism.html>

¹¹⁵ Stephen M. Walt. 2016. *Obama Was Not a Realist President*. Foreign Policy. <https://foreignpolicy.com/2016/04/07/obama-was-not-a-realist-president-jeffrey-goldberg-atlantic-obama-doctrine/>

Yhdysvaltojen presidenttien on pidetty usein kuuluvan maailman politiikan tutkimuksessa realistiseen traditioon, jossa keskeisiä käsitteitä ovat voimakas valtio, sotilaallinen, taloudellinen ja diplomaattinen valta sekä vallantasapaino. Realistinen maailmanpolitiikan tutkimuksen suuntaus on kehittynyt voimakkaasti Yhdysvalloissa. Täten alun perin Obaman voitiin olettaa kuuluvan tähän teoriasuuntaukseen.

”A New Beginning”-puheessa Obaman yhteys realismiin tulee esille esimerkiksi Yhdysvaltojen ja Israelin suhteen voimakkuutta painottaessa.

” America’s strong bonds with Israel are well known. This bond is unbreakable. It is based upon cultural and historical ties, and the recognition that the aspiration for a Jewish homeland is rooted in a tragic history that cannot be denied.” (Obama 2009)

Kuitenkin tässäkin kohdassa Obama vetoaa Israelin sekä Yhdysvaltojen välisen suhteen liittyvän kulttuurisiin sekä historiallisiin perusteisiin. Nämä premissit eivät täysin täytä realistiseen traditioon kuuluvan ”realpolitik”:n käsitettä tai muita realistiseen traditioon kuuluvista ajattelutavoista. Kulttuurisia ja historiallisia perusteluita ajatellessa kyseeseen tulee enemmän maailmanpolitiikan tutkimuksen liberaalisuuntaus.

Mielestäni ”A New Beginning”-puheen perusteella Obama vaikuttaa enemmän liberalistilta kuin realistilta. Kuitenkin puheessa tulee myös valtapolitiikan aspektit esille, joten Obama ei vaikuta täysin liberalistilta puheen perusteella.

Liberaalin maailmanpolitiikan tutkimuksen teorian mukaan valtioiden intressit ovat vain yksi osa maailmanpolitiikkaan vaikuttavista variaabeleista: maailmanpolitiikka ei siis ole yhtä kuin liberaaliteoria. (Brown, Ailey 2009) Tämä näyttäytyy myös ”A New Beginning” -puheessa, Obama selkeästi tuo esille Yhdysvaltojen intressit mutta kuitenkin hän samalla kertoo siitä, kuinka ihmisoikeudet, naisten oikeudet sekä eri uskontojen kunnioittaminen ovat tärkeitä asioita esimerkiksi rauhan luomisen kannalta.

Obama käyttää puheessaan yhteistyöhön sekä kumppanuuteen viittavia lämpimiltä tuntuvia sanontoja kuten ”hold in our hearts” taikka ”listen to each other”, ”to learn from each other”, ”to respect one another” sekä ”to seek common ground”. Tällaiset ilmaisut eivät kuulu kovaan ”realpolitik”:n sananparteen.

Obama myös muistuttaa puheessaan totuuden puhumisen ja yhteisöllisyyden merkityksestä.

“That is what I will try to do today - to speak the truth as best I can, humbled by the task before us, and firm in my belief that the interests we share as human beings are far more powerful than the forces that drive us apart.” (Obama, 2009)

Kaiken kaikkiaan “New Beginning” -puheesta esille tuleva johtajuus oli päättäväistä, sisälsi paljon viisaita sanoja sekä näytti Obaman rauhallista luonnetta johtajana.

Yhteistyön merkitystä painottaessaan, Obama ottaa selkeää pesäeroa realistiseen maailmanpolitiikan tutkimuksen teoriaan. Realistiseen koulukuntaan kuuluvat uskovat, että valtiot ovat maailmanpolitiikan pääasiallisia toimijoita. Puheessa tuleekin esille demokratian, vapaiden markkinoiden, taloudellisen itsenäisyyden merkitys. Ja tämän lisäksi valtion painoarvo kansainvälisissä suhteissa ja luottamuksen rakentamisessa.

“--those who promote conflict rather than the cooperation that can help all of our people achieve justice and prosperity. --- The fourth issue that I will address is democracy. -- I know there has been controversy about the promotion of democracy in recent years, and much of this controversy is connected to the war in Iraq. So let me be clear: No system of government can or should be imposed by one nation by any other.” (Obama, 2009)

Yhdysvaltojen asemasta ja johtajuudesta mainitessaan Obama painottaa sitä, kuinka Yhdysvallat toimivat maailmanpolitiikassa yhteistyön kautta. Liberaaliin traditioon yhtyen Obama kuuluttaa valtioiden itsemääräämisoikeuden perään ja myös siitä, että toista valtiota ei saisi määrätä – vaan valtioiden tulisi toimia yhteistyössä.

Obama painottaa puheessaan demokratian ja itsenäisen valtion merkitystä Lähi-idän kriisin ratkaisemiseksi. Tämä on suora viittaus demokraattiseen rauhanteoriaan, joka kuuluu maailmanpolitiikan tutkimuksen liberaaliin teorialaditioon. Demokraattisen rauhanteorian mukaan liberaalit ja demokraattiset valtiot harvemmin sotivat keskenään.¹¹⁶

“But if we see this conflict only from one side or the other, then we will be blind to the truth: The only resolution is for the aspirations of both sides to be met through two states, where Israelis and Palestinians each live in peace and security.” (Obama, 2009)

Obama puheessaan painottaa vapaan kaupan, markkinoiden ja median merkitystä hyvinvoinnin edistämisessä. Näin ollen Obama tuo useita globalisaatioon kuuluvia arvoja esille.

“I want to discuss economic development and opportunity. I know that for many, the face of globalization is contradictory. The internet and television can bring knowledge and information, but also

¹¹⁶ Azar Gat. *The Democratic Peace Theory Reframed the Impact of Modernity*. World Politics Vol. 58, No. 1 (Lokakuu, 2005), pp. 73-100 (28 sivua)

offensive sexuality and mindless violence into the home. Trade can bring new wealth and opportunities, but also huge disruptions and change in communities.” (Obama, 2009)

Sana rauha esiintyy Obaman ”A New Beginning” puheessa 28 kertaa. Rauha ja sen tutkiminen kuuluvat liberaalin maailmanpolitiikan tutkimuksen koulukunnan tutkimuskohteisiin. “--to live in peace and security; to get an education and to work with dignity; to love our families, our communities, and our God. These things we share. This is the hope of all humanity” (Obama, 2009)

Obama tuo esille puheessaan uuden aloittamiseen liittyvän pelon, sekä sen kuinka voimme päästä tämän yli. Obama alleviivaa eri kulttuurien vaalimisen tärkeyden. Hän myös huomioi puheessaan sen, kuinka perinteet ja modernit aatteet ovat mahdollista yhdistää, esimerkiksi Kiinan tai Israelin suhteen. Obama painottaa puheessaan useaan otteeseen islamin uskonnon kulttuuriperinnön merkitystä.

”Fear that because of modernity, we lose control over our economic choices -- But I also know that human progress cannot be denied. There need not be contradictions between development and tradition. --In ancient times and in our times, Muslim communities have been at the forefront of innovation and education.” (Obama, 2009)

Obaman ”A New Beginning” -puheen viimeinen osio käsittelee yhteistyön merkitystä: yhteisten humanien arvojen sekä ihmisarvon kunnioittamista maailmassa.

” All of us share this world for but a brief moment in time. The question is whether we spend that time focused on what pushes us apart, or whether we commit ourselves to an effort -- a sustained effort -- to find common ground, to focus on the future we seek for our children, and to respect the dignity of all human beings. It's easier to start wars than to end them. It's easier to blame others than to look inward.

It's easier to see what is different about someone than to find the things we share. But we should choose the right path, not just the easy path. There's one rule that lies at the heart of every religion -- that we do unto others as we would have them do unto us.” (Obama, 2009)

Ymmärtämällä itseämme voimme ymmärtää toisia ja tätä kautta pyrkiä yhteistyöhön. Puheen viimeisen osion vetoomus ihmisarvojen kunnioittamisesta päättyikin jokaisesta maailmanuskonnosta löytyvään kultaiseen sääntöön: ” Kaikki, minkä tahdotte ihmisten tekevän teille, tehkää te heille.” (Matt. 7:12)

Obaman ”A New Beginning” -puheesta esiin tulevien arvojen voidaan nähdä kuvastavan hyvin humaania arvopohjaa. Presidentti Obama peräänkuuluttaa useassa otteessa puhetta ihmisarvon kunnioittamisen sekä eri uskontojen kunnioittamisen merkitystä ja sitä, kuinka yhteistyö on avain taloudelliseen kasvuun, rauhaan sekä hyvinvointiin.

Obama myös painottaa oikein tekemisen ka oikeiden valintojen merkitystä matkalla eteenpäin.

Mielestäni Obaman puheessa esiintyvät termit demokratia, vapaat markkinat, vapaa media sekä ihmisoikeudet, ihmisarvon kunnioittaminen ja yhteistyön merkitys liittyvät kaikki liberaaliin maailmanpolitiikan tutkimuksen teoriaan.

8. Loppupäätelmät

Tutkielmani aiheena oli tutkia presidentti Obaman vuoden 2009 ”A New Beginning” puhetta diskurssianalyysin viitekehyksessä, ja pyrin huomioimaan tutkielmani analyysiosiossa maailmanpolitiikan tutkimuksen teorioista realistisen maailmanpolitiikan teorian sekä liberalistisen maailmanpolitiikan teorian.

Diskurssianalyysiin liittyy tiiviisti myös ideologiat, joita tutkimuksellisesta näkökulmasta voimme nähdä realistisen ja liberalistisen maailmanpolitiikan tutkimuksen teorioiden edustavan.

Ideologia ja diskurssit liittyvät yhteen, koska kukin diskurssi kuvaa ja organisoii aina tietynlaista näkemystä, uskomuksia ja käsitystä maailmasta ja niistä muodostuvaa ajatusjärjestelmää, joka voi myös ohjata toimintatapoja. Edellinen tarkoittaakin juuri sitä, että diskurssianalyysin avulla pääsemme käsittelemään kahta keskeistä uskomusta tai ideologiaa maailmanpolitiikasta realistista taikka liberalistista.

Ideologialla tarkoitetaan tässä nimenomaan näkemystä ja uskomuksia maailmasta ja niistä muodostuvaa ajatusjärjestelmää, joka voi myös ohjata toimintatapoja. Ideologiat ja diskurssit liittyvät yhteen, koska kukin diskurssi kuvaa ja analysoi tietynlaista näkemystä, uskomuksia ja käsitystä maailmasta ja sen tapahtumista ja ihmisistä. Aivan kuten tutkimukseni realistinen taikka liberalistinen maailmanpolitiikan tutkimuksen teoria.

Diskurssit siis osaltaan rakentavat näitä käsityksiä eli ideologioita ja luovat siten aina valikoidun ja ajallisen kuvan maailmasta. Diskurssit myös nojautuvat ideologioihin: ne voivat ylläpitää tai haastaa ideologioita kielellisten resurssien käytön avulla.

Ideologia onkin keskeinen käsite Foucault’n kehittämässä kriittisessä diskurssianalyysissa. Ideologioiden, niiden sisältämien uskomusten ja näkökulmien kautta ylläpidetään yhteiskunnallista epätasa-arvoa Foucault’n mukaan.

Ideologiat, esimerkiksi maailmanpolitiikan tutkimuksen eri teoriaperinteet, voivat hyvinkin hienovaraisesti vaikuttaa siihen, miten tapahtumia, toimintatapoja ja suhteita ylläpidetään legitiimeinä.

Ideologian käsite on yksi tapa nähdä diskurssien keskinäiset suhteet ja järjestykset sekä suhde tiedon rakentumiseen. Ideologialla tarkoitetaan tässä nimenomaan näkemystä, uskomuksia maailmasta ja niistä muodostuvaa ajatusjärjestelmää, joka voi myös ohjata toimintatapoja. Tutkielmani ideologioita edustavat maailmanpolitiikan tutkimuksen realistinen sekä liberalistinen koulukunta, joiden tunnusmerkistöt olen tutkielmani aiemmissa luvuissa avannut. Itse tutkimuskohteenani toimii Obaman vuoden 2009 puhe keskittyen siihen, mitä Obama puheessaan mainitsee Israelin ja Palestiinan kriisiin liittyen.

Ideologia ja diskurssi liittyvät yhteen, koska kukin diskurssi kuvaa ja organisoii aina tietynlaista näkemystä, uskomuksia ja käsitystä maailmasta ja niistä muodostuvaa ajatusjärjestelmää, joka voi myös ohjata toimintatapoja. Diskurssit siis osaltaan rakentavat näitä käsityksiä eli ideologioita ja luovat siten aina valikoidun ja rajallisen kuvan maailmasta.¹¹⁷

Diskurssianalyysiin kuuluu siis myös se, että diskurssit usein myös nojautuvat ideologioihin. Ne voivat ylläpitää tai haastaa ideologioita kielellisten resurssien käytön avulla. On olemassa erilaisia diskurssianalyyseja. Saksalaisella diskurssikäsitteellä tarkoitetaan sellaista keskustelua, jossa testataan sosiaalisten normien pätevyyttä. Vaikuttamiseen pyrkivä diskurssianalyysi edustaa saksalaista traditiota. Näin ollen, voimmekin tulla siihen johtopäätökseen, että maailmanpolitiikan tutkimuksen eri teoriatraditiot, jotka testaavat sosiaalisia normeja eri näkökulmista kuuluisivat juuri saksalaiseen diskurssianalyysin perinteeseen. Saksalainen diskurssianalyysi pyrkiikin juuri määrittelemään olemassa olevan, sen lainalaisuudet ja noudattamaan sitä.

Saksalaisen diskurssianalyysin mukaan diskurssi syntyy vuorovaikutuksessa. Tieto on toiminnan suuntaamisessa tarvittavaa sosiaalista ainesta. Näin ollen voimmekin päätellä, että juuri presidentti Obaman puhetta onkin juuri hedelmällistä analysoida saksalaisen diskurssianalyysin mukaan, sillä puheessa vuorovaikutus tilanne puheenkuuntelijoiden kanssa on selvää.

¹¹⁷ Pynnönen, A. 2013. Diskurssianalyysi: Tapa tutkia, tulkita ja olla kriittinen. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 21.10.2022.

Koska vuorovaikutuksen ainekset muodostuvat havaittavasta ihmiskehon käytöstä: katseesta, eleistä, ilmeistä, vartalon käytöstä ja artikulaatioelinten sosiaalisesta käytöstä, voidaan presidentti Barack Obaman ”a New Beginning” -puhetta pitää vuorovaikutustilanteena.

Israelin ja Palestiinan historiaa avaamalla voimme saada moninaisen kuvan Lähi-idän kriisinä tunnetuksi tulleen alueen historiasta. Historian merkitys on ollut toki merkityksellistä mutta kuten presidentti Obamakin puheessaan mainitsee, ettei tähän kannata liikaa tukeutua vaan nyt olisi hyvä katsoa tulevaisuuteen. Obaman vuonna 2009 pitämän ”A New Beginning” puheen mukaan holokaustin tapahtumat sekä palestiinalaisiin kohdistuneet sotilastoimet ovat molemmat tuomittavia; nyt olisi kuitenkin hyvä keskittyä siihen, kuinka alueelle saadaan rauha. Presidentti Obama ehdottaa ”A New Beginning” -puheessaan kahden valtion ratkaisua, sama ratkaisumalli tuli esille myös presidentin viimeisen kauden viimeisissä puheenvuoroissa hänen puhuessaan Lähi-idän alueen kriisistä. Obaman mukaan nyt on aika mennä eteenpäin. Molemminpuoliset terroriteot on hyvä jättää historiaan ja keskittyä yhteisymmärryksen lisäämiseen molempien osapuolien välillä. Obama tuo ”A New Beginning” -puheessaan esille sen, miten keskittyä lisäämään molempien osapuolien välistä yhteisymmärrystä. Obama muun muassa painottaa puheessaan islamilaisen kulttuuriperinnön merkityksestä aikana, jolloin länsi oli tiukan kirkollisen kurin alla, niin sanottuna ”ora et labora”. Obama myös painottaa kaikkien maailmanuskontojen rauhanomaista luonnetta.

Obama tuo puheessaan esille Yhdysvaltojen ja Israelin välisen vankkumattoman siteen. Hän kuitenkin vaatii Israelia lopettamaan siirtomaahankkeet palestiinalaisten alueilla. Obama myös vetoaa kansainvälisen ihmisoikeusnormistoon sekä jokaisen ihmisen oikeuteen - ihmisarvoon. ”New Beginning” -puhe sisältää useita viitteitä Obaman omasta polusta Yhdysvaltojen presidentiksi. Esimerkiksi hän tuo esille omat juurensa ja kokemuksensa arabiyhteisöistä. Kaiken kaikkiaan Obaman puhe ”A New Beginning” esittelee sen, mikä merkitys naisten oikeuksilla, tasa-arvolla ja taloudellisella tasapainolla on rauhanprosessien ja demokratian säilymisen kannalta. Poliitiikan kovien arvojen taustalla näkyvät nämä pehmeämmät arvot, ja se kuinka tasa-arvo ja taloudellisen tasapaino vaikuttavat rauhanomaiseen käytökseen.

Itse koen presidentti Obaman puheen olleen merkityksellinen aikanaan. Tätä merkitystä varmasti lisää se, että presidentti oli aikanaan ja valituksi tullessaan uraauurtavassa asemassa toimimalla Yhdysvaltojen ensimmäisenä värillisenä presidenttinä. Vaikkei Obaman omaa urapolkua voi täysin kuvailla termillä ”risuista ruusuihin”, hän joutui kuitenkin taistelemaan ennakkoluuloja sekä itseensä kohdistuvia koviakin väitteitä vastaan, muun muassa hänen syntyperäänsä liittyen.

"A New Beginning" puheen mukaan Obama myös toivoo, että hänen politiikkansa toimisi maailmalla rauhan edistämiseksi. Hän esittää toivomuksensa siitä, että hän pääsisi olemaan mukana luomassa maailmaa, jossa ekstremismi ei enää uhkaa maailman ihmisiä. Ja sekä Israelin asukkaat että Palestiinalaiset voivat molemmat elää turvassa omissa valtioissaan. Presidentti Obama myös toivoo maailmaa, jossa ydinvoimaa käytetään vain rauhanomaisiin tarkoituksiin. Viimeisin kohta viitanee Iranin ydinaseohjelmaan.

Presidentin puheessa "A New Beginning"-fraasi toistuu useaan otteeseen. Tällä hän viittaa itseensä uskomiseen sekä sellaisen maailman luomiseen, jossa voimme rohkeasti luoda uuden alun.

Mielestäni presidentti Obamasta muodostuu "New Beginning" -puheensa perusteella enemmän liberalistisempi kuin realistinen maailmanpolitiikan tutkimuksen edustaja.

Presidentti päättää "A New Beginning" -puheensa seuraavalla tavalla. Mielestäni presidentti Obaman sanat ovat hyvä päätös myös tälle pitkään jatkuneelle tutkielmalle.

"The people of the world can live together in peace. We know that is God's vision. Now, that must be our work here on Earth. Thank you. And may God's peace be upon you. Thank you very much. Thank you."

9. Lähdeluettelo

- Associated Press. 26.1.2009. Obama's First Formal Interview on Al-Arabiya TV. <https://www.youtube.com/watch?v=8zPmVaCggyY>. Viitattu 13.10.2020.
- Brown, Chris & Ainley, Kristen. 2009. *Understanding International Relations*. Macmillan Publishers Limited 1997. Palgrave, London
- Chan, Stephen & Moore, Cervyn (edit.) 2006: *Theories of International Relations*. SAGE Publications, London, Thousand Oaks, Delhi.
- Cohen, Roger. 2016. *Obama's Flawed Realism*. The New York Times. <https://www.nytimes.com/2016/03/19/opinion/obamas-flawed-realism.html>
- Fairclough, Isabela & Fairclough, Norman 2012: *Political Discourse Analysis. A Method for Advanced Students*. Routledge, London ja New York.
- Gat, Azar. 2005. *The Democratic Peace Theory Reframed the Impact of Modernity*. World Politics. Vol. 58, Nr. 1 (Lokakuu, 2005), s. 73-100 (28 sivua)
- Gegres, Fawaz A. 2013. *The Obama approach to the Middle East: The end of America's moment?* International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-) Vol. 89, No. 2, March 2013.
- Goldsmith, E. Benjamin. 2014. *A Liberal Defense of Barack Obama's Foreign Policy*. <https://www.e-ir.info/2014/10/06/a-liberal-defense-of-barack-obamas-foreign-policy/>
- Huovinen, Niina 2016: Pro gradu tutkielma: *Palestiinan mandaatin viimeiset vuodet 1945–1948. Britannian parlamentin näkökulmasta*. Historian ja etnologian laitos Jyväskylän yliopisto. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/50999/1/URN%3ANBN%3Afi%3Aju-201608223843.pdf>. Viitattu 13.10.2020
- Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero 1999: *Diskurssianalyysi liikkeessä*. Vastapaino, Tampere.
- Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero 2000: *Diskurssianalyysin aakkoset*. Vastapaino, Tampere.
- Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen Eero 2016: *Diskurssianalyysi*. Vastapaino, Tampere.
- Juusola, Hannu 2005: *Israelin historia*. Gaudeamus kirja, Helsinki.
- Kallunki, Henna. 2018. *Kriittinen diskurssianalyysi ja sen haasteet esitetty kritiikki Pro gradututkielmista annetuissa lausunnoissa*. Pro gradututkielma. Oulun yliopisto, humanistinen tiedekunta, suomen kieli.
- Kosonen, Janne. 2014. *"Eihän tätä usko mörkökään"* – Kriittinen diskurssianalyysi johtajien puheesta. Pro gradu –tutkielma. Johtaminen ja markkinointi. Lapin yliopisto.
- Könkkölä, Leena. 2017. *Tampereen yliopiston sisäisten toimijoiden sijoittuminen koulutuspoliittiseen keskusteluun koulutusviennistä – Valta- ja vastadiskursseja etsimässä*. Tampereen yliopisto, Kasvatustieteiden tiedekunta. Viitattu 21.10.2022.
- Maailmanpolitiikan tutkimuksen luennot Helsingin yliopistossa vuosina 2014–2019. PVK-M201, PVM-M303, PVM-M304.

- Mearsheimer, John J. 2001. *The Tragedy of Great Power Politics*. W. W. Norton & Company
- Melhem, Hisham. 2016. *Obama's Tarnished Legacy in the Middle East*. The Cairo Review of Global Affairs.
- Moravesik, Andrew. 1992. *Liberalism and International Relations Theory*. Harvard University ja University of Chicago. Paperi numero 92-6.
- Numerot 92–96 / Working paper series (Harvard University. Center for International Affairs).
- Munro, André. "John J. Mearsheimer". Encyclopedia Britannica, 10. joulukuuta 2021, <https://www.britannica.com/biography/John-Mearsheimer>. Viitattu 25 lokakuuta 2020.
- Nagourney, Adam 2008: *Obama Wins Election*. The New York Times. <https://www.nytimes.com/2008/11/05/us/politics/05campaign.html>. Viitattu 13.10.2020.
- NBC. 2012. <http://www.nbcnews.com/id/28869185#.X4QLxtAzZaQ>
- Obama, Barack. 2009. *The President's Speech in Cairo: A New Beginning*. Obama White House. <https://obamawhitehouse.archives.gov/issues/foreign-policy/presidents-speech-cairo-a-new-beginning>
- Obama White House. https://web.archive.org/web/20090602152209/http://www.whitehouse.gov/blog_post/PresidenttoMuslimWorldAmericansarenotyourenemy/. Viitattu 12.10.2020
- Pashakhanlou, Arash Heydarian. 2009. Comparing and Contrasting Classical Realism and Neorealism. <https://www.e-ir.info/2009/07/23/comparing-and-contrasting-classical-realism-and-neo-realism/>.
- Pfeffer, Anshel 2017. *Trump's Plan for Middle East Peace Is to Do the Opposite of Everything Obama Did*. <https://www.haaretz.com/middle-east-news/.premium.MAGAZINE-trumps-plan-for-mideast-peace-do-the-opposite-of-what-obama-did-1.5472736>
- Pynnönen, A. 2013. Diskurssianalyysi: Tapa tutkia, tulkita ja olla kriittinen. Jyväskylän yliopisto.
- Raamattu. (Matt. 7:12)
- Ruebner, Josh. 2016. *Obama's Legacy on Israel/Palestine*. Journal of Palestine Studies (2016) 46 (1): 50–64. <https://doi.org/10.1525/jps.2016.46.1.50>
- Räsänen, Syksy. 2014. *Perusasioista Israel–Palestiina-konfliktista ja sen uutisoimisesta*. Näkökulmat. Maailma.net <https://www.maailma.net/nakokulmat/perusasioista-israel-palestiina-konfliktista-ja-sen-uutisoimisesta>. Viitattu 09.2022
- Saltzman, Ilai Z. 2017. *Not So "Special Relationship"? US-Israel Relations During Barack Obama's Presidency*. Foreign Relations, numero 22, numero 1, s. 50-75. Indiana University Press.
- Shimoni, Stoil Rebecca& Ahren, Raphael& David, Joshua. 2016. *In final meeting with PM, Obama says two-state solution must be kept alive*. The Times of Israel. <https://www.timesofisrael.com/in-final-meeting-obama-tells-netanyahu-two-state-solution-needs-to-be-kept-alive/>
- Sisäministeriö. 2018. *Kriisinhallintaa maailmanpolitiikan polttopisteessä*. <https://valtioneuvosto.fi/-/1410869/kriisinhallintaa-maailmanpolitiikan-polttopisteessa>

Snellman, Otto. 2019. *Uskonnollinen radikalismi, islam ja terrorismi – miten vastustaa median toiston voimaa?* | tieteenpaivat.fi. Viitattu 18.08.2022.

Suni, Henrik 2014: Pro gradututkielma. *Lähi-idän konflikti Ylen ja BBC:n verkkouutisissa tasapainon näkökulmasta*. Viestintätieteiden laitos. Jyväskylän yliopisto.

Tanila, Tatu. 2014. *Yhdysvaltojen ja Israelin erityissuhde realismin silmin*. Kandidaatintutkielma. Maanpuolustuskorkeakoulu.

Tähtinen, Jyrki. 2008. Omistus, kontrolli ja päämies-agentti-ongelmat osakeyhtiössä. Lappeenrannan teknillinen yliopisto.

The Ulkopolitist: *Realismi ja realistit julkisessa keskustelussa*: <https://ulkopolitist.fi/2012/10/15/realismi-ja-realistit-julkisessa-keskustelussa/>

Walt, Stephen M. 2016. *Obama Was Not a Realist President*. Foreign Policy. <https://foreignpolicy.com/2016/04/07/obama-was-not-a-realist-president-jeffrey-goldberg-atlantic-obama-doctrine/>

Wikipedia: *A New Beginning*. https://en.wikipedia.org/wiki/A_New_Beginning